Goli Taraghi

Kış Uykusu

ROMAN

Çeviren: Makbule Aras

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Goli Taraghi 1939'da Tahran'da doğdu. 1954'te Amerika'ya giderek Felsefe okudu. Eğitim amacıyla gittiği ve yaşamaktan çok da hoşlanmadığı Amerika'da altı yıl kaldıktan sonra İran'a döndü. Öykü yazmaya başladığı bu dönemde aynı zamanda Tahran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ders verdi. Yönetmen ve eleştirmen Hejîr Daryuş ile evlendi. 1979'daki İran İslam Devrimi'nin ardından profesör olarak ders verdiği fakülte kapatılınca ülkesinden ayrılarak iki oğluyla birlikte Paris'e gitti. 1980'den beri Paris'te yaşayan yazarın ilk öyküsü 1965'te, ilk öykü kitabı 1969'da yayımlandı. Roman ve öykülerinin yanı sıra senaryo yazarlığı da yaptı: "Eşsiz" adlı senaryosu daha sonra ayrıldığı eşi Hejîr Daryuş tarafından kısa film olarak çekildi. "Armut Ağacı" adlı öyküsü ünlü İranlı yönetmen Daryuş Mehrcui tarafından senaryolaştırılarak beyazperdeye aktarıldı. Paris'te yaşayan ve kendisine esin kaynağı olduğunu belirttiği ülkesini her yaz ziyaret eden Goli Taraghi yabancılaşma, geçmiş, sevgi, kaybetme, sürgün gibi temaları ele almakta. Kitapları İngilizce, Fransızca ve İtalyancaya çevrildi. *Başka Bir Yer* adlı öykü kitabında yer alan "Ruhumun Büyük Hanımefendisi" 1985'te Fransa'da yılın en iyi öyküsü seçildi.

Kitapları: *Ben de Che Guevera'yım* (öykü, 1969), *Kış Uykusu* (roman, 1973), *Dağınık Anılar* (öykü, 1994), *Başka Bir Yer* (öykü, 2001), *İki Dünya* (öykü, 2014), *İttifak* (roman, 2014).

Makbule Aras 1972'de doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu; aynı fakültede Eski Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. Farsça öğrendi ve Türk edebiyatının yanı sıra İran edebiyatıyla da ilgilenmeye başladı. *Varlık*, *Kitap-lık*, *Notos*, *Virgül*, *Cumhuriyet Kitap*, *İmge Öykü*, *E Dergisi*, *Öteki-siz*, *Ç.N.*, *Sıcak Nal*, *Duvar* gibi dergilerde deneme, eleştiri, inceleme, çeviri ve öyküleri yayımlandı. *99 Beyit / Divan Şiirinden Beyitler ve Çözümlemeleri* adlı bir kitabının dışında Furuğ'dan *Yeryüzü Ayetleri*, Sâdık Hidâyet'ten *Kör Baykuş* çevirileri var.

GOLI TARAGHI

Kış Uykusu

Roman

Farsçadan çeviren
Makbule Aras

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4464
Edebiyat - 1262

Kış Uykusu / Goli Taraghi
Özgün adı: **Hâb-i Zemistânî**
Farsçadan çeviren: **Makbule Aras**

Kitap editörü: **Murat Yalçın - Kerem Oğuz Evrandır**
Düzelti: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Altan Basım Ltd.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sit. 222/A Bağcılar / İstanbul
Tel: 0212 629 03 74 Faks: 0212 629 03 76
info@altanbasim.com
Sertifika No: 11968

Çeviriye temel alınan baskı: 2013 (8. baskı), Nilüfer Yayınevi, Tahran
1. baskı: İstanbul, Mayıs 2016
ISBN 978-975-08-3371-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2016
Sertifika No: 12334
© Goli Taraghi

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
İnternet satış adresi: **http://alisveris.yapikredi.com.tr**

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Kış Uykusu

1. Bölüm

Pencere aralıklarından, kapı altlarından, görünmez çatlaklardan rüzgâr doluyor içeriye. Kış geldi. Erkenden. Kışları hep birlikteydik: Ben, Haşimi, Enveri, Azizi, Ahmedi, Mehdevi ve elbette Haydari Bey.

Ne çabuk geçti. 75, 77, belki de daha çok yıl. Bilmiyorum. Günler, aylar geçip gitti. İki yıl eksik, iki yıl fazla, ne fark eder? İhtiyarlık ne zaman başladı? Ölüm ne zaman çıkıp gelecek?

Bir gün biri "Ey ihtiyar dikkatli ol, düşme!" dedi. Başımı kaldırdım ve "Evet, dikkatli ol, düşme" dedim. Geçmişte kalan ne varsa, elinden tutmak için döndüm. Şaşıp kaldım. "Her şeyi hatırlıyor muydum?" İnanamadım.

Haydari Bey "Ooo kırk yaşa daha neler var. Şimdi, şimdiler var, bir *Kuran* var, belki de kırk yaş hiç gelmeyecek, hiçbir zaman" derdi.

Ne kadar soğuk ve ne kadar yakıcı. Dünya buz tutmakta, dünya benimle birlikte yavaş yavaş ölmekte. Işıkları yakayım. Sandalyemi bahara döndüreyim ve battaniyeye sarılayım.

Keşke hâlâ yaz olsaydı ve keşke hâlâ birlikte olabilseydik, ne olurdu? Ne felaketler geldi başımıza! Biz ki asker sözü verip bağlanmıştık birbirimize. Birlikte olmak ne kadar kolaydı. Hatalarımızı hiç düşünmüyorduk.

Haydari "Çocuklar başarımız, birlikteliğimize bağlı. Paramız, benim güvencemdedir" dedi.

Celili "Düşüncelerinizin, işlerinizin, boş heveslerinizin sebep olacağı her acıda ben de yanınızda olacağım" dedi.

Enveri "Sanırım Celili şaka yapıyor. Her birimiz onun oyuncağıyız. Ciddi olmak onun eğlencesi" dedi. Fakat doğru söylüyordu, çok doğru söylüyordu hem de.

Ne kadar kötü bir gece bu gece. Ne karanlık, ne soğuk, ne uzun. Saat daha yeni yedi buçuk oldu. Keşke zaman bir anlığına dursa, bir an durup fırsat verse.

Kendi kendime, "Saatimi durdurabilsem, perdeleri çekebilsem,

kapıları, pencereleri görebilsem, bu lanetli, ağır zaman elini başımdan çeker" dedim.

Gönlüm ki anların hesabını yapıyor, gönlüm ki her kıpırtıyı, adım adım ölüme gidişimi onaylıyordu.

Ölümün bir son olmadığına inanmak, gece gündüz penceremin ardında duran ve bana bakan hiçliğin elinden kurtulmak istiyordum. Olmayacak bir hayalden de öteydi bu.

Kendi kendime "Ey ihtiyar eğer bu sefer üşütürsen ölürsün" diyorum. Ne hesaplar, ne gülünesi hesaplar... Belki kırk yaş hiçbir zaman gelmeyecek, hiçbir zaman. Duvar dibinde durmakta olan kaplana bakıyorum, halının üstündeki ekmek kırıntılarına, odanın ortasında şaşkınlıktan donup kalmış fareye.

Herkesten çok Haşimi'ye üzülüyordum. Her gün bir asır gibi. Her gün, ressamlığını da ortaya çıkarıyor. Rengi uçmuş kuşları, her şeyi önüme topluyor. "Kulak ver, okuyor musun, duyuyor musun?" diyordu. Duymuyordum. "Bunları okuyor musun?" diyordu. Oturuyordu ve yeniden saçları kıvrım kıvrım küçük kadınından, onun Şirin'i Şirin Hanım'dan, Şirin Hanım'ın yapıp ettiklerinden, söylediklerinden, güvercin gurultusunu andıran sesinden, sonsuz gözlerinden, ferahlık veren gülüşünden ve teninin güzel kokusundan söz ediyordu.

Durup dinliyorum. Kapı açılıyor, ayak sesleri geliyor, pencerenin öbür tarafından konuşmalar duyuyorum. Belki de biri beni görmeye geldi. Bastonumun ucunda dönüyorum, parmaklarımın ucunda, gözlüklerimin ardında.

Kimdir bu beni çağıran? Kim? Mühim değil, hatta hiç mühim değil. Hatta farz edelim ki yolunu şaşırmış bir garip olsun, bu gece misafir edeyim. Kör olası bastonum nerede, bilmiyorum. Duvara tutunuyorum, masanın kenarına, sandalyelere. "İhtiyar dikkat et düşme" diyor bana; ihtiyarlık fikrinden bile uzak olan bana.

Kapıyı açıyorum. Başımı dışarı uzatıyorum, dinliyorum. Koridorda yalnızca soğuk var, karanlık var, pis kokulu çöp kovası var. "Kim? Kim var orda?" diye soruyorum. Sessizlik. Merdivenlere yaklaşıyorum, bekliyorum. Daha yüksek sesle "Kapı açık, içeri buyrun" diyorum. Hayır, kimse yok. Dün, önceki gün ve daha önceki günlerde olduğu gibi.

O zamanlar biri kapıyı çaldığında gelen sen değilsen, anlıyordum ki Ahmedi'dir. Haydari "Çocuklar, en iyisi mi kapıyı açık bırakmayalım. Bu adama artık güven olmaz" diyordu. "Sevgili Hay-

dari iyi de o bizim arkadaşımız, biz yedi arkadaş birlikte büyümedik mi?" diyorduk.

Enveri "Evet çok zor ama ne yapabiliriz? Bu ikisi bize zarar veriyor" dedi.

Haşimi "Ne yapalım, söyleyin" dedi.

Mehdevi "Enveri ne yapalım, söyle" dedi.

Azizi "Düşünmem lazım, sonra söyleyeceğim" dedi.

Sobanın yanına dönüyorum tekrar. Oturuyorum ve battaniyeye sarınıyorum. Beklediğim haber ne zaman gelecek? Bu soğukta, böylesine karlı, karanlık bir gecede mi? Sobanın gazını biraz daha açıyorum. Titriyorum.

"Şirin Hanım, içimizden biri soğuk alacak diye endişelenmene gerek yok, durmaksızın şal örüyorsun ya bizim için. Nasıl oluyor da bu kadar tatlı ve iyi olabiliyorsun?" dedim. Güldü. O çocuksu, güzel gülüş hâlâ aklımdadır. O gülüş hâlâ bazı geceler uykuma karışıp kapımı çalar ve beni huzura kavuşturur.

Keşke şimdi sabah olsaydı. Keşke şimdi ben taştan, duvardan yazın kokusunu alabilseydim. Radyoyu açıyorum. Haberler. Her şeyden habersizim. Bir adam bir kadını öldürmüş. Başka bir adam kendini öldürmüş. Sel basmış. Savaş devam etmekte. Kolluk güçleri kazanmış. Dünya yine aynı dünya. Susuyorum.

Saat sekize yirmi var. On dokuz var, on sekiz, on beş, on iki, on, dokuz. Saat tam sekiz. Bu gece bütün saat sekizleri hatırlamak istiyorum. Sormak istiyorum. Kendime dönüp bakmak istiyorum, bütün günlerime, bütün anlarıma. Bu yetmiş küsur yıla bir kez daha uzaktan bakmak istiyorum. Bütün bu yitip giden günlere bakmak, dokunmak; onları koklamak istiyorum. Geçip gittiler, ne çabuk, ne sessiz, ne hilakârca...

Azizi bir gün, "Yeniden başlamayı ister misin?" diye sordu.

"Hayır," dedim, "kesinlikle hayır. Yeniden başlasam ne olacak? Ne yapayım? Başka bir yol olduğunu düşünsem de olmadığını biliyorum. Mantıken benim için başka bir yol yok. Eğer yüz kez yeniden başlasam yine aynı noktaya gelirim."

Celili "Milyon tane yol vardır malum. Sen istemedin, istememek sana daha kolay geliyor" dedi.

Haydari "Arkadaşlar, kendi selametiniz için benim söylediklerime kulak asmayın. Ben başarının sırrını hayatın içinde buldum, inanın" dedi.

Azizi "Keşke gidilebilse, keşke bir şey yapılabilse" dedi.

"Eğer gitmenin bir yolunu bulursanız ben de sizinle geleceğim" dedim.

Haydari "Arkadaşlar, sevgili arkadaşlarım aptal olmayın, aklınızı başınıza toplayın. Buradan daha iyi nereye gideceksiniz? Havai insanın ayağını bastığı yer, boşluktur her zaman" dedi.

Enveri "Gelin, gidip dönelim. Çeraguni'ye, Ceşne'ye. Bu bir kumardır, bir yarıştır. Her yer işaretlerle dolu. Sayın rehber gidip bakalım, izleyelim, ruhlarımız güçlenir" dedi.

Haşimi "Siz böyle dedikten sonra, biz ne diyebiliriz? Biz hiçbir zaman rehber olmadık. Haydari nasıl isterse, Haydari Bey" dedi.

Şirin Hanım "Ahmedi de gelene kadar bekleyelim, onu yalnız bırakmayalım" dedi.

Haydari "Hiçbir şekilde kurtuluş yok, boş verin" dedi

"Sevgili Haydari, neden korkuyorsun, ne demek bu?" dedim.

Cevap vermiyor. Her zamanki gibi garip ve acıydı bu. Hâlâ bazı geceler onun dönüşünü hayal ediyorum. Ayak seslerini tanıyorum; kaçan ama nereye gideceğini bilemeyen, zorda kalmış adımlarını.

Pencereye bir şey çarpıyor. Kulak kabartıyorum. Galiba rüzgâr ya da yakıcı soğuk; karanlığın basıncı da olabilir. İri, siyah bir fare perdenin ucunu kemiriyor. Keşke biri beni görmeye gelse. Keşke biri pencerenin ardından sesime karşılık verse. O zamanlar en azından Fatma geliyordu. Yok yok, Fatma değildi. Rukiye veya Sekine de değildi. Neydi, hatırlamıyorum. İsmi her ne idiyse iyi biriydi. O geldiğinde benim dışımda biri daha oluyordu evde. Başka biri. Haftada iki gün geliyordu. Perdeleri açıyordu. Çarşafları silkeliyordu, yatağı havalandırıyordu. Kabı kacağı yıkıyordu, elbiselerimi derleyip topluyordu. Ne güzel bir koku getiriyordu, sokak ve cadde kokusu, dükkân, ağaç ve otobüs kokusu. Huzurluydu. Oradaydı. Bana dönüktü. Yüz yüzeydik. Konuşsam dinleyeceğini, yürüsem bana göz kulak olacağını, içimdekileri anlayacağını biliyordum. Durmaksızın konuşuyordu; ama benimle değil: masayla, sandalyelerle, kapı koluyla, semaverin musluğuyla, elindeki süpürgeyle, yıkadığı elbiseyle. Etrafındaki bütün eşyayla ilgiliydi: İbrikle, halıyla, bavulla, makasla, faraşla. Onların dilinden anlıyordu. Onlardan bir parçaydı. Benimle konuşmuyordu. Belki zaman zaman bir şey söylüyorsa da bana, duymuyordum. Kulağım ağır işitmeye başlamıştı. Son gelişi hatırımda. Saçları dibinden kesilmişti. Odanın ortasına oturup ağladı. Hanımının, saçlarını kesip kendisine

peruk yapsın diye köşedeki berbere verdiğini anlattı. Bana anlatmadı bunu. Kapıya, duvara, sandalyelere anlattı; halıya, tabaklara anlattı. Gitti ve bir daha da gelmedi. Bundan epey önceydi, yedi sekiz yıl önce. Şimdi yalnız fareler var; gri, iri fareler her şeyi yavaş yavaş yiyorlar.

Ne arsız bir rüzgâr, nereden doluyor içeri? Belki soba deliğinden. Bu gece daha erken uyuyacağım. Yatağa gidiyorum ve kendi kendime "İhtiyar dikkat et, bu sefer üşütürsen ölürsün" diyorum. Ellerimi cebime sokuyorum, cebimin derinliklerinde, çer çöp yığınları içinde iki üç çekirdek ve bir akide şekeri bulup ağzıma atıyorum. Bayat ve tatsız. Ateş basıyor. Şirin Hanım'ın akide şekerlerindendir. Cepleri her zaman leblebi ve akide şekeri dolu olurdu. Renkli iplikler ve yasemin çiçekleriyle dolu olurdu.

Önceki gün onu gördüğüm günü hatırladım. Haşimi'nin kapısı açıktı. Enveri "Haşimi'nin misafiri var" dedi. Gittik. Haydari "İyi de anlamadım. Kim bu? Bu lütufkâr nerede?" dedi. Şirin Hanım elbisesiyle havuzdaydı. Yıkanmaktaydı. Yüzünü fıskiyenin arkasına saklamış gülüyordu. Enveri "İnan ki hiçbir şey görünmüyor, bir karınca kadarsın, iri bir karınca kadar" dedi. Haşimi bahçeye geçip oturmuştu. Dizüstü, hayran ve şaşkın, dudakları aralı, gözleri uykulu. Kirpikleri kıpırtısız. Hareket etmiyor. Nefes de almıyor.[1] Asgeri "Ne şirin, istediğin yere sakla hatta cebine koyup işyerine götür" dedi. Haydari "Eskiden, ne iş yaparsın, kimlerdensin diye sorulurdu" dedi.

Şirin Hanım bize el salladı, suyla oynuyordu, gülüşü bahçeyi doldurmuştu. Haşimi'nin güvercinleri, Şirin Hanım'ın etrafında kanat çırpıyordu. Haşimi suya bir fıske vurdu ve Haydari Bey'in yüzüne su sıçrattı. Bir şey söyledi ama biz anlamadık. Şirin Hanım'ın ağzı akide şekeri doluydu. Mutlulukla yüzümüze bakıyordu, sanki hepimizi eskiden beri tanıyordu. Ne diyeceğimizi bilemiyorduk, ne yapacağımızı bilemiyorduk. Havuzdan çıkıp yanımıza geldi, ayakları yalın ve ıslak. Haşimi'ye yaslandı. Başını omzuna koydu, kulağına bir şey fısıldadı. Haydari "Utanmaz" dedi. Enveri "Hırsız olmasın" dedi. Mehdevi "O zaman dışarı atalım" dedi. Haşimi do-

1 Yazar, Haşimi Bey'i tanımlarken seçtiği sözcüklerle Hafız-ı Şirazi'nin "Saçları dağılmış, terlemiş, dudaklarında gülümseme ve mest / Gömleği yırtılmış, gazel okumakta ve elinde bir şarap destisi" Beyitiyle başlayan ünlü bir gazeline gönderme yapıyor. (ç. n.)

nup kalmış Şirin Hanım'a bakıyordu. İnanamıyordu. Yavaş yavaş yaklaştı, korku ve ihtiyatla Şirin Hanım'ın ıslak saçlarının ucuna, parmaklarına dokundu. Sanki uçup gitmesinden korkuyordu. "İyilik meleği, Allah gönderdi seni bana" dedi. Haydari kenara çekildi. "Adı ne? Kimdir, kimlerdendir?" diye sordu. Bize baktı. Şaşkın bir halde başını salladı. Kendisi de bilmiyordu. "Kapı açıktı, içeri girdi, bir güvercin gibi. Bütün bir bahçeyi yeşerten bir tohum gibi" dedi. Belki de onun gelişi Haydari Bey'in doğumu oldu. Onun için güzel bir şey alalım dedik, dostlarından bir yadigâr olsun. Enveri "Ben ona bir çift geleneksel ayakkabı alacağım" dedi. Mehdevi "Öyle bir şey alalım ki işine yarasın. Arabası için bir alet kutusu ya da bahçesi için bir elektrikli testere" dedi. Azizi "Abbas Bey hazretleri, Haydari'nin yeniden doğuşu değil mi?" diye sordu. Şirin Hanım ona bir muhabbetkuşu getirdi. Kafesini de Haydari Bey'e verdi ve her zamanki gibi utanarak başını yere eğdi. Fakat sonra duydu ki kuş kafesini ambara koymuşlar ve üstüne de bir şey örtmüşler. Haydari Bey "Sesi kötü değil fakat zamansız ötüyor, rahatsız edici" demişti.

Şirin Hanım rahat edemiyordu. Ağlayıp duruyor, kuşunu geri istiyordu. Fenalaşıyordu. Haydari "On paralık bir kuş; *gel, götür, ver* sözcüklerini bile söyleyemiyor. Söyle başka hediye getirmesin bana" dedi. Getirmedi, başka bir şey getirmedi.

Kar başladı, ince ve hızlı. Battaniyemi çeneme kadar çekiyorum. Yavaş yavaş nefes alıp veriyorum ki odanın soğuk havası öksürüğümü tetiklemesin. En azından açlık hissedeyim, uyumak isteyeyim diye bekliyorum; oturmak ve beklemekten başka bir şey yapmıyorum, herhangi bir istek duymuyorum. Karın yağışını duyuyorum. Sanki başıma yağıyor kar, gönlüme, gözlerime. Kendi kendime "İhtiyar bu gece işin tamam, gelmekte olan kıştan önce. Dua et, ta yaza kalmasın" diyorum.

"Sevgili Ahmedi hani o planlayıp durduğun yolculuk ne oldu? Gitmiyor musun? Gitmiyor muyuz?" dedim. Annesinin yanına oturmuş, saçlarını tarıyor, omuzlarını ovuyordu; yemeğini ağzına götürüyordu. "İyi de ne zaman? Gittikçe geç oluyor" dedim. "Annem bu, ne yapabilirim, onun kölesiyim" dedi.

Onu omzuna yaslamış, birlikte yürüyorlardı. Bana baktı. "Sendin, ne yapıyordun? Sakın?" dedi.

Haydari "Hayat, iki kere iki eşittir dört esası üzerine kuruludur.

Kuralı kaidesi vardır her şeyin. Akıllı adam her zaman mutludur" dedi.

İyisi mi akşam yemeğini düşüneyim, uykuyu düşüneyim, bu korku veren soğuğu düşüneyim ve evi sahiplenen bu çirkin fareleri düşüneyim, yarını ve geri kalan günleri düşüneyim.

2. Bölüm

Ahmedi Bey kendisine uzanan eli tereddütle tuttu. Güçlükle sıktı ve sıkıntıyla gülümsedi. Mutlu görünmeye, konuşmaya, tokalaşmaya, kendisini tanıtmaya, hal hatır sormaya çabaladı. Herkesten daha yüksek sesle gülmeye, esprinin güzel olduğunu söylemeye, başını sağa sola çevirmeye, hayret etmeye, açıklama istemeye, üzgün olmaya ve Doktor Maide'de iyi bir izlenim bırakmaya çalıştı. Dingin olmaya, varlığını, yaşadığını, bir kimliği olduğunu hissetmeye, korkmamaya, mutlu olmaya, şükrünün sonsuz olacağına inanmaya çalıştı.

Haydari Bey "Evet, bu oldu, iyi bir ruh şükrün sonsuzluğunun teminatıdır" demişti. Enveri Bey de "Çok şükür Allahım, gerçekten şükür" demişti. Mehdevi Bey de mektubunun başına "Haklısınız. İnsan daima şükretmeli" diye yazmıştı. Haşimi Bey sevecenlikle gülümsemişti. Bahçesinin salatalıklarından herkese yollamıştı ve "Öyle, öyle... Hayat gerçekten güzel, ben ki canı gönülden şükredenim" demişti.

Yalnız Şirin Hanım kaşlarını çatmıştı. Başını pencereye yaslamış, gözünün ucuyla Ahmedi Bey'e bakmıştı. "Ne kadar kötü bir hava. Artık nefes alınmıyor. İnsan uyumak istiyor, çekip gitmek istiyor" demişti. Ağaçların arkasına doğru yürüyüp gitmiş, ağlamıştı. Ve şimdi oradaydı, iki sıra daha önde, aynı kederli, yaşlı gözleri ve Haşimi Bey'in avcunda kaybolan küçücük elleri ve her zaman her şeyi görüp anlayan bakışlarıyla oradaydı.

Ahmedi Bey şişmiş, sızlayan ayaklarını uzattı ve başını sandalyenin arkalığına yasladı. Bu toplulukta içini ürperten bir şey vardı; alışılmışın dışında, zalim bir şey, saldırgan ve gayri insani bir şey. Başların kalabalığına doğru baktı. Dış görünüşleri aynı. Bütün bu yüzler birbirine bitişik, tek renk, aynı. Bütün bu eller itaatkâr, birleşik, yenilmiş. Bütün bu ayaklar, bütün bu boyalı, bağcıklı ayakkabılar ve bütün bu gri, ütülü pantolonlar ve bütün bu aynı yere bakan hayret içindeki gözler, bütün bu altın kaplı dişler, bütün bu boşluktan şişmiş mideler... Bu topluluktan daima tek yürek olma-

nın birlikteliği yayılıyordu, öyle ki bu, nefesini kesiyor, boğazını tıkıyor, içini acıtıyordu.

Sonsuz Cevher şirketinin on beşinci kuruluş yıldönümü. Haydari Bey, Asgeri Bey, Haşimi Bey ikinci sırada oturmuşlardı. Getirilen çiçek sepetleri salonun üst başındaydı. Haydari Bey'in kartı parlıyordu. Kenarları tırtıklı ve altın yaldızlıydı. Adı, mesleği ve unvanı göz alıcı harflerle karta yazılmıştı. "Bu gece önemli bir gece. Dostlarım, eğer biz olmasaydık dünya ne kadar boş olurdu" demişti.

Mehdevi Bey'in sandalyesi boştu. Onu bekliyorlardı. Gorgan'dan gelme kararı almıştı. Enveri Bey'in gözleri yolda kalmıştı. "Yetişecek, bakın şimdi içeri girecek. Dün gece rüyamda gördüm. Ne olursa olsun o da benim gibi bu şirketin çalışanı. Neyi var neyi yok buradan kazandı" diyordu.

Biri, konuşma yapıyordu. Boyu mikrofona yetişmiyordu. Parmaklarının ucunda duruyordu ve nefes nefeseydi. Terliyordu. Sonsuz Cevher şirketinin sağlığı koruma amaçlı ürünlerini öven uzun bir kaside yazmıştı. Başını sallayıp duruyordu. Elini kalbine koyarak her beyitten sonra bir ah çekiyordu.

Enveri Bey sahne arkasında bir o yana bir bu yana koşturuyor, programla alakadar oluyordu. Zaman zaman perdeyi aralayıp Mehdevi Bey'in boş sandalyesine kederle bakıyordu. Salonun sessizliğinden fısıltılar yükseliyordu. Ahmedi Bey ıstırap içinde dönüp arkasına baktı. Hiçbir yüz tanıdık değildi. Başını çevirdi ve eliyle kafasındaki sızlayan yara izini sıvazladı. O sebepsiz keder derisinin altında gezinmeye başlamıştı, öylesine cehennemi bir iltihaptı ki bu, şeytanın nursuzluğuna bulanmıştı ve bütün gözeneklerini karanlıkla dolduruyordu. Kafasındaki boşluk, gönlündeki boşluk, göz çukurları metalik bir maddeyle dolmuştu. Sanki yüzyılların tozuyla kaplanmış ihtiyar bir ağaçtı ve bütün varlıklar, tarihi anlar, olmuşlar ve olacak olanlar gövdesini ağırlaştırıyordu. Odasını hatırladı, güneş görmeyen odasını ve kendisine uyku dışında her şeyi sunmuş olan ahşap yatağını. Yorganı bir dağdan ağırdı ve vücuduna temas etmiyordu. Yastığı zamanla taşlaşmıştı ve gönlünün gecesinden geçip yeryüzünün derinliklerine doğru korkulu bir sefere çıkmış, şeytanların fısıltılarının ve kötülük tanrısı Ehrimen'e mensup derbeder yüzlerce ruhun ve büyülü rüzgârların ve geriye kalan her şeyin savrulup dağıldığı bir zamana gitmişti. Yaratılıştan önceye, hiç kimsenin, hiçbir şeyin ve hatta Tanrı'nın bile henüz var

olmadığı bir zamana. Özün ve yalnızlığın var olduğu bir zamandı bu ve asıl yurdundan uzaktaki kederli insan işte bu uğursuz anların tümünü deneyimliyor.

Gazyağı bitmiş sobasını hatırladı ve holün yanan ışığını. İşte tam burada başlamıştı, bu karanlık basamaklarda, karanlık ve soğuk. Ayaklarının altındaki zemin ayrılıp ufalanmıştı, son kata kadar hem de, kırk iki basamak. Beklemeksizin, aniden, uyku gibi, hayal edilen bir an gibi. Gaipten bir el sırtına dokunmuştu. Baş aşağı düşmüştü ve ayağı bu olaydan sonra üç ay alçıda kalmıştı, hâlâ da ağrıyordu, geceleri saplanan bir ağrıyla sızım sızım sızlıyordu.

Haydari Bey gülüyordu, diğer arkadaşları da öyle. Hatta sevgili Haşimi Bey bile inanmıyordu ona. Basit bir olaydı. Ondan önce pek çok kişi düşmüştü ve bundan sonra da düşecekti. Ev sahibi herkesten önce şahitlik etmişti, oradaydı, Ahmedi Bey'in ayağının kaydığını baş aşağı düştüğünü görmüştü. Önceki hizmetçinin de başına böyle bir şey gelmişti. Yakın zamanda değildi ama aynı bunun gibi bir olaydı. Buna rağmen Ahmedi Bey tesadüf eseri düştüğüne inanmıyordu. Dikkatsiz ve dalgın da değildi. Evet, ayağı kaymıştı ama düşmek... Niçin? Nasıl? Enveri Bey de gülmüştü. "Bir lamba alıp koridordakini değiştirmek, karanlıkta daha dikkatli olmak istiyordun" demişti.

Belki Enveri Bey haklıydı fakat o kör olası taş neyin nesiydi? O nereden atıldığı belli olmayan taş. Başındaki dikişler henüz kaynamıştı. On altı dikiş geceleri sızlıyor, keyfini kaçırıyordu. Dostlarının üzüldükleri belliydi, olay hoş değildi. Ahmedi Bey, henüz olayın etkisinden kurtulabilmiş değildi, ayağı da hâlâ şişti. Düşmesine rağmen vakurdu Ahmedi Bey. Bu taşlardan çok yemişti. Celili Bey "Sen bize de kırılmışsın, hepimize kırılmışsın. Bugünlerde yaşamak kolay değil" demişti. Ahmedi Bey de kabul etmişti. Diyecek sözü yoktu. "Doğru söylüyorsun, o taş benim kafama atılmamıştı. Kimsenin kafasına atılmamıştı. O taşın düşmekten başka amacı yoktu. Düşmesi gerekiyordu. Birisinin başına düşmesi gerekiyordu ve orada ben vardım" demişti. "Orda benden başkası da olsa başına aynı şey gelecekti. Ben, siz ne fark eder? Sonuç olarak bir kafanın kırılması gerekiyordu."

Ahmedi Bey'in yanında oturan bir adama güldü. Başını salladı ve sordu: "Sizce ne peki?" "İlginç bir olay" Ahmedi Bey "Evet aynen öyle, ilginç" dedi. Ve gücendi. Bu yüze aşinaydı, bu şaşkınlıkla

bakan gözlere, bu hayretle aralanmış dudaklara, bu kravatlı, hali vakti yerinde adama. Bu elleri de görmüştü, tanıyordu. Bu elleri, o gece karanlık basamakları çıkarken omzunda hissetmişti. Bu ellerden ürktü. İşte bu ellerdi o taşı kafasına atan ve kendisini her yerde takip eden; acı içinde bırakan, kendisine karşı olan. Bu ellerde ölümün kokusu vardı; ele geçirmenin, sahip olmanın. Gece olduğunda bu elin alametleri de ortaya çıkıyordu; uykusunda, zihninin dağınık, yorgun derinliklerinde. Nereye gitse onun varlığını hissediyordu. Onu görüyordu: pencere camlarında, otobüste, demir tutamakları kavrayan ellerde, ekmekçiden ekmek alan ellerde ya da selam veren ellerde; yazıyorlardı, sayıyorlardı, ibadet ediyorlardı, öldürüyorlardı yahut da okşamak istiyorlardı. Hatta o gece Haydari Bey'in evinde de bu elleri görmüştü ve titremişti. Kimindi bu eller? Haydari Bey'in, Enveri Bey'in, Haşimi Bey'in, Asgeri Bey'in, Azizi Bey'in, kimin? Ve aynı gece o garip olay meydana gelmişti. Haydari Bey "Hata sende, pencerenin dibinde durmasaydın o da burnuna çarpmaz, dişlerini kırmazdı. Musibet, geleceğini önceden haber vermiyor; bu tür kazalara karşı her zaman dikkatli olmak lazım. Tehlikenin daha az olduğu yerleri kestirip orda durmalı. Ne demeye pencerenin dibinde duruyordun ki? Ne diye sokakta olup bitenleri görmek istiyordun? Niye Enveri Bey'in yüzüne çarpmadı? Çünkü o televizyonun yanında oturuyordu ve kimseyle ilgilenmiyordu. Niçin Haşimi Bey'in burnu kırılmadı? Çünkü o gülleri ve kanaryalarıyla meşguldü. Niçin benim yüzüme çarpmadı? Çünkü nerede duracağını iyi ölçüp tartmıştım. Gözün görmüyor. Gel otur, dedim, konuş, gazete oku, yapboz oyna, fal bak, şairlik et, ıslık çal, kendine bir meşgale bul, sinemaya git, tar çal, sözün kısası azizim, oyalan. Nedir canım bu, niye böyle kıpır kıpırsın? Derdin ne?" demişti. Enveri Bey "Bütün sözlerin üç dişine bağlı değildi ya on dişin daha var. Burnundan soluyordun, hatırlıyor musun?" demişti.

Ahmedi Bey kabul etmişti "Fakat," demişti, "neden ben? Niçin o kapı benim yüzüme çarptı? Sizler de oradaydınız. Sizler de zaman zaman kapının, pencerenin yanında durdunuz. Niçin ben seçildim? Hep ben. Beni takip eden nasıl biri? Düşmanım kim?"

Ahmedi Bey'in yanında duran biri alkışlamaya başladı. "Bu sabunu siz de kullanıyor musunuz?" diye sordu. Ahmedi Bey "Evet" dedi. Adam "Kaç kart biriktirdiniz?" diye sordu. Ahmedi Bey adama baktı. Adam "Kibritiniz var mı?" diye sordu ve Ahmedi Bey'e

sessizce beklemesi yönünde bir işaret yaptı. Program başlamıştı. Viyolonsel çalan soğuk almıştı. Boynuna kalın bir şal dolamıştı. Hapşırıp burnunu çekiyordu. Ahmedi Bey davulcuyu tanıyordu. Matematik hocasıydı. Celili Bey'in oğluna ders veriyordu. Adam "Ne görkemli bir kutlama" dedi. Ahmedi Bey baktı ki oturduğu yerde oturamayacak, kalktı. Ceketinin düğmelerini açtı ve yavaşça yürümeye başladı. Adam "Nereye?" diye sordu. Haydari Bey arka sıraya dönüp kaşlarını çattı, başıyla Ahmedi Bey'e oturmasını işaret etti. Şirin Hanım gözünün ucuyla olup biteni izliyordu.

Koridor tenhaydı. Hizmetçi selam verdi ve ağzındaki şekeri çabucak yutup "Bir emriniz mi vardı?" diye sordu. Ahmedi Bey başını salladı ve bir an tereddütle durdu. Hizmetçi "Bir şey mi istemiştiniz?" dedi. "Bir bardak su" dedi Ahmedi Bey ve hiç susamadığını fark etti. "Hayır, istemiyorum. Hiçbir şey istemiyorum" dedi. Hizmetçi "Kek ister misiniz?" dedi. Ahmedi Bey "Evet, kesinlikle." Allak bullak olmuştu. Boğazı kurumuştu. Gidip pencerenin önünde durdu ve perdeyi açtı. Kar tanelerine baktı, nöbetleşe ölümü bekleyen ak saçlı ihtiyarları andıran ağaçlara baktı; uzun, tenha, karanlık caddeye baktı. Bu ışıklı pencere, karşısındaki binalara bakan şu köhne apartmanı aydınlatıyordu. Şirin Hanım'ın bakışlarını uzaktan hissediyordu.

Haşimi Bey'in evindeydiler. Şirin Hanım kendisine bakmış, sofrayı kurmuştu; elini tutmuş, yemesi için o mucizevi bitkilerinden koymuştu önüne. Haydari Bey "Takma kafana, unutacaksın. Ademoğlu unutkandır. Ne vakit bir derdi olsa ahlanıp vahlanır, feryat figan eder ve sonra unutur onu. Dert her zaman dert olarak kalmaz. Ya o derdin bir dermanı bulunur ya da insan alışır derde" demişti.

Haşimi Bey avludaki merdivenlere oturmuş zırvalıyordu, aklı başında değildi. Şirin Hanım'ın güvercinlerinden ikisi gitmişti. Önce dişisi sonra da diğeri. Yeni yumurtlamışlardı. Haşimi Bey anlamıyordu, soruyordu "Hiçbir güvercin yumurtasını bırakıp gitmez, tuhaf. Ne oldu, niçin gittiler? Burada her şey vardı: Su, yemek, yuva... Bir tehlike sezmeyen hiçbir güvercin gitmez. Ama nasıl bir tehlike?"

Celili Bey "Tehlike havada, saçılmakta, içtiğimiz suda, duyduğumuz seste, görülmüyor ama var. Sizden ve benden daha gerçek" demişti.

Enveri Bey "Konuşmasak daha iyi" demişti.

Hizmetçi tatlı tabaklarını duvara dayalı masaya koydu ve "Çay içer misiniz?" diye sordu. Ahmedi Bey sokağa baktı. İlerdeki kemerin altında biri duruyordu. Hizmetçi "Enveri Bey, bu yıl epey yoruldunuz, bütün kutlama programını tek başınıza yaptınız" dedi.

Ahmedi Bey "Bu adamı tanıyor musunuz, şu sokakta duranı?" diye sordu.

Hizmetçi "Mehdevi Bey iyi bir insandı. Keşke Gorgan'a gitmeseydi. Yazık oldu" dedi.

Ahmedi Bey eliyle yüzünde biriken soğuk terleri sildi. Kafasındaki dikiş yerleri karıncalanıyordu. Bir şey göğsünü sıkıştırıyordu.

Hizmetçi güldü. Salondan alkış sesleri geliyordu. Ahmedi Bey perdenin ucunu bıraktı. Kenara çekildi ve korkuyla hizmetçiye baktı. "Ne var, niçin durup bana bakıyorsun, ne istiyorsun?" diye sordu. Bu yüzü görmüştü. Nerede? Ne zaman? Düştüğü o gece mi? Belki de bir hayaldi. Belki Haydari ve Enveri beyler "Sevgili Ahmedi artık bu mevzuyu kapatmalısın" demekte haklıydılar.

Hizmetçi "Sandalye ister misiniz?" diye sordu.

Ahmedi Bey hayır anlamında başını salladı ve tuvalete gitti. Kapıyı içerden kilitledi ve kulak kabarttı. Eğildi. Anahtar deliğinden dışarıyı izledi. Hizmetçinin arkasındaki oydu. Musluğu açtı, yüzünü suyun altına tuttu. Islattığı eliyle göğsünü sıvazladı. Ayak sesleri geliyordu, koşuşturmalar ve fısıltılar duyuluyordu. Tuvaletin penceresini açıp başını dışarı uzattı. Üşüdü, bütün vücudu ürperdi. Kendi kendine "Kim bu, niçin orada karın altında duruyor? Neyi bekliyor?" dedi.

Dönüp tekrar koridora çıktı. Hizmetçi salonun kapısının yanında durmuş programı izliyordu. Ahmedi Bey "Ne haber, var mı bir değişiklik?" diye sordu. Hizmetçi "Ne kadar güzel" dedi. Ahmedi Bey "Ben dışarı çıkıyorum" dedi. Hizmetçi "Nasıl isterseniz beyefendi, burda durmak zorunda değilsiniz" dedi.

Ahmedi Bey yine pencerenin önüne geldi, perdeyi araladı. O adam hâlâ oradaydı. Kar, yüz çizgilerini ortadan kaldırmıştı. Salondan alkışlar, karmakarışık sesler geliyordu. Hizmetçi "Beyefendi, gelin izleyin, gösterinin en iyi bölümü başladı" dedi.

Ahmedi Bey "Kim bu kemerin altında duran? Ne istiyor?" diye sordu. Hizmetçi alkışlamaya başladı. "Ne tuhaf bir tezgâh bu! İnsanın nutku tutuluyor" dedi.

Çalışanların resmi geçidi başlamıştı. Kıdemli, şirketin yükünü

sırtlanmış emektarların. Üst kademedekiler şirket ürünlerine ait fotoğrafları tutuyorlardı. Onların arkasında işe yeni başlayanlarla aileleri vardı. Haydari, Haşimi ve Azizi beyler ayaktaydılar ve alkışlıyorlardı. Hizmetçi "Şimdi sıra Enveri Bey'de" dedi.

Borazan sesleri yükseldi. Salondaki perde açıldı. Çalışanlar şirket marşını söylemeye başladı. Enveri Bey yanıp sönen büyük bir diş macunu tüpünün içinde duruyordu. Diş macununun ruhuydu. Başında renkli misvaklardan bir taç vardı. Kendi kendine "Yumuşak ve hoş kokulu; ağız kokusunun düşmanı" diyordu. Eşsiz dişlerini, macunun hasta diş etleriyle savaşını anlatıyordu.

Haydari Bey, Azizi Bey'in kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Ahmedi Bey dönüp koridora geldi yine ve duvara dayandı. Caddede, yağan karın altında bir adamın beklemekte olduğunu biliyordu. Avcunun içi gibi bildiği bir adamın. Perdeyi araladı. Rüya görüyorum sandı ve bu rüyayı defalarca gördüğünü düşündü. Bu sokak, bu karlı gece, bu ölü ağaçlar, bu yarısı karanlıkta kalmış binalar, sokağın bitimindeki bu gölge... Bütün bunları önceden görmüştü, tanıyordu. Kapıyı açıp avluya çıktı. Soğuktan titredi. Korkulukta biriken karları eliyle sıyırdı. Keskin ve dondurucu hava, sert bir cisim gibi, yüzünü yırtıyordu. Kar taneleri iri ve mukavemetliydiler.

O gece de kar yağıyordu, kendisini hırsız sanıp bir güzel dövdükleri, ancak elbiseleri parçalandıktan sonra yanlış kişiyi yakaladıklarını anladıkları o gece. Ev sahibi kapıyı açmıyordu. Cebindeki yedek anahtarı arıyordu ve peşinde bir bekçi vardı. "Bu benim evim. Anahtarımı evde unutmuşum. Beni tanıyorsunuz nihayetinde" demişti. Ve sonra bekçinin avucunun içinde sıkıştırılıp ufalanan eline dehşetle bakıp "Ne yapıyorsun? Neden elimi sıkıyorsun, ne istiyorsun?" demişti. Başka bir şey daha söyleyecekti ki karnına yediği ilk darbeyle nefesi kesilmişti. Güçlükle konuşarak "Hayvan mısınız? Yoksa delirdiniz mi? Niçin vuruyorsunuz?" demişti. Gözlüğünü bulmak için eğilmişti. Burnundan ve gözlerinin altından dudaklarına doğru kan akıyordu. Kapıya yapışmıştı. Komşulardan yardım istemişti. Darbelerin acısını azaltmak için yüzünü elleriyle örtmüştü. "Yanlış kişiyi yakaladınız, inanın" demişti. Ve kendini kaybetmişti. Gözleri bir süre görmedi. Gözlükleri ayağının altında kalıp parçalanmıştı. Bu olaydan sonra baş dönmeleri başlamıştı. Daima acı içindeydi. Haydari Bey "Tamam kabul ediyorum. Ahmakça bir yanlış anlaşılma olayıydı. Bu mevzu etraflıca tetkik edil-

meli, ne mutlu ki insanı koruyan yasalar var" demişti. Enveri Bey "Bence hata kendisinde. Gecenin o vaktinde sokakta ne arıyordun? Ne diye saat dokuz oldu mu bizim gibi yatağa girmiyorsun ki? Zavallı bekçinin ne suçu var? Ben de olsam şüphelenirdim. Asayiş senden benden daha önemli bir mevzu" demişti.

Hizmetçi "İyi misiniz beyefendi?" diye sordu. Ahmedi Bey korkulukta biriken karı sıyırıp aldı, avcunda sıkıştırdı. Yüzüne, kurumuş dudaklarına sürdü. Ağzını açtı. Çığlık atmak istedi. Yere tekmeler savurmak istedi. Bir şey yapmak istedi. Döndü ve kapının yanında ayakta durmakta olan Şirin Hanım'a baktı.

Celili Bey "İşte böyle kardeşim, durum fena. Diğeri senin dostun değil, düşmanın. Düşmanın olmuş. Onunla düşüp kalkarsan ya o seni bitirecek ya da sen onu bitireceksin" dedi. Enveri Bey kabul etmedi. "İnsan verir de alır da; hemfikir olduğuna bazen de muhaliftir. İnsan biraz vardır biraz da yok. Hayat bana bunu öğretti" demişti.

Şirin Hanım titriyordu. Sedef dişleri birbirine vuruyordu. "Niye burada duruyorsun?" diye sordu.

Kutlama sona ermişti. Herkes dağılmaktaydı. Uzaktan Enveri Bey'in sesi geliyordu. Mutluydu ve herkesi kutluyordu. Haydari Bey dostlarını evine davet etmişti. Haşimi Bey, Şirin Hanım'ın peşi sıra yürüyordu. Haydari Bey, Şirin Hanım'a şemsiye tutuyordu. Yağmur suları Şirin Hanım'ın ayak bileklerine dek ulaşıyordu; eldiveni, atkısı ve şapkası aynı renkti.

Ahmedi Bey sokakta kar altında durmakta olan gölgeye baktı ve kendi kendine "Beni bekliyor, peşime düşecek. En iyisi bunlarla gideyim. Haydari Bey'in şemsiyesinin altına gizlenip Haşimi Bey'in koluna gireyim. Haydari Bey'in şemsiyesinin altında dünya daha güvenli, daha az korku verici. Haşimi Bey'in eli de bana doğru atılan her taşı tutar. Bunlar benim dostlarım, kötülüklere siper olurlar, beni korurlar" diye düşündü.

Haydari Bey, merdivenleri herkesten önce indi. Şemsiyesini duvar dibinden aldı. Haşimi Bey hızlı hızlı Şirin Hanım'ın mantosunun düğmelerini ilikliyordu. Haydari Bey'in arabası kapının önündeydi. Haydari Bey, arka camında biriken karları temizliyordu. Dört lastiğine de zincir takılmıştı. Şirin Hanım "Çabuk ol, yola çıkalım" dedi.

Enveri Bey, tacı kolunun altında, misafirlerle tokalaşıyordu. Ah-

medi Bey yüzünde biriken karları eliyle sildi ve hayretle kendisine bakan hizmetçiyi görünce şaşırdı. Hayır, yanılmıyordu. Kendisine bakan gözler bunlardı, aynı sükûnetle, şimdiki gibi. Dayak yediği o geceden beri bu gözler hep aklındaydı. Birbirine bakan pencerelerden biri açıktı. Penceredeki biri, yediği dayağa şahit olmuş, sessizce olup biteni izlemişti. Ahmedi Bey, ona seslenmiş, el sallamıştı. "Beyefendi, saygıdeğer komşu, bizi tanıyorsunuz ya. Biliyorsunuz evim hemen şurası. Sizinle defalarca karşılaştık, konuştuk, birbirimize hal hatır sorduk. Beni hatırladığınıza dair bir şey yapın" demişti. Ve bu cam gibi donuk, ölü gözler kendisine yalnızca bakmıştı. Başka biri daha vardı, oradan geçen biriydi bu, yolunu değiştirmiş, alelacele uzaklaşmıştı. İki kişi daha vardı, kapı aralığından dışarıyı izliyorlardı. Ahmedi Bey konuşmalarını duyup onlara seslenmişti: "Siz, o kapının ardındakiler bir şey yapın" demişti. Kapı kapanmıştı ve Ahmedi Bey düşmeden önce, anahtarın kilitte döndüğünü duymuştu.

Hizmetçi "Siz gitmiyor musunuz?" diye sordu.

Ahmedi Bey "Sen beni tanıyor musun? Tanımıyor musun?" diye sordu.

Hizmetçi kendisine baktı. Herkes Haydari Bey'in arabasına binmişti. Kar temizleyiciler, karları hızlı hızlı yolun iki yanına savuruyordu. Enveri Bey'i bekliyorlardı.

Şirin Hanım merdivenin altında durmuş gitmek istemiyordu.

Hizmetçi salonun ışıklarını kapattı. Ahmedi Bey "Bekleyin, gitmeyin" diye seslendi ve telaşla merdivenlerden indi. Hizmetçi "Beyefendi paltonuz, şapkanız!" diye seslendi.

Haydari Bey'in arabası hareket etti. Ahmedi Bey daha yüksek sesle bağırdı: "Gitmeyin, bekleyin."

Şirin Hanım arabanın camından üzüntüyle kendisine el sallıyordu.

Sokağın sonunda biri hareketsizce dikiliyordu. Hizmetçi, pencerede durmuş, kımıldamadan kendisine bakıyordu.

Ahmedi Bey durdu ve güçlükle nefes aldı. Aklından garip düşünceler geçiyordu. Kulağında fısıltılar uğulduyor, kar gözlerine doluyordu. Uzaktan Haydari Bey'in zincir takılmış araba lastiklerinin sesi geliyordu. Enveri Bey "Hata sende, neden içimizden başkasının başına bir iş gelmiyor? Neden kimse bize düşman değil?" demişti.

Ahmedi Bey, ceketinin yakasını yukarı kaldırdı ve sokağın sonuna bakmamaya çalıştı. İçinden "Henüz geç değil, henüz fırsat var, acele etmeliyim. Kendimi Haydari Bey'in evine atmalıyım. Onlar beni yalnız bırakmazlar. Biz, hep birlikteyken güçlüyüz. Eski sınıf arkadaşıyız. Acele etmeliyim" dedi.

Hizmetçi pencereyi açıp başını uzattı. Ahmedi Bey yola koyuldu. Kar taneleri ayak izlerine doluyordu hızlıca. Bütün şehir uyumuştu. Kendi kendine "Kime gitsem?" diye sordu. Haydari Bey'in evinin epey uzak olduğunu hatırladı, yaya gidilemezdi oraya. Başını yavaşça çevirip arkasına baktı, titredi. Daha da hızlandı.

Haydari Bey "Arabada yer yok kendi başına gel" demişti.

Ahmedi Bey "Belki evinizde de bana yer yok, belki hiçbir yerde bana yer yok" diye düşündü.

Azizi Bey "Yapacak bir şey yok, sen bilirsin" demişti.

Ahmedi Bey "Ben oraya varana kadar geç olacak. Akşam yemeklerini yemiş, uyumuş olacaklar. Işıkları kapatıp kapılarını kilitleyecekler" diye düşündü. "Nasıl etsem de onları bulsam? Ne etsem de rahat uykularını bölsem? Belki merdivenlerden inerken uyku sersemi düşüp bacaklarını kırarlar. Ya da arkamdan kafama doğru atılan taşı hedefine ulaşmadan tutarlar. Acaba ne yaparlar? Birlikte oturup nasıl fısıldaşırlar? Terk edilip unutulmuş, dışlanmış ben hakkında. Bu lanetin, bedduanın kendilerine de sirayet edeceğinden korkar, 'Ne yapsam da başıma bu bela gelmese' derler."

Durdu. Kar gözlerine doluyor; yüzünü örtüyordu, omuzlarını, baştan ayağa bütün vücudunu. Perdelerin ardındaki ışıklar birer birer kapatılıyordu. Şehir, unutulmuş bir hikâyeden kalmış gibiydi. Uzaklarda nefes alıyordu. O kadar uzaklarda ki bundan daha uzağı hayal etmek mümkün değildi. Kulak kabarttı, karanlığın ardındaki fısıltılardan ve yavaş yavaş kendisine yaklaşmakta olan adımlardan başka ses yoktu.

3. Bölüm

Azizi Bey oturdu. Ayaklarını uzatıp başını duvara yasladı. Ellerini üst üste koyup kendi kendine "Keşke gidebilseydim, keşke ayağa kalkıp durabilseydim. Keşke burada olmasaydım. Kaç bin kere Haydari Bey'in doğumgünü pastası yenecek daha? Artık yiyecek yerim yok, hiçbir zaman olmadı. Ta önceki günden canım yemek istemiyordu, ama yedim. Güldüm. Başımı sallayıp "Aman, pek de güzel!" dedim. Niçin? Belki onu kırmak istemediğimden, belki arkadaşlar ısrar ettiği için. Bilmiyorum ama herkesten önce, herkesten hızlı yemeğe giriştim. Yukarı çıkmak istiyordum ama ağzımdaki hamurlaşmış lokmaları şapır şupur yutarken buldum kendimi. Önümde ne var ne yok hepsini yiyip tabağın dibini de parmağımla sıyırdım. Karımın tabağındakini de yedim, yanı başımda duran tabaktakini de. İçimden hayır demek geçiyordu, istemiyorum demek, sevmiyorum demek. Ama yapamadım. İçimden tabağı duvara fırlatmak geçiyordu ama herkesin sabit bakışları üzerimdeydi. Bir tabak daha aldım ve tabağı göğsüme dayayıp onu da yedim. Ama artık yiyemiyorum. Başıma kadar, kulaklarma kadar, saçlarımın dibine kadar, uykuma kadar arkadaşlarımın doğumgünü pastası doldu: Haydari Bey'in, Enveri Bey'in, Haşimi Bey'in ve diğerlerinin. Şimdi en iyisi gideyim, hemen şimdi" diye düşündü. Bir, iki, üç...

Derisinin rengi aşırı yağdan sarıya dönmüştü. Bir döşeğe benzemeye başlamıştı, yumuşak, pofur pofur, geniş. İnanamıyordu. Başını çevirip kendi kendine "Bu gözler benim değil, bu bakışlar, bu eller, bu ayaklar, bu beden benim değil" dedi.

Kendi kendine "Adı Azizullah Azizi olan bir ademoğlu" diye düşündü. Arkadaşlarıyla kendisini kıyasladı: Herkesten uzun, herkesten çevik, herkesten sağlıklı, herkesten şanslıydı. Günlerin, anların içindeki kendisine baktı: Orada, burada, kararsız ve ateşli. Ve her zaman bekleyen, hayatı bekleyen, gelecek günleri bekleyen, sahip olduğundan ve olacağından daha önemli daha büyük bir şeyi bekleyen.

"Arkadaşlar bunca tahsilden sonra işin özünü anladım. Tamamdır. Şimdi yaşamak zamanı, kenara çekilin sıra bende" demişti.

Kendisini ilk aşkını yaşarken gördü: Şaşkın, iftiraya uğramış, mutlu. Yemin etmişti. O beyaz tenli, balık etli kızla yaşadıklarının üstünden uzun zamanlar geçmişti. Hayatını, bütün ince ayrıntılarıyla planlamıştı. Ve kendisine inanmayarak şüpheli nazarlarla bakanlara gülmüştü. "Arkadaşlar Allah'ın izniyle bütün isteklerimi gerçekleştirebileceğim bir hayatım olacak."

Başını sıfıra vurdukları o günü hatırladı. Askerlik elbisesi üstüne uymamıştı, pantolonu dar ve kısaydı. Haşimi Bey bir tencere yemek getirmişti. Kötü bir geceydi. Arkadaşları otobüsün önünde sıralanmış bekliyorlardı. Bavulu, Enveri Bey'in elindeydi. Kar yağıyordu ve arkasında biri ağlıyordu. Otobüsün buğulu camlarının ardındaki yüzler, insani suretlerden uzaktı. Arkadaşları sesini duymasınlar diye epey çaba sarfetmişti. "Aziz, ellerini yokladı, ayaklarını, koltuğa gömülmüş yorgun bedenini, darmadağın düşüncelerini" demişti. Orada olması gerektiğini biliyordu, çünkü Haydari Bey'in doğumgünüydü, çünkü saatin tik taklarını duyuyordu, çünkü bir ses "Beyefendi sizi görmekten mutluluk duyacağım" demişti, çünkü arkadaşları yeni işi dolayısıyla kendisiyle iftihar ettiklerini söylemiş, kadehlerini onun şerefine kaldırmışlardı, çünkü getirdiği bir sepet güle kartı iliştirilmişti ve uzaktan parlıyordu işte o kart, çünkü karısı yine hamileydi, çünkü fotoğrafı duvardaki boy aynasına iliştirilmişti ve içlerinden biri, bileğindeki düğmeden pantolonunun kumaşına dek tarif etmesine rağmen o yine de, fotoğraftakiler arasında kendisini bulamıyordu. Bir şey, bütün uzuvlarını birbirinden ayırmıştı ve o, bedeninin sınırlarını çizemiyordu. Belki koltukların ve masanın üstündeki tabakların sonundaydı bu sınır belki de yanında duran adamın yahut da uzaktan kendisine bakan kadının devamında.

Biri omzuna dokunup bir şey söyledi. "Öyle değil mi?" diye sordu. Eşi kulağına "Cancağızım söylemek için fırsat kolladığın şeyler varsa şimdi söyle. Burası yabancılarla dolu" diye fısıldadı.

Azizi Bey başını salladı ve yanında duran tanımadığı adama ihtiyatla baktı. Elindeki salatalığı ısırdı ve zorla çiğnedi.

Karşısındaki duvarda büyük bir boy aynası vardı. Başının yarısı, yüzünün yarısı, omzunun yarısı oradaydı. Kendisine baktı, dolu ağzına ve dişlerinin arasına girmiş salatalık parçalarına, yu-

varlak başına ve saçlarının yanında yaşlı bir koyunun kuyruğu gibi asılı duran kırmızı kulağına. Kendi kendine "Bu, ben miyim?" dedi.

Kendisini daha iyi görmek için biraz doğruldu. Göğsü, etli omuzlarının arasında kaybolmuştu.

"Canım, iki yıl askerlik bir şey değil, göz açıp kapayıncaya dek biter. Ölmeye gitmiyorum ya."

O yuvarlak gözleri ve renksiz ince dudakları, etli ayakları hatırlamaya çalıştı; kayıtsız şartsız herbirini adı gibi bildiği o unutulmuş varlıklarını. Önceki gece uykü tutmamıştı ve o geceden beri de her yeri ağrıyordu. Sonraki geceler üşümüştü ve zihni soğuğu düşünmekten buz tutmuştu. Yine de fısıldayarak günleri saymıştı. Her ayı işaretlemişti ve bu iki yılın bitmesini beklemişti. Bitmişti. Ama pek çok şeyle beraber.

Karısı "Canım ne düşünüyorsun?" diye sordu.

Azizi Bey başını kaldırdı hemencecik gülümsedi. Her zamankinden farklı bir şey yapmasına gerek olmadığını düşündü. Fazla hatırlamasına, fazla görmesine, fazla düşünmesine, fazla mutlu ya da mutsuz olmasına gerek yoktu. Yalnızca olmalıydı. İşin özeti buydu. Eller, sesler, ayaklar, sandalyeler, tabaklar, pencereler, kaşıklar, çatallar arasında yalnızca olmalıydı.

Haydari Bey uzaktan kendisini izliyordu.

Azizi Bey yanı başındaki tanımadığı adama "Niçin oturmuyorsunuz?" dedi ve yana kayıp yer açtı ona. Etrafındaki fısıltılara kulak kabarttı. Önündeki yüze baktı. Kadehini Haydari Bey'in sağlığına kaldırdı.

Kendi kendine "Keşke şu körolası ayna karşımda olmasaydı" dedi. Başını çevirip etrafa baktı, köklerin yol yol uzadığı perdelere, çiçekli duvar kâğıtlarına, Haydari Bey'in duvardaki renkli fotoğrafına, masaların üstündeki aynaların etrafına, büfeye dizilmiş ayrıkotu desenli kâselere, masaların üstündeki kristal vazolara, plastik altlıklara konulmuş gümüş şamdanlara, yapma çiçeklere, çini biblolara, sobanın üstündeki camdan köpeğe, kediye ve kuşa, püsküllü abajura, üstleri örtülü radyo ve televizyona, halının üstüne atılmış kaplan postuna, kapının üstüne asılmış geyik başına, müzik kutusunun üstünde duran eteklerindeki ışıkları yanıp sönen oyuncak bebeğe, zigon sehpalara ve demir sandalyelere, garip kutulara, boş şişelere...

Korktu. Bakışları bütün bunların arasından geçip öbür taraftaki odaya nasıl ulaşacağını bilmiyordu. Bir ömür istiyordu, bir sonsuzluk. Bundan başka bir yerde olmayı, kalkıp gitmeyi istiyordu.

"İşte bu da askerlik gibi, kötü iki yıldı ama geçti gitti. Şimdi yaşamak zamanı." Elbette hayat hiçbir zaman, o balık etli beyaz tenli kızdan ayrıldığı zamanki kadar dayanılmaz olmamıştı ama arkadaşlarının dediği gibi "kısmet değilmiş" olur böyle şeyler. Bir gün de uzaktan görmüştü onu, kocası ve çocuğuyla ve bundan sonra bir daha da düşünmemişti onu.

Karısı "Canım nereye bakıyorsun öyle?" diye sordu.

Azizi Bey kendini topladı. Hapşırdı. Mendilini çıkarıp ağzını özenle sildi. Pantolonunu dizlerinden tutup düzeltti ve misafirlere gülümsedi.

İlerde birisi ortalığı coşturmuştu, herkesle konuşuyor, herkese hal hatır soruyordu.

Daha ilerde biri mide sorunlarından ve vertigosundan söz ediyordu. Bütün doktor isimlerini sayıp hepsine küfrediyordu.

Biri, belirsiz bir denklemi çözmeye çalışıyordu. Kendi kendine konuşuyor, havaya sayılar yazıyordu. Çarpıp bölüyordu yazdığı sayıları.

Biri kendi kendine konuşuyordu ve göz ucuyla duvardaki boy aynasında yansımasına bakıyordu.

Biri yarısı çözülmüş bir bulmacaya dalmıştı. Kaleminin ucunu kemiriyordu. İki gazeteyi de kemiriyordu. Ceketinin düğmelerini koparmıştı ve tırnağının kenarından kan akıyordu.

Biri, hiçbir şey yapmıyordu.

Azizi Bey yavaşça saatine baktı ve eğer gitmek istiyorsa geç olmadan harekete geçmesi gerektiğini düşündü.

Kapı çalınıyordu. Koridordan selamlaşıp öpüşme sesleri geliyordu, ipek eteklerin sesleri, yeni ayakkabıların tak tukları...

Biri "Eeee Haydari Bey'in doğumgünü pastası ne zaman gelecek?" diye sordu.

Azizi Bey kapıya baktı, pencereye, soba deliğine. Oturduğu yerden kalkmaya çalıştı ama başaramadı bunu. Sanki vücudunu binlerce ton çelikle bağlamışlardı ve ayağının altındaki zeminin çekim gücü her an daha da artıyordu. Gömleğinin yakası sıkıyordu, ayakkabıları ayağını vuruyordu. Kravatını çözmek istiyordu. Dili karnına batmış kemer tokasını kırıp atmak istiyordu. Gözlüğünü,

firuze ve akik yüzüğünü, kravat iğnesini, bileğindeki ağır ve büyük kol düğmelerini, demir sigara tablasını, gümüş çakmağını, altın dolmakalemini, dolaplarının, evinin, arabasının anahtarlarını, not defterini ve ajandasını, bütün her şeyi çıkarıp atmak istiyordu. Çabuk olmalıydı. Derin nefes aldı. Kalkıp gitmeli.

Dışardan rüzgârın sesi geliyordu, ayak sesleri geliyordu, şehrin sesleri geliyordu... Pencerenin öbür tarafında bir hareket vardı. Evren, pencerenin öbür tarafındaydı, gökyüzü, dolup taşan caddeler... O duvarların ardında dünya vardı; hayat vardı, tarih vardı, insanda şaşkınlık uyandıran binlerce an vardı. Ve orada, duvarların öte tarafında duruluyordu, bakılıyordu, soruluyordu ve belki yeni bir şey bulunuyordu. Ve her şey oradan başladı sonra geçip gitti ve gökyüzüne ulaştı. Ve sonra her şey yeniden var oldu, yeniden gökyüzüne yükselip kayboldu.

Karısı "Canım biraz konuşsana, herkes gibi ol" dedi.

Bulmaca çözen adam yavaşça kulağına eğilip "Yalnız dört harf. İlki a, sonuncusu k. Atak, acak, asak, hangisi?" Azizi Bey "Kusura bakmayın, bilmiyorum, gerçekten üzgünüm" dedi.

Enveri Bey, Mehdevi Bey'in mektubunu kendisine okumak istiyordu. Yirmi sayfaydı mektup.

Azizi Bey meraklı ve istekli görünmeye çalıştı. İçinden "Ne yapayım? Gideyim mi? Yoksa söyleyeceklerini bitirmesini bekleyeyim mi? Ona rastlamaktan korkuyorum, işkence görmekten korkuyorum" dedi.

"Haydari'ciğim ilgine müteşekkirim; ama bu benlik bir iş değil. Ben devlet memurluğu yapamam. Bir odaya tıkılıp kalamam. Beni tanıyorsun" demişti.

Enveri Bey "Ahmaklık etme, bu da bir çeşit tecrübedir. Erkek adama avarelik yakışmaz" demişti.

Haşimi Bey "Haydari'ciğim, bir müddet git, baktın olmuyor, bırakırsın" demişti.

"Peki, kabul, sizlerin hatırı için. Fakat birkaç ay belki de birkaç gün" demişti.

Enveri Bey'in sesi kulaklarında çınlıyordu. Mehdevi Bey havuza düşmüştü. Boğulmak üzereydi. Talat Hanım yetişti, sudan çekip çıkardı onu. Yeniden nefes alabilmek için epey debelendi Mehdevi Bey, ancak sırtına yumruk yedikten sonra başarabildi bunu.

Haydari Bey "Çok ilginç, gerçekten Allah kurtardı" dedi.

Enveri Bey "Fakat daha ilginci yeni komşu, şimdi bir diş doktoru, daha önce terziymiş, bir zamanlar radyoda ses sanatçısıymış. Mehdevi Bey'in dört dişini çekmiş. Belediye başkanının, başkan yardımcısının da dişlerini çekmiş. Şehrin yarısının dişini çekmiş. Gücü bir tek Talat Hanım'a yetmemiş, bir yumruk yiyip devrildi" dedi.

Birkaç kişi "Gerçekten ilginç" dedi.

Haşimi Bey, Azizi Bey'in oturduğu koltukta kendisine yer açıp sıkışarak onun yanına oturdu. Elini Azizi Bey'in omzuna attı. Masadaki albümü aldı, bir sayfa çevirdi ve iç çekti.

Şirin Hanım bir köşede ayakta duruyordu. Keyfi yoktu. Siyah elbisesi henüz üstündeydi. Ahmedi Bey'in kederi onu hasta etmişti. Bakışları tanıdıktı. Azizi Bey'in kalbinin derinliklerinden bir şeyi çekip dışarı çıkarıyordu, bitip gitmiş, unutulmuş bir şeyi.

Haşimi Bey, dirseğiyle Azizi Bey'i dürttü, "Bu fotoğrafı gördün mü 1948 Mayıs. Sevgili Haydari'nin doğumgünü. Hepimiz varız, her zamanki gibi, kol kola" dedi.

Azizi Bey o geceyi düşününce içi ezildi. 1949 Mayısı'nı düşündü ve 1950, 1951 ve 1952 Mayısı'nı. Haydari Bey'e, Enveri Bey'e, Haşimi Bey'e, Asgeri Bey'e baktı. 2008 Mayısı'na, 2018 Mayısı'na. Haydari Bey'in ikibininci doğum yıldönümünü düşündü ve titredi. İçinden "Hepimiz varız, vefalı iskeletler, kol kola hem de, tıpkı bu geceki gibi. Gelecekte de üç bin sayfalık kalın bir albüm ve bir milyon hatıra fotoğrafıyla. Büyük bir doğumgünü pastası ve iki bin mumla ve sonraki yıl yine ve ondan sonraki yıl ve daima" dedi.

Arkadaşlar "Kutlu olsun Reis Bey, size yakışan bir isim" demişlerdi.

"Ne diyorsunuz? Şaka mı yapıyorsunuz? Yoksa benim bunların peşinde olduğumu mu düşünüyorsunuz? Yoksa söylediklerimi unuttunuz mu?" demişti.

Fotoğrafçıya haber vermişlerdi.

Biri "Haydari Bey'in doğumgünü anısına bir fotoğraf çektirelim" dedi.

Azizi Bey fotoğrafçıya sıkıntıyla baktı. Karısı gelip arkasında durdu Azizi Bey'in, eğilip kollarını boynuna doladı. "Başını yukarı kaldır" dedi.

Azizi Bey başını kaldırdı, kendi kendine "2008 Mayısı orada, beni bekliyor, bana bakıyor. Geçmiş ve gelecek bütün anlarım ora-

da, sabit, sakin. Yalnızca bir fotoğraf, sonsuza kadar kalacak bir fotoğraf" dedi.

Haşimi Bey "Bekleyin Şirin'ciğim gelsin" dedi.

Azizi Bey Şirin Hanım otursun diye elini koltuğun kolundan çekti.

Karısı "Objektife bak" dedi.

Azizi Bey baktı. Haşimi Bey'in başı çenesinin altındaydı. Şirin Hanım'ın başı ise omzunda.

Fotoğrafçı "Biraz daha yaklaşın" dedi.

Biri, kesilip tabaklara konmuş pastayı dağıtıyordu.

Azizi Bey "Gitmek istesem kimsenin bana gitme demeye hakkı yok. Konuşmak istesem kimse defol diyemez. Ne istersem isteyeyim kimsenin bana 'öl, sessiz sedasız öl' demeye hakkı yok. Kimse kurumuş bir böcekmişim gibi tutup bir yere iğneleyemez beni. Eğer odadan dışarı atılmam yönünde bir karar alınmadıysa. Burası yalnızca bir yansımadır ve karanlıktır; doğumların dakik hesapları buradadır –yirmi yaş, kırk yaş, yetmiş yaş– zamanın ince hesabı buradadır; olan bitenin, yokluğun ve sözlerin hesabı sözler, sözler, sözler... Hayır. Artık duyamıyorum ve göremiyorum. İşte aynen böyle olmam gerek. Elimi Haşimi Bey'in gövdesinin altından çekmem kâfi, karımın boynuma dolanmış kollarını çözmem, Şirin Hanım'ın başını omzumdan kaldırmam kâfi, dizimdeki kuruyemiş tabağını kaldırıp ayaklarımı masanın ayaklarının arasından çekmem ve gitmem kâfi" diye düşündü.

Karısı "Canım Haydari Bey'in doğumgünü pastası geldiğinde ayağa kalkıp yüksek sesle bağırmanı istiyorum" dedi.

Celili Bey "Gitmek isteyen varsa, kimse sorgu sual etmeyecek, durmasın gitsin" demişti.

"Celili'ciğim biliyorum haklısın. Fakat ben ayağa kalkamam yorgunum. Bütün gün çalıştım. Bütün gece de uyanıktım. Üstümde bir ağırlık var. Başım dönüyor, içim sıkılıyor. Niçin anlamıyorsun?" demişti.

Şirin Hanım "Aman Azizi Bey, niçin bu kadar kilo aldın? İnsan korkuyor" demişti.

Alkışlar, hep birlikte yenen yemeğin çatal bıçak sesleri, coşkulu kalabalığın sesi geliyordu.

Haydari Bey'in doğumgünü pastasını getirmişlerdi. Pastanın üstü kırmızı, sarı küçük mumlarla doluydu. Azizi Bey titredi. Ka-

rısı "Hazır mısın?" diye sordu. Haşimi Bey neşelendi. Alkışladı ve olduğu yerde zıpladı. Enveri Bey "Vakit geldi, şimdi" dedi.

Azizi Bey kendi kendine "Yok, böyle olmayacak. Bana bakıyorlar. Bir şekilde gitmeliyim, kimse bir şey anlamamalı. En iyisi lavaboya gidip kapıyı kilitleyeyim. Banyonun camından ortalığın yeterince karıştığını gördüğüm an tenha bahçeye atlıyorum. Mutfağın arka kapısından çiçek serasına geçiyorum. Kulak verip dinliyorum ses yok. Dört ayak üstünde saksıların arasından geçiyorum. Dışardayım. Kendimi çardağa atıyorum. Yürümeyi sürdürüyorum. Duvardan atlıyorum. Elektrik direğine tutunarak kayıp aşağı düşüyorum. Ayağa kalkıyorum. Sokaktayım işte. Etrafıma bakıyorum, kimse gözetlemiyor beni. Koşuyorum. Sağa sapıyorum. Koşmaya devam ediyorum. Sola sapıyorum, uzaklaşıyorum. Daha, daha, daha da uzaklaşıyorum. Nasıl bir güçle, nasıl bir hızla! Gövdem fazla kilolarından kurtuldu, yerçekimi yok oldu. Gidiyorum, gidiyorum, zirveye doğru. Sanki yeryüzünün yörüngesinden çıktım, yüzüyorum. Hiç kimse, hiçbir şey bana ulaşamıyor. Rüzgâr bile, ışık bile" dedi.

Biri kulağına fısıltıyla "Git, şöyle ortaya doğru, herkesin içine" dedi.

Azizi Bey etrafındaki yüzlere baktı.

Enveri Bey "Ayağa kalk" dedi.

Haşimi Bey kendisini kucaklayıp ayağa kaldırdı.

Asgeri Bey gülerek "Uyuyor muydun?" diye sordu.

Şirin Hanım "Boş verin, söylemeyecek" dedi

Ona yol açtılar. Fotoğrafçı "Beyefendi müsaade ederseniz sizi tek çekeyim" dedi.

Biri "Ne söyleyecek?" diye sordu.

Biri kendisini ileri doğru itti.

Karısı "Sessiz olun, kocam söyleyecek" dedi.

Azizi Bey güçlükle nefes aldı.

Herkes bekliyordu. Gülüyorlardı. Etrafında daire olmuşlardı. Çatallarını tabaklarına vuruyorlardı.

Biri "Kenara çekilin, müsaade edin" dedi.

Biri ceketinin kolundan tutup çekti. Biri pazusuna yapışmıştı.

Azizi Bey kapıya baktı. Etrafı ellerle, gözlerle, ağızlarla doluydu. Bir baktı ki odanın ortasında. Bir baktı ki kendi etrafında dönüp durmakta.

Biri, odanın ışıklarını açıp kapatıyordu. Hep bir ağızdan "Azizi söylesin" diye bağırıyorlardı.

Azizi Bey, bir adam düşlemişti. O adam sokaktaydı, kanatlanıp uçmuştu, buradan başka bir yerdeydi, gitmişti.

Karısı "Çabuk ol, herkes bekliyor" dedi.

Biri "Sesini dinlemeye hazırız" dedi.

Azizi Bey başının döndüğünü hissetti, kalbi her zamankinden ağır atıyordu. Bağırmak istedi. Her şeyi kırıp dökmek. İçinden "Hangi ses? Bana ne Haydari'nin doğumgününden? Eğer matah bir şeyse şarkı söylemek, gelsin kendisi söylesin. Mademki o başarılı ve şanslı. Mademki o kazanıp elde etmiş her şeyi? O halde niçin bir köşeye büzüşmüş, niçin ses çıkarmıyor? Niçin donup kaldı? Neden rengi uçtu? Bakın, pastanın üstündeki mumlara nasıl da bakıyor. Hayatının kırk yılı orada, kremaların, yumurta sarılarının arasında. Size ne söyleyeyim? Aşk şarkısı mı, özgürlük şarkısı mı yoksa ölüm şarkısı mı?" dedi.

Haydari Bey'in doğumgünü pastası ağızlardaydı.

Biri "El çırpın" dedi.

Enveri Bey tepsinin arkasına vurarak oyun havası çalmaya başlamıştı.

Azizi Bey içinden "Ağzımı açıp çığlık atmam kâfi" dedi.

Karısı "Daha yüksek sesle, daha coşkulu" dedi.

Haşimi Bey "Gelin el ele tutuşup halka olalım. Hep beraber söyleyelim" dedi.

Herkes söylemeye başladı, içtenlikle, tek ses halinde.

Azizi Bey boğazını tutuyordu.

Karısı "Ne oldu, niçin ağzın açık kaldı?" diye sordu.

Arkadaşlar birbirlerinin sığınağında kendilerini huzurlu hissediyorlardı. Haşimi Bey, bardağını alnına koymuş, omuzlarını titretiyordu. Birkaç kişi duvar dibine dizüstü oturmuştu. Birinin durumu kötüydü, tuvalette kusuyordu.

Biri "Beyefendi iyi değilsiniz galiba?" dedi.

Azizi Bey ona bakıyordu.

Enveri Bey "El çırpın, el, el" dedi.

Şirin Hanım "İsterseniz dışarı çıkalım, yürüyelim" dedi.

Azizi Bey, gözünü hayretle ona dikti.

Karısı "Canım en iyisi otur" dedi.

Azizi Bey etrafına bakıp aynı yerde olduğunu gördü. Koltuğun

yastığı boynunun altında yumuşak ve tanıdık. Ayaklarını masaya uzattı, ayakkabılarını çıkardı. Ayakparmaklarını ileri geri hareket ettirdi, sızlayan nasırını masanın ayağına sürttü. Koltuk kolları ellerini bekliyordu ve Haydari Bey'in doğumgünü pastası tıpkı diğer yemekler gibi dişlerinin arasındaydı.

4. Bölüm

Ne ışık vermeyen bir lamba! Yalnız kendini aydınlatıyor ve bir de etrafında dönüp duran sivrisinekleri. Şu yağan kar gibi hızla, telaşla yağıyor kalbime pek çok şey. Bu eller ısınmak istiyor henüz, bu yaşlı ve bunak eller.

Saat tamı tamına dokuz. Allah'a şükür. İyi bir gün değildi, uzun, soğuk ve karanlık bir gündü. Hiçbir şey de olmadı. Yaza kadar beklemeli. Güneş yeniden gençleştirecek beni. En azından ayağımın ağrısı azalacak. Altı ay geçmeyecek bir zaman değil. Bekliyorum. Eğer olması mukadderse bu, yazındır. Eminim. Ayağa kalkıyorum. Akşam yemeği soframı sobanın yanına kuruyorum. Bir tabak, bir bardak, bir kaşık, bir kâse yoğurt, öğlen yemeğinden kalma bir tencere lapa, hepsini diziyorum sofraya. Henüz erken. Saat dokuzda ısınması için lapayı sobanın üzerine koyuyorum. Dokuz, on dakikada akşam yemeğimi yiyorum. Saat onda yatağa girip uykumun gelmesini bekliyorum.

Bardağa biraz yoğurt koyuyorum. Tadıyorum, güzel. Yarısını sonraya bırakıyorum.

Azizi "Hangi sonra?" diye sordu.

Celili "Boş ver sonrayı! Eğer söyleyecek sözün varsa şimdi söyle!" dedi.

Enveri "İnsan dirençli olmalı. Okumalı. Yürümeli ve kendi kendine 'Her şey çok güzel, ne kadar da mutluyum' demeli" dedi.

Fakat artık kendisi de inanmıyordu. Artık gülmüyordu, bu mutluluk laflarından dem vurmuyordu. Eğer Mehdevi Bey Talat Hanım'la gitmemiş olsaydı her şey farklı olurdu. Şayet bu davetsiz misafir ortaya çıkmamış olsaydı mutluluğa inanmak mümkün olabilirdi.

"Mehdevi'ciğim, Enveri'nin sana ne ağırlığı var? O, sensiz eksik. Siz ikiniz birlikte büyüdünüz. Birlikte 'biri' oldunuz. Bu vakte kadar hiç kimse sizi birbirinizden ayrı görmedi. Şimdi sen, onun gitmesine razı mı olacaksın? Böyle olur mu hiç! Bunu yapma. Birlikte gidin, karını ikna et" dedim.

Talat Hanım bahçedeydi. Başı ta kapının üstünden görünüyordu. İmamzade Kasım türbesindeki ağaca benziyordu. Korkunç, büyük ve yaşlı. Rüzgâr kızıl saçlarını sağa sola savuruyordu. Vücudundan hayvani bir sıcaklık yayılıyordu. Teninden koyun kokusu geliyordu, taze süt kokusu, hayvan dışkısı kokusu; köylerin, bağların, bahçelerin, sokakların kokusu geliyordu.

"Talat Hanım izin ver yardım edeyim. Tek başına yapamazsın" dedim. Elimi itti, ayağımı tekmeledi. Enveri'nin odasındaki halıyı başına koymuş bahçeye taşıyordu. Sandalyeleri ve koltukları havuzun yanına yığmıştı. "Bu evde ne varsa bundan sonra hepsi Mehdevi Bey'indir, benimdir" dedi.

Mehdevi Bey havuzun yanında bir sandalyeye oturmuştu. Rengi atmış, üzgün ve şaşkındı; bir kabullenme hali içindeydi. Ellerini dizlerinin üstüne koyup başını önüne eğmişti. Altdudağı titriyordu. Talat Hanım'ın gözü üstündeydi, şerbet hazırlamıştı ona. Ufak ufak nazlandırıyordu onu, etrafında dört dönüyor, yüzüne konan sinekleri kovalıyordu.

"Talat Hanım bırakın Enveri Bey de sizinle gelsin" dedim.

Eğilmiş Mehdevi Bey'in ayakkabılarını bağlıyordu, bana cevap vermedi.

Enveri inanamıyordu. Odanın ortasında oturmuş Mehdevi'nin bavuluna bakıyordu. Konuşmuyordu. İlgisiz görünüyordu. Nefes de almıyordu. Sanki uyutulmuş gibiydi.

"Enveri'ciğim, bu kadar düşünme. Dünyanın sonu değil" dedim.

Başını kaldırdı. Bana baktı. "Bir dev geldi arkadaşımızı götürdü, hem de hiç zorlanmadan" dedi.

Ne diye bunları düşünüyorum? Uyumalıyım, şimdi, unutmalıyım. Artık her şey için çok geç.

Azizi "Eğer hatıralar ölümden sonra da varlıklarını sürdürüyorlarsa bu ne anlama gelir? Eğer o toprağın altında uyanıyorsak ve her şeyi hatırlıyorsak bu ne demektir?" dedi.

Haydari Bey'in duvara yansıyan görüntüsünü izliyordum. Arkadaşlarının ortasında onlardan bir adım önde duruyor, göz ucuyla doğumgünü pastasındaki mumlara bakıyor. Şirin Hanım başını önüne eğmiş, küçük parmağı ağzında. Azizi de var fotoğrafta, en köşede. Yüzünün bir kısmı görünüyor, yarısından fazlası yok. Belki oturduğu için belki güneş fotoğrafı soldurduğu için. Bilmiyorum, eski bir fotoğraf. İri bir fare koltukların arkasından başını çıkarmış.

Birkaç fare daha var, geceleri sayıları artıyor, her şeyi kemiriyorlar, mobilyaları, perdelerin uçlarını, çarşafın kenarlarını, ayakkabılarımı... Kaşıkla kafalarına vuruyorum, bana bakıyorlar. Artık hiçbir şeyden korkmuyorlar, başlarına yedikleri kaşıktan da üstlerine fırlattığım ayakkabıdan da.

Dışarı çıkıp yürümek istiyorum, kar da yağsa, soğuk çok sert ve öldürücü de olsa. O zamanlar bir evimiz vardı, bir bahçemiz. Enveri ile komşuyduk.

Damda uyuyorduk ve uzaktan birbirimizle konuşuyorduk. Mehdevi Bey'i bekliyordu. Her gece, onun yatağını seriyor, başucuna buzlu su koyuyordu. "Yine geri gelecek, eminim. Hemen yarın çıkıp gelecek" diyordu.

Tren garına gittik. Geleceğini mektupla bildirmişti. Enveri "Gördün mü? Dememiş miydim?" dedi. Bütün gece uyanıktı. Ne isteyeceğini hiç bilmiyor ama bana sesleniyordu. Sabah olur olmaz kalkmıştı, avluyu suluyordu. Vazolara çiçek koymuştu ve gözünü saatten ayırmıyordu.

Haydari "Ne yapıyorsun, bekle de tren dursun, altında kalacaksın, kenara gel" dedi.

Azizi "Bekle, trenin kapılar açılsın" dedi.

Enveri güldü ve Mehdevi Bey için getirdiği çiçek demetiyle yüzünü kapattı. Gözleri çakmak çakmaktı. "Bu kapıdan mı çıkacak, yoksa başka bir kapıdan mı?" diye sordu.

Bakışlarımız Talat Hanım'a saplanıp kaldı. Dağınık kızıl saçlarına, erkek ayakkabılarına benzeyen ayakkabılarına.

"Onun yerine ben geldim, sizlerle tartışacak gücü yok" dedi.

Koşup Haydari Bey'in yakasına yapıştı. Kocasının parasını istiyordu. Önüne geçmeye çalıştık, olmadı. Bizi bastırdı, çığlık attı. Haydari Bey'in karnına vurup bileğini büktü.

Enveri çiçek demetiyle çiklet büfesinin arkasında durmuştu. Yavaşça başını uzatıyor, titriyordu. "Ya Hazreti Abbas, şimdi beni izliyor" dedi. Gece damdan onu gözledim. Talat Hanım Mehdevi Bey'in yatağında yatmıştı. Ayakları yataktan dışarı çıkmıştı. Terlemişti. Dönüp duruyordu. Enveri damdaki merdivenlere çömelmişti. Talat Hanım her horladığında yerinden zıplayıp kaçıyordu.

"Haydari'ciğim en iyisi ver kocasının parasını gitsin" dedim.

"Hata bende ki sizin geleceğinizi düşünüyorum. Paranızı bankaya yatırdım. İki yıl sonra iki katı olacak, on yıl sonra üç katı,

yirmi yıl sonra da dört katı, yüz yıl sonra on katı. Hesap numarası 621, düşünün sürekli artacak paranız" dedi.

Talat Hanım "Bu şeytana pabucunu ters giydirir, hepinizi oyuna getirecek. Dinlemeyin onu" dedi.

Enveri'nin evindeydik. Ne zamandı? Ya yazdan önce ya sonraydı, hatırlamıyorum. Yatağının etrafına dizilmiştik. İki aydır hasta yatıyordu. Ne yaptıysak işe yaramamıştı. Haşimi evde kaynattıklarından getirmişti. "Buhur sana iyi gelecek, hararetini alacak" dedi.

Haydari "Mehdevi'ye nasıl haber versek? Onun derdinden bu hale düştü" dedi.

Azizi "Gorgan'a götürelim onu" dedi.

Enveri'nin başı koluma dayalıydı. Boynuna destek olarak, Haşimi'nin kaynatıp getirdiği şeyi kaşık kaşık boğazından aşağı döküyordum.

Gözüm Haydari'ye takıldı. Rengi uçmuştu, ağzı açık kalmıştı. Dönüp arkama baktım. Talat Hanım öfke içinde eski bavuluyla kapının ağzında duruyordu. Yorgundu ve nefes nefese kalmıştı.

Enveri başını kaldırdı, kaynatılmış otları itti. Yatağın köşesine kıvrılıp çarşafı üstüne çekti. "Biliyordum, işte ta kendisi, canımı almaya geldi" dedi.

Haşimi "Talat Hanım bırakın, biz ona bakıyoruz" dedi.

Azizi Bey "Doktor çağırdık, bir şeyi yok" dedi.

Enveri "Beni onunla yalnız bırakmayın, onu dinlemeyin!" diye yalvarıyordu. Çarşafa sarılmıştı ve dudakları titriyordu. Yarı doğrulup sersemlemiş halde ayakkabılarını aramaya koyuldu. "Gitmeyin, Allah aşkına gitmeyin" dedi.

Kalmak istiyorduk, onu bırakmak istemiyorduk, olmadı. Talat Hanım hepimizi dışarı çıkarıp kapıyı yüzümüze kapattı. Şaşırıp kalmıştık. Pancurların aralığından baktık.

Azizi "İyi de kaynamış su ne için?" diye sordu.

Haydari "Enveri'ye içirecek onu" dedi.

Enveri usulca gözyaşı dökülyordu. Gözlerini kaynar su dolu kazandan ayırmıyordu. Ağzında bir şeyler geveliyordu, yatağında dört ayak üstünde debeleniyordu. Yüzü kaynayan suyun buharı içinde kalmıştı.

Azizi "Hadi girelim içeri, bırakmayalım onu" dedi.

Talat Hanım havlu istiyordu. Kapının arasından uzattık ve hızla pencerenin önündeki yerimize koştuk.

Haydari "Enveri'nin canını almadan gitmez" dedi.

"Talat Hanım bırakın ben içeri geleyim" dedim.

Cevap vermedi, yaptığı işle meşguldü.

Yüzünden gözünden ter damlıyordu. Boynundaki damar kabarmış, zonkluyordu. Yorgun bir at gibi nefes alıp veriyordu, burun deliklerinden yoğun bir buhar çıkıyordu.

Azizi "Enveri'yi soyuyor" dedi.

Haydari "Keşke bekçiye haber verseydik" dedi.

Enveri pantolonunun kemerine yapışmış bas bas bağırıyordu.

Oturmuş olan biteni izliyorduk. Talat Hanım havluları kazandan çıkarıyor, sıkıyor Enveri'nin yüzüne koyuyordu. Enveri kıvranıyor, Mehdevi Bey'i çağırıyordu. Bir kez daha ayaklandı, kaçmaya yeltendi, kapıya kadar yaklaşmıştı. Talat Hanım kemerinden yakalayıp yerine oturttu onu.

Haşimi "Gırtlağından aşağı döktüğü de ne?" dedi.

Haydari "Boğan otu zehri" dedi.

Azizi "Onu öldürüyor" dedi.

Haydari "Şikâyet edelim. Bütün olan biteni rapor edelim" dedi.

Enveri yavaş yavaş teslim olmuştu. Artık takati kalmamıştı. Yüzükoyun uzanmış yatıyordu, sesi çıkmıyordu.

Talat Hanım havluları topladı. Kazanı kenara koydu. Enveri'nin üstünü, iki yanını iyice bastırıp sıkıştırarak, başına kadar çekerek battaniyeyle örttü. Başına da bir tülbent bağladı. Yatağının yanına oturup uyumasını bekledi onun.

Sabah erkenden geldik. Azizi "Talat Hanım ayaklarınızı uzatıp uyuyun" dedi.

Enveri'nin yanına oturmuştu ve yüzündeki ter kurumuştu. Gözlerinin altı morarmıştı. "Bana bir sigara versenize" dedi.

Ertesi gün akşam geldik. İçeri girmemize izin vermedi. Yemek tepsisini kapının önüne koyup döndük. Haydari "Enveri öldü, eminim" dedi.

Sonraki gün akşam yine geldik. "Ne oldu? Ne var? Ne demeye her gün buraya geliyorsunuz?" dedi.

Haydari kulağıma eğilip "Ceset kokusu geliyor" dedi.

Bir hafta bekledik. Dayanacak gücümüz kalmamıştı.

Haydari "Dün baktım bahçenin toprağı kabarmıştı, hemen şuraya gömmüş" dedi.

Bir gün daha bekledik ve o Cuma günü gittik. Odanın kapısı

açıktı. Enveri yatağın ortasına oturmuş aheste aheste çay içiyordu. Tülbenti henüz başındaydı ve artık nemli değildi.

Haşimi "Talat Hanım ellerin dert görmesin, böyle erken gitme" dedi.

Azizi "Kal, yorgunluğunu at" dedi.

Bavulunu kapının yanına koymuştu. Haydari Bey'i görünce gözleri parladı. Yerinden fırlayıp kalktı ve "Bekleyin kör olasıcalar, daha sizinle işim bitmedi" dedi.

İyi bir kadındı başkomutan hazretleri. Hâlâ duvarda asılı düğün fotoğraflarına bakıyorum. Tozlanmış ve puslu. Enveri, ben, Mehdevi ve Haşimi, Talat Hanım'ın yanında durmuşuz. Başının üstündeki mumlar sönmüş.

İyi bir kadındı. Onu ziyaret etmek istiyorum, ona bir mektup yazmak, halini hatırını sormak istiyorum. Henüz pek çok şeyi istemeye devam ediyorum. Artık mümkün olmayan pek çok şeyi.

Azizi "Keşke en azından gözlerimiz kalsa ve seyretmeyi sürdürse, hayatı seyretmeyi" dedi.

Ayaklarımı uzatıyorum. Sobaya biraz daha gaz koyuyorum. Haşlanmış pirinç tenceresini sobanın üstüne koyuyorum. Gaz ocağını yakıyorum. Balık kızartma tavasının kulbu kırılmış. Her gün dışarı çıkıp yeni bir şeyler alıyorum. Ocağın üstüne koyduğum balık kızartma tavasına iki yumurta kırıyorum. Oturup beklemeye başlıyorum. Yarın akşam ev sahibimi yemeğe davet edeyim ya da komşuya gideyim veyahut burada oturup fareleri sayayım. Geçen gece on bir taneydiler. Birini yakalayıp sobaya attım. Bu gece başka bir oyun bulayım, daha eğlenceli bir oyun. Haydari'nin dediği gibi "İnsan kendini sürekli oyalamalı ve gülmeli ki mutlu olduğunu söyleyebilsin."

5. Bölüm

Enveri Bey bavulunu özenle yukarı koydu ve trenin penceresinin önünde bekleyen Haşimi, Haydari, Azizi Bey'e ve Şirin Hanım'a el sallayıp teşekkür etti. Ceketinin yakasına iliştirdiği bavulunun anahtarını uzaktan, endişelenmesin diye Haydari Bey'e gösterdi. Şirin Hanım'ın, Mehdevi Bey'e götürmesi için verdiği tavuğu koltuğun yanma, yere koydu. Yolculara bakıp gülümsedi. "Niçin hareket etmiyor tren?" diye sordu. Kimse cevap vermedi.

Oturdu, Haşimi Bey'in kendisine getirdiği sardunya saksısını dizinin üstüne koydu. İnanamayan gözlerini ovuşturdu, derin bir nefes aldı ve kendi kendine "Nihayet yola çıktım, düpedüz gidiyorum" dedi.

Henüz o son günler aklındaydı. Mehdevi Bey başını pencereden dışarı uzatıp "Sen de gel, hemen bu gece, bizim peşimizden yola çık" demişti. Gitmek istemiyordu Mehdevi Bey, arabaya binmiyordu. Talat Hanım sonunda boynundan tutup içeri çekmişti onu.

Arkadaşları "Enveri'ciğim, Gorgan dünyanın öbür ucu değil. Ne zaman istersen sen de onun peşinden gidebilirsin" demişlerdi. Enveri Bey dönüp başını yere eğmişti ve arkadaşları çenesinin titrediğini görmüşlerdi. Eve gitmişti. Kapıyı çarparak kapatmıştı. Duvarları tekmelediği duyulmuştu. Saksıları da kırmıştı. Gündüzsefalarını köklerinden koparıp atmış, ağlamıştı.

Enveri "Mehdevisiz artık bu evde duramam. Hemen yarın yola çıkıp gideceğim" demişti.

Fakat gitmemişti. İki gün geçtikten sonra da gitmemişti. Hafta, ay ve yıl geçtikten sonra da. Ha yedi gün ha yedi yıl, ne fark ederdi? Nihayet yola çıkmıştı.

Haydari Bey camı tıklatıyordu. Bir şey söylüyordu ve diğer yolcular söyleyeceğini duysunlar istemiyordu.

Enveri Bey, saksıyı yere, tavuğun yanına koydu. Ayağa kalktı. Pencerenin kolunu tutup çekti, açılmıyordu cam. Daha sert çekti, olmuyordu. İki eliyle tutup çekti, fayda etmedi.

Yolcular kendisine bakıyorlardı.

"Nasıl açılıyor bu?" diye sordu.

Pencere kenarındaki bir adam "Asla açılmaz" dedi.

Enveri Bey "Açılmaz mı?" dedi ve Haydari Bey'e camın açılmadığını işaret etti.

Yerine oturdu. "Ne oldu, bir kaza mı var? Niçin hareket etmiyoruz?" diye sordu.

Yanında oturan kadın "Beyefendi bu tavukla saksıyı yukarı koysanız, böyle olmaz" dedi.

Enveri Bey "Evet tabii" dedi. Tavuğu ve sardunya saksısını hemen kucağına aldı. Yolcular baktılar. Güldü. Pencere kenarında olduğu için mutluydu. Her şeyi izleyebileceği için mutluydu. Her şeyi görebilecekti. Ağaçları sayabilecekti. Dükkânların ve sokakların adlarını okuyabilecekti. Kendini tanıtmak ve diğer yolcuların adlarını sormak istiyordu. Ne kadar mutlu, ne kadar heyecanlı, ne kadar şaşkın olduğunu söylemek istiyordu. Konuşmak istiyordu. Havadan, sudan, araçların çokluğundan, karısını satırla öldüren adamdan, Sonsuz Cevher şirketinin büyük hediyesinden, Âli Âbad'daki toprakların değerinden, garip rüyalarından, midesindeki tuhaf sancıdan, tenha ve tedirgin gecelerinden, Mehdevi Bey'e duyduğu özlemden, korkularından, ıstıraplarından, kendinden söz etmek istiyordu. Daha başka şeylerden de söz etmek istiyordu. Ama kadın öksürmüştü ve örgüsündeki şişlerin ucu korkutucu derecede sivriydi. Kadının kızı öbür tarafta oturmuştu ve soğan kabuğu rengine dönüşmekte olan bir balonu yavaş yavaş şişiriyordu.

Enveri Bey "Yeter cici kızım şimdi patlayacak" dedi.

Kadın gözünün ucuyla Enveri Bey'e baktı. Ördüğü kısmı yayıp düzeltti. Enveri Bey başını önüne eğdi ve hapşırığını tuttu. Şirin Hanım'ın tavuğu gıdaklıyordu ve kravatındaki siyah noktaları gagalıyordu.

Gazete okuyan bir adam gazetesinin köşesinden Enveri Bey'e hayretle baktı.

Enveri Bey, kendisini izleyen siyah gözlere korkuyla baktı ve hemen "Selamün aleyküm, nasılsınız?" demeye kalmadı balon patladı.

Enveri Bey yerinden zıpladı, kucağındaki saksı da onunla beraber, kanatlarını çırpıp durmakta olan tavuğun başına sertçe vurdu ve küçük kıza öfkeyle baktı.

Kadın "Ne var, ne bakıyorsunuz? Balon kendi kendine patladı" dedi.

Enveri Bey kendini toparladı. Gülümsedi. Başını salladı ve şaşkınlıkla ayakkabılarının ucuna baktı.

Kapının yanında oturan bir adam "Yok, bugün yola çıkamıyoruz" dedi.

Kadın "Cehennemin dibine! Bundan daha kötüsü olamazdı" dedi.

Trenin hareket etmesi gereken saatin üzerinden yirmi dakika geçmişti.

Haydari Bey "Gereksiz bir yolculuk, paraya da yazık, zamana da" demişti.

Şirin Hanım "Git, kesinlikle git, kimseyi dinleme" demişti.

Haşimi Bey "Allah ne derse o olur" demişti.

Tren düdüğünü öttürüp yola çıktı. Enveri Bey başını kaldırıp "Gidiyor muyuz?" diye sordu.

Kadın "Allah bilir" dedi.

Camı tıklattı ve arkadaşlarına el salladı. Şirin Hanım'ın tavuğunu kucağına sıkıca yerleştirdi, bu sefer başka bir balonu şişirmeye koyulan küçük kıza sevgiyle baktı. Mehdevi Bey'le Talat Hanım'ın son fotoğrafları cebindeydi, çıkarıp baktı fotoğrafa. Mehdevi Bey şişmanlamıştı. Saçları dökülmüş, yaşlanmıştı. O eski Mehdevi değildi. Sanki dişleri de dökülmüştü. Burnu genişlemiş, boynu da kısalmıştı. Telefondaki sesi de bir garipti, tatsızdı. Yazısı bile değişmişti; okunaksızlaşmış, ufalmıştı. Yine de Mehdevi Bey'di, her zamanki gibiydi. Mehdevi Bey'in üç albümü vardı Enveri Bey'de. Çocukluk fotoğrafları, gençlik fotoğrafları ve düğün fotoğrafları. Bütün çocukluk fotoğraflarında birlikteydiler. İki tombul balık gibi, çırılçıplak, kıvırcık saçlı. El eleydiler, birinin başı diğerinin omzundaydı. Altıncı ve sekizinci sınıfta ikisi de çakmıştı. Yedinci sınıfta ikisi de on bir ortalama getirmişti, ikisinin de beden eğitimi dersi sıfırdı. Gençlik fotoğraflarında da yan yanaydılar. Seyrek bıyıklar, yamuk yumuk kafalar, briyantinli saçlar, bağcıklı ayakkabılar ve ekose pantolonlar.

Haydari Bey her zaman "Bu ikisinin birlikteliğinden illallah geldi artık, şeklüşemailleri bile birbirine benzedi. Konuşmaları, yürüyüşleri, gülüşleri aynı. Birlikte ateşlenip birlikte iyileşiyorlar. İki vefalı güzel kuzu, tanrı onları korusun" diyordu.

Başka bir fotoğraf daha vardı cebinde. Çıkarıp baktı fotoğrafa. Talat Hanım küçükken de farklı değilmiş, aynı dağınık kızıl saçlar, aynı pervasız siyah gözler, aynı uzun boyun ve beyaz dişler.

Adını başkomutan hazretleri koymuşlardı ve Mehdevi Bey'i dövdüğünü biliyorlardı. Bir keresinde de mahalle bekçisinin kafasını yarmıştı. Başka bir sefer Haydari Bey'e sıkı bir tekme atmıştı. Buna rağmen Haydari Bey "Bu değerli bir kadın, sıkıntılara göğüs geriyor. Bela kalkanıdır. Bizim güzel Mehdevimizin varı yoğu bu kadındır; evi, mevkisi, makamı, geleceği, itibarı, gümüş bardakları" diyordu.

Avluda oturuyor, bacak bacak üstüne atıyordu. Odası güzel koksun diye pencerenin önüne portakal ve ayva kabukları koyuyordu. Cipine atladığında her şeye küfrediyordu. Ama şefkatliydi. Şarkı söylüyordu, sesi de güzeldi. Günlerce susuyordu. Konuşmuyordu ve usulca ağlıyordu. Gözü bir çocuğa takıldığında, hamile bir kadın gördüğünde, çamaşırcıyla sohbete daldığında, yolcuları sayan biletçi Ali'yle lafa tutuştuğunda...

Enveri Bey telaşla "Nereye geldik?" diye sordu.

Memur omzunu kaldırdı. Yolculara baktı, "Bu nedir?" diye sordu.

Enveri Bey "Bir tavuk. Baksanıza bendenizin pantolonunu büsbütün mahvetti" dedi.

Memur "Bunları dışarı çıkarmanız lazım" dedi.

Enveri Bey korkuyla yolculara bakıp "Ne oldu ki?" diye sordu.

Memur "Allah Alllaaah çabuk olun!" dedi.

Enveri Bey tavuğu ve saksıyı koltuğunun altına aldı, yolcuların peşi sıra yürüdü.

Koridorda kimse yoktu. Yandaki kompartımandan bağrışmalar, konuşmalar yükseliyordu; sanki biri radyoda konuşuyor, bir çocuk ağlıyor gibi.

Memur eğilmiş koltukların altına bakıyordu. Bavulları yere yığdırmıştı.

Enveri Bey "Bu benim bavulum" dedi ve aceleyle kompartımanın kapısını açtı.

Memur "Nedir bu?" diye sordu.

Yolcular etrafında toplanmış, bakıyorlardı, Enveri Bey tavuğu ve saksıyı yere bıraktı, dizüstü çöküp bavulunu açtı.

Memur elini bavulun köşesinden sokup giysilerin altından geçirdi ve yavaşça dışarı çıkardı. Baktı. Başını yukarı kaldırdı. Enveri Bey'in gözlerine hayretle bakarak "Bu nedir?" diye sordu.

Yolcular çemberi daralttılar. Başlarını eğip bavula bakıyorladı.

Enveri Bey "Bir deste mektup, bir dostumdan, Mehdevi Bey'den" dedi.

Memur Bey, mektup destesini bağlayan ipi çözdü.

Kadın "Bizim suçumuz ne, daha ne kadar bekleyeceğiz?" diye sordu.

Kapının yanında duran bir adam şüpheli nazarlarla Enveri Bey'e baktı. Enveri Bey'in avcunda bir şey vardı.

Enveri Bey elinin niçin buz kestiğini, neden hareket edemediğini anlayamamıştı. Yüzünü sıvazladı ve yavaşça nefes almaya çalıştı. Kalbi ağırlaşmış, düzensiz atmaya başlamıştı.

Kapının yanında duran adam "Şu öbürü nedir peki?" dedi.

Enveri Bey "Bu, bir tür akordeon. Oyalanmak için, demin adını andığım kişinin" dedi.

Kadın "Bunlar nedir?" dedi.

Enveri Bey "Albüm. Fotoğraf albümü. Buyrun bakın. Bu, Mehdevi Bey. Bu, Talat Hanım. Bu da benim. Kırk yaşındayım, kırktan daha az değilim burada. Saçlarım sıfıra vurulmuş" dedi.

Memur "Bu mektupları almak zorundayım" dedi.

Enveri Bey "Niçin?" dedi.

Kadın "Ne diye tartışıyorsunuz beyefendi?" dedi.

Enveri Bey mektup destesinin ucuna yapıştı. Memur dönüp ona baktı. Enveri Bey elini çekti, cebine koydu, sonra çıkarıp sıkıntıyla başını kaşıdı.

"Peki ne zaman geri vereceksiniz?" dedi.

Memur "Sonra" dedi ve yürüyüp gitti.

Yolcular tekrar oturdular. Kadın etrafa saçılmış ıvır zıvırı topladı, el çantasına doldurdu ve alçak sesle küfretti.

Enveri Bey bavulunu kapattı, yerine koydu. Kemerini düzeltti ve pantolonunun açılmış düğmelerini aceleyle iliklediği, yolculara baktı. İçinde yavaş yavaş bir keder beliriyordu. Allak bullak oldu. Oturdu, ayaklarını uzattı. İçerideki sıcaklık artmıştı ve trenin sesi beyninde zonkluyordu. Kımıldadıkça karnından gar gur sesler geliyordu, açlığını gittikçe daha çok hissetmeye başladı. Alt kısmı nemli saksıyı nasıl tutsa da pantolonu lekenmese kestiremiyordu. Şirin Hanım'm tavuğu da rahat durmuyor, her şeyi gagalıyordu.

Küçük kız patlamak üzere olan balonu Enveri Bey'in iki işaretinden sonra şişirmeyi bıraktı.

Enveri Bey sinirlenmeye başladığını fark etti, sakinleşmeye,

mutlu olmaya çalıştı. Kendi kendine "Bu gece epeyce yaklaştık, bir şey kalmadı" diye düşündü ve yapılacak en iyi şeyin ıslık çalmak olduğuna hükmetti. Dudaklarını büzdü ve hayretler içinde kaldı. Islık çalmayı bilmiyordu, hiç öğrenmemişti. Haşimi ve Haydari beylerle epeyce talim yapmışlardı oysaki; ama beceremiyordu. Şirin Hanım herkesten iyi ıslık çalıyordu. Kuş sesleri çıkarıyordu, bülbül, kanarya, kırlangıç sesleri, kimsenin bilmediği kuşların seslerini. Kimsenin daha önce duymadığı sesleri. Haydari Bey de beceriyordu bu işi, gür, zarif, keskin ıslıklar çalıyordu. Fakat Enveri Bey de çalıyordu aslında, dudaklarını büzdü, gözlerini bir noktaya dikti, burun deliklerini şişirdi ve içinde biriktirdiği havayı dışarı verdi. Bu sefer fena olmamıştı. Kendine bir meşgale bulmuştu.

Yolcular kendisine bakıyorlardı.

Enveri Bey güldü. "Islık çalıyorum, oyalanıyorum, insanın içi açılıyor" dedi.

Kadın hırsla birkaç sıra örgü ördükten sonra "Bu kötü koku sizden mi geliyor?" diye sordu.

Enveri Bey eğilip parlak ayakkabılarına baktı. "Hayır, bu tavuktan geliyor. Kendini batırmış. Bendenizin yeni pantolonunu da berbat etti" dedi.

Kadının yumağı yuvarlanıp koltuğun altına düşmüştü.

Kapı kenarında oturan adam mırıl mırıl bir şey söyledi ve başını salladı.

Enveri Bey "Affedersiniz bana mı söylediniz?" dedi.

Kadın sağa sola bakındı.

Enveri Bey "Müsaade edin ben hemen bulayım" dedi. Saksıyla tavuğu yere koydu. Eğilip kadının yumağını koltuğun altından çıkardı.

Pencere kenarındaki adam "La ilahe illallah" dedi.

Enveri Bey gevşetmiş olduğu kravatının düğümünü tutup yeniden sıkıştırdı. Pantolunun dizlerini silkeledi. Ve kendi kendine "Artık ayağa kalkmayacağım, haklısınız. Burası o kadar dar ki çok kımıldamamak lazım" dedi.

Gözlerini kapadı ve sekiz saat sonrayı düşündü. Şirin Hanım "Enveri Bey, ne diye korkuyorsunuz?" demişti. Yedi yıl bu yolculuğu düşünmüştü. Yedi yıl bugünün düşünü kurmuştu. Mehdevi Bey de kendisini beklemişti. Telefonda sesi titriyordu. Enveri Bey yirmi

yedi mektup yazmıştı ama o yine de inanamıyordu, fotoğrafta bakışlarının derinliklerinde keder ve mahcubiyet vardı.

Haydari Bey gülmüştü. "Bizim güzel Mehdevimiz bir kuzudur, kutsal bir kuzu. İnsan onu kesip pilavın üstüne koymak sonra da yemek istiyor" demişti.

Enveri Bey ne kadar uyuduğunu anlamadı. Gözünü açtığında tren durmuştu. Koridordan konuşmalar ve ayak sesleri geliyordu. Şaşkın vaziyette yolculara baktı. "Geldik mi?" diye sordu.

Kadın "Yok daha neler!" dedi. Pencere kenarındaki adam esneyip yutkundu.

Enveri Bey saatine baktı. Tren hareket edeli iki saat olmuştu. "Ne oldu, niye bekliyoruz?" diye sordu.

Pencere kenarındaki adam "Allah bilir" dedi.

Gazete okumakta olan adam güldü. Ayaklarını uzatıp "Sakin olun beyefendiciğim, endişe etmenin faydası yok" dedi.

Enveri Bey çarçabuk ayağa kalktı.

Kadın "Bu ne saflık, bir şey olur olmaz ayağa kalkıp yola düşüyorsunuz" dedi.

Enveri Bey "Hemen geri döneceğim, müsaade edin lütfen" dedi ve koridora doğru ilerledi. Yolcular pencere kenarındaydılar. Enveri Bey "Ne oldu?" diye sordu. Koridorun sonuna kadar gidip durdu. Şirin Hanım'ın tavuğu kucağındaydı, kimse trenden inmiyordu.

Başını bir kompartımandan içeri sokup "Affedersiniz tren niçin durdu" diye sordu. Kimse bilmiyordu. Biri "Allah cezalarını versin" dedi.

Enveri Bey "Mutlaka bir sorun vardır" dedi.

Adam "Saftirik" dedi ve güldü.

Enveri Bey "Hemen gidip danışmaya soracağım" dedi.

Adam "Tükürеyim danışmaya" dedi.

Enveri Bey'in hoşuna gitmedi bu. Dönüp yoluna devam etti.

Biri içerden tuvalet kapısına vuruyordu. Enveri Bey kulak kabarttı. Etrafına bakındı ve korktu. "Kimsiniz? Ne oldu" diye sordu. Tavuğu yere koydu, kapının kolunu tuttu, döndürdü, çekti, işe yaramadı. "Ne oldu?" diye sordu tekrar. Tuvaletteki, kapıyı tekmeleyip küfretti. Enveri Bey afalladı. Rahatsız oldu. Kolu çevirmek istiyordu ama küfür duymak istemiyordu. "Ben dışardan bastırıyorum, siz de içerden çekin" dedi. Bu da işe yaramadı. Enveri Bey "Sakin olun. Bir görevli bulmaya gidiyorum" dedi.

Adam "Durumu herkese anlatın, memura da anlatın" dedi.

Enveri Bey "Hemen döneceğim" dedi.

Kompartmanın kapısını açtı ve "Biri lavaboda kilitli kalmış" dedi.

Kapının yanındaki adam "Bize ne?" dedi.

Enveri Bey "Kilitli kalan zavallıya yardım etmeliyiz" dedi.

Kadın "Bizim kabahatimiz ne?" dedi.

Enveri Bey yürüyüp gitti. Kompartmanlara başını uzattı. Kimse trendeki görevlinin nerede olduğunu bilmiyordu. Koridorun sonundaki kapı kapalıydı. Cama vurup kolu çekti.

Dönüp tekrar tuvaletin kapısının önüne geldi. "Kimseyi bulamadım" dedi. Ses gelmedi. Kulak kabarttı. Kolu çevirdi. Kapıyı tıklattı. "Beyefendi hâlâ orada mısınız" diye sordu. Adam "Lanet olsun sana da seni doğurana da!" dedi. "Kör olasıca, kapıyı göstereceğim şimdi sana!"

Enveri Bey'i ateş bastı. Uzun zamandan beri ilk kez başı döndü. Hatta midesi buruldu. Geri dönüp kompartımanın kapısını açtı. Başını sıkıntıyla sağa sola sallayıp "Kilitli kalması daha iyi, layığını bulmuş" dedi.

Biri yerine oturmuştu. Enveri Bey yolculara baktı. "Affedersiniz burası benim yerim, sanırım yanlış oturmuşsunuz" dedi. Yaşlı kadın Türkçe bir şey söyleyip homurdandı. Enveri Bey "Özür dilerim bendeniz Türkçe bilmiyorum. Burası benim yerim" dedi. Yaşlı kadın hızlı hızlı Türkçe bir şeyler söyledi. Enveri Bey yolculara "Türkçe biliyor musunuz?" diye sordu. Kapının yanında oturan adam bilmediğini anlatmak üzere başını sağa sola salladı. Gazete okuyan adam cevap vermedi. Kadın "Ben anlıyorum ama konuşacak kadar bilmiyorum" dedi. Enveri Bey sevindi. "Bu Hanım'a, buranın benim yerim olduğunu söyleyebilir misiniz?"

Kadın "Konuşamadığımı söyledim size" dedi.

Enveri Bey özür diledi. "Peki peki. O halde ne söylediğini söyleyin lütfen" dedi. Kadın "Burası benim yerim, diyor" dedi.

Enveri Bey öfkeden çıldırmak üzereydi; ama kendini tuttu. "Benim yerim de ne demek? Kesinlikle bir yanlışlık var, sizler de şahitsiniz, burası benim yerim" dedi.

Gazete okuyan adam "On dakika sessiz durmayı beceremiyor musunuz?" dedi.

Enveri Bey "Müsaade edin bendeniz önerimi arz edeyim" dedi.

Kadın "Git şikâyet et" dedi.

Pencere kenarındaki adam yarı doğruldu. Enveri Bey geri geri gitti. Kadının örgü şişi kalçasına battı, feryadı kopardı. Bir ayağı havaya kalktı, az kalsın Şirin Hanım'ın tavuğunu elinden kaçıracaktı.

"Yetkili birini bulup geleceğim, dağ başında değiliz" dedi.

Dışarı çıktı ve pencerenin önünde durdu. Dışarda güneş vardı. Toprak büyük taşlarla, tepelerle, çukurlarla doluydu. Haydari Bey'in sözü geldi aklına. Cesur olmalı, olumlu düşünmeliydi. İyimser olmalı ve sorunlara gülmeyi başarabilmeliydi. Islık çalmalı, şarkı mırıldanmalıydı. Sürekli "ne güzel bir gün" demeli, ardında da derin bir nefes almalıydı. Her dakika tekrarlamalıydı: Mutluyum, başarılıyım, kendi gücümle ayaktayım, yaşıyorum.

Enveri Bey bütün bunları yaptı. Başını pencereye çevirip "Ne güzel bir çöl manzarası, ne güzel toprak, ne ilginç taşlar, ne görkemli harabeler, ne müthiş çukurlar!" dedi. Dönüp geldi, yolculara baktı. Onlara el salladı. Hiçbir zaman aklında tutamadığı şiirlerin yer aldığı küçük ajandasını çıkarıp yazdıklarını okumaya başladı. Ezberlemeye çalıştı, olmuyordu, zordu. Yolcular birlikte bir şeyler yemekteydiler. Yaşlı bir kadın ağzını şapırdatarak Türk'e bir şeyler söylüyordu. Kadın, örgüsünü biraz örmüştü, ördüğü kısmı gösterip gururla başını salladı. Onların yanında olmak istiyordu. Onlarla konuşmak, yeni öğrendiği üç beş tatlı hikâyeyi anlatmak istiyordu. Bavulunda bir kutu tatlı vardı, çıkarıp herkese ikram edebilirdi. Hiçbir şey yapmayabilirdi de. Bir köşeye çekilip otursun ama onlarla birlikte olabilsin yeterdi. Arada sırada bir sözü onaylasın, gerektiğinde gülsün yeterdi.

Yolcuların yarıdan fazlası inmişti. Enveri Bey, kucağında uyuklamakta olan tavuğu alıp aceleyle indi trenden. Kondüktör öbür tarafta duruyordu. Enveri Bey ihtiyatlı bir şekilde "Affedersiniz burası neresi?" diye sordu.

Memur "Buranın bir adı yok, çöl" dedi.

Enveri Bey 'Niçin durduk?" diye sordu.

Memur "Bilmiyorum" dedi.

Enveri Bey "Kim bilir?" diye sordu.

Bir adam "Trenin makinisti nerede?" diye sordu.

Enveri Bey sevindi ve tekrar etti "Evet, trenin makinisti nerde?"

Trenin makinisti yoktu ortalarda. Belki trenin içindedir dediler. Her yere baktılar, yoktu. Enveri Bey mide ağrısını hatırladı ve sakin

olmaya çalıştı. Acıkmıştı, mide ilaçlarını içmemişti. Kondüktör bir kibrit çöpüyle dişlerini temizliyordu. Enveri Bey trenin penceresinden başını uzatıp sordu "Makinist bulundu mu?"

Memur başıyla öbür tarafta oturmakta olan makinisti gösterdi.

Enveri Bey kendi kendine "Allah'a şükür" dedi. Vagonun kapısını açtı ve kadınların sesini duydu: "Makinist bulundu, orada!"

Kapıyı aceleyle kapattı ve trenden bir kez daha indi. Makiniste doğru gitti. Ceketinin düğmelerini iliklediı. "Makinist siz misiniz?" diye sordu. Makinist evet anlamında başını salladı. Enveri Bey "Niçin durduk? Ne oldu?" diye sordu.

Makinist "Emir böyle" dedi.

Enveri Bey "Emir mi?" dedi ve yılgınlığa düştü. Dönüp geldi, çabucak trene bindi. Şirin Hanım'ın tavuğu sersemlemişti, çırpınıyordu. Kompartımanda cam kenarında oturan bir adam "Keşke ben bir tavuk olsaydım ya da bir köpek veyahut bir kedi ama şu olduğumdan başka bir şey olsaydım, her ne halt olursa olsun, bundan başka bir şey" dedi.

Enveri Bey "Emirden haberiniz var mı?" diye sordu.

Adam "Ben hiçbir şey bilmiyorum. Bana ne. Şunu biliyorum ki tren durdu. Belki hareket eder, belki de etmez, belki hareket eder ve yine durur. Belki de burada kalmamız gerekir" dedi.

Enveri Bey "Evet, teşekkür ederim, anladım" dedi.

Adam "Her şey mümkün. Kim bilebilir? Kim ne yapabilir? Belki hepimizi kamyonlara doldurup nehre atacaklar, belki..." dedi.

Enveri Bey kenara çekildi, adamın söylediklerini başıyla onayladı ve hızlıca yürüyüp gitti. Kendi kendine "Hemen gidip makinistle konuşacağım" dedi.

Aşağı inip öfkeyle makiniste doğru ilerledi.

Trenin önünde birkaç jandarma duruyordu.

Enveri Bey şaşırdı, durdu. Şirin Hanım'ın tavuğu elinden kaçıp kurtuldu. İki üç adım geriledi Enveri Bey. Döndü. Alelacele trene bindi. İçine bir sıkıntı girdi. Midesine korkunç bir ağrı saplanmış, dönüyor, omuzlarına kadar tırmanıyordu sanki.

Yolcular sessizdi. Yaşlı kadın bohçasından bir şeyler çıkarmış yiyordu. Uzaktan Enveri Bey'i de buyur etti. Kapının yanındaki adam yerinden kalkıp dışarı çıktı ve Enveri Bey'e "Beyefendiciğim gidin benim yerime oturun" dedi. Enveri Bey teşekkür etti ve ihtiyatla kompartımana girdi. Yorulmuştu, ayakları sızlıyordu.

Oturdu, yaşlı kadının ikram ettiği salatalığı sıkıntıyla ısırdı. Aklına Mehdevi Bey'deki akşam yemeği geldi ve kederlendi. Onu özlemişti, ceketinden Şirin Hanım'ın tavuğunun kokusu geliyordu.

Yaşlı kadın Şirin Hanım'ın tavuğunu göstererek Türkçe bir şeyler söyledi. Enveri Bey jandarmaları düşündü, caddede bir aşağı bir yukarı gidip gelen cipi, tuvalette mahsur kalan adamı, gördüğü garip rüyayı, Mehdevi Bey'i ve onun son fotoğrafını düşündü. Sardunyaya bir fiske vurdu, yapraklar uçuştu.

Trenin koridorunda biri koşuyordu.

Haydari Bey "O artık tanıdığımız Mehdevi değil, yabancı biri olmuş. Yedi yıl geçmiş. Pişman olacaksın" demişti.

Şirin Hanım "Git, bunları dinleme. Daima değişmeyen bir şeyler kalır. İnsanın özünde var olan şeyler" demişti.

Azizi Bey "İnsan her an yabancılaşıyor, her fikirle, her bakışla" demişti.

Küçük kız yeniden balonunu çıkarmıştı.

Enveri Bey "Sakın şişirmeye başlamayasın!" dedi.

Küçük kız ağlamaya başladı. Kadın örgüsünü toplayıp yanma koydu, kızın kulağına fısır fısır bir şeyler söyledi. Gazete okuyan adam "Beyefendi siz iyi değilsiniz galiba" dedi.

Enveri Bey ayağa kalktı. Yolculara baktı. Böğrüne vuran ağrıyı hissediyordu. Kadın kenara çekildi. Yaşlı kadın sessizce yüzüne bakıyordu, fakat dudakları kıpırdıyordu. Koridora çıktı. Camı aşağı indirdi. Saksıyı dışarı attı. Aşağı indi. Hava kararmaya başlamıştı. Cebinde çiçekten bir parça kalmıştı. Çıkarıp dudaklarının ucuna yerleştirdi onu. Yolun kenarında birkaç ağaç vardı. Yürüdü ve Haydari Bey'in öğütlerini hatırlamaya çalıştı. Islık çalmak istedi, beceremedi. Bir şeyler mırıldanmak istedi, canı çekmedi. Çölde garip bir koku vardı, alışılmadık, kederli bir ağırlık yayılmıştı havaya. Kötü bir tesadüf gibi, yavaş yavaş yaklaşan bir musibet gibi.

Tren günbatımında çirkin ve korkutucu görünüyordu.

Her şey sessizleşmişti. Enveri Bey bir ağacın altına oturup kravatını çıkarttı. Pantolonu leke içinde kalmıştı. Kendi kendine "Başıma bir bela gelse kimse anlamayacak" dedi.

Yol kenarında siyah bir araba durmuştu. Şoför yolcusunu geri götürmek üzere bekliyordu.

Enveri Bey aceleyle ceketini alıp ayaklandı. Şirin Hanım'ın tavuğunu alıp baktı. Geri döndü ve tavuğu yere bıraktı. Dudaklarının

ucundaki çiçeği yutuverdi ve hemencecik yola koyuldu. Uzaktan bir kiralık arabanın şoförüne el kaldırdı ve hızlandı.

Kiralık aracın şoförü "Biz geri dönüyoruz, Tahran'a" dedi.

Enveri Bey tamam anlamında başını salladı, araca doğru yürüdü ve kapının önünde hüzünle dalıp gitti. Gözlerini kapadı, başını arabaya yasladı. Şirin Hanım'ı hatırladı, "Bunların dediklerine bakma, yola çık, git" demişti.

Şoför "Allah'a emanet olun" dedi ve gaza bastı.

6. Bölüm

Mehdevi Bey debelendi, inledi. Nefes nefese kaldı. Üstündeki dolaşıp düğümlenmiş, ağır ve sıcak pikeyi ayağıyla tekmeleyip kenara attı. Gözlerini açtı ve avluyu dolduran ağır karanlığa korku ve şaşkınlıkla baktı. Başı sıtma tutmuş gibi titriyordu ve sanki damarlarındaki kan pıhtılaşmıştı. Hacimli, katı, metalsi bir şey tıpkı görülmez bir örtü gibi yüzüne yayılıp ağırlaştırıyordu onu. Nefesini tutmuştu, elleri ve ayakları karanlıkta kaybolmuştu. Yalnız içinde bir şey acı vererek kalbine batıyordu, sanki iri bir kuş göğsüne oturmuş yavaş yavaş kanını emiyordu.

Gördüğü rüyayı hatırlamıyordu ama o rüya her ne idiyse hâlâ devam ediyordu. Henüz o tuhaf yemek ağzındaydı ve rüyasında gördüğü yarısı unutulmuş o yerin ürkütü verici kokusu gecenin sonsuzluğundan çıkıp geliyordu. Küçük avluları o tanıdık avlu değildi. Garipti, gerçek değil gibiydi. Bütün o tanıdık köşe bucak ve alışıldık o mekânlar. Hatta bahçede binlerce kara çiçek bitmişti ve ağaçlar şeytani bir fısıltı içindeydiler.

Başını zorla kaldırdı. Gözlerini kırpıştırıp uyanmaya çalıştı. Kendisini tutup hareket ettirmek, süpürmek, yıkamak ve bu rüyanın, bu halin, bu karanlık gecenin kirini ruhundan atmak istiyordu.

Kendi kendine "Ne kötü bir rüyaydı, iyi ki uyandım, Allah'a şükür" dedi.

Uzanıp buzlu su dolu kâseyi aldı, başından aşağı döktü suyu. İçti. Soğuk kâseyi yüzüne bastırdı, boynuna sürdü. Bir parça buzu alıp alnına koydu. Gözlerini kapadı ve ağır ağır kalbine çökmekte olan bu kahrolası ıstıraptan uzaklaşmaya çalıştı.

Kendi kendine "Güneş vurduğunda iyileşeceğim. Bu korkular geceye ait" dedi.

Terden ıslanmış yastığını ters çevirdi. Vücuduna batan ufak tefek çeri çöpü yataktan silkeledi. Pikeyi düzeltti. Ayaklarının üstüne çekti. Başını yastığa koyup uyumaya hazırlandı. Sırtüstü rahat edemedi. Dönüp durdu. Yüzüstü yattı. Sağ elini başının altına koydu.

Sol elini kıvırdı, uzattı, döşeğin üstüne, yüzünün yanına koydu, kaldırdı, yatağın yanından aşağı sarkıttı, hasılıkelam rahat etmek için ne yapacağını şaşırdı. Bedenine yeni bir uzuv eklenmişti ve her zaman nasıl uyuduğunu hatırlayamıyordu. Yan yattı. Dizlerini karnına çekti. Ellerini bedenine paralel uzattı ve kendi kendine "İyi oldu, en iyisi bu" dedi.

Ayağının başparmağı ve tabanı yanıyordu. Yine susamıştı. Sanki içinin derinliklerinde yakıcı bir rüzgâr dönüp duruyor, derisinin altında kupkuru bir çöl yayılıyordu. Dudaklarını yaladı ve göz ucuyla Talat Hanım'a baktı. Yine o yarısı unutulmuş rüyayı hatırladı, kalbi sıkıştı. Yüzünü çevirdi, pikeyi başına kadar çekti ve gözlerini sımsıkı yumdu. Talat Hanım'ın alıp verdiği nefesler gönlünün derinliklerinden esen sert, yakıcı bir rüzgâr gibi kulağının dibinde dönüp duruyordu. Duymamaya, düşünmemeye çalıştı, uyumaya gayret etti. Yüzden iki yüze kadar saydı, sonra iki yüzden geri geri bire kadar sonra da birden bine kadar saydı. Başını yastığın altına soktu ve elleriyle kulaklarını kapattı. İçinden "Keşke çarçabuk sabah olsa, güneş doğsa" dedi. Ağzından çıkan sıcak nefesler, ter, kuştüyü kokusu Mehdevi Bey'i sersemletmişti. Yastığı kenara fırlatıp içinde biriken ağırlaşmış havayı güçlükle dışarı verdi.

Talat Hanım'ın eli kendisine doğru uzanmıştı; ağzı yarı açıktı, altın dişleri karanlıkta parlıyordu. Kımıldamıyordu, yüzü vahşi bir sükûnet içindeydi. Düğün gecesinde de aynen böyleydi. Sakin ve itaatkâr; tıpkı tok bir aslan gibi, saldırganlıktan uzak.

Misafirler holdeki merdivenlerin basamağında duruyorlardı. Kimse konuşmuyordu. Mehdevi Bey bile.

Talat Hanım üst kattaydı. Odasından sağa sola koşuşturma ve vurma sesleri geliyor; çığlıklar, gülüşmeler, bir makasın keskin ağzının şakırtısı duyuluyordu.

Azizi Bey "Herhalde dişlerini bileyliyorlar" demişti.

Masaya konan tatlılara ve meyvelere kimse elini sürmedi. Mehdevi Bey nikâh aynasının[2] karşısına oturmuş, kımıldamıyordu. Yüzü bembeyazdı, kapalı dudaklarında herkesi afallatan ve korkutan bir gülümseme vardı.

---

2 İran'da nikâh töreni sırasında masaya Hafız'ın *Dîvan*'ı, çeşitli tatlılar, bal, şeker gibi yiyeceklerin yanı sıra bir de ayna konur. Aydınlık, ışıklı bir geleceği sembolize eden, uğur getirdiğine inanılan bu ayna çiftin kendilerini görecekleri şekilde masaya yerleştirilir. (ç. n.)

Enveri Bey çay tepsisi elinde dolanıyordu. Sanki cenaze merasimine gelmişti ve teselli edenlere kederli bakışlarla teşekkür ediyordu. "Böyle bir şey nasıl olur. Ne yapmak lazım?" demişti. Başka bir şey daha söylemek istemişti ama misafirlerin velvelesi sözünü kesmişti.

Talat Hanım merdivenin üst basamağında duruyordu. Başını küçük, rengârenk, yanıp sönen mumlarla donatmışlardı. Kiralanmış beyaz elbisesi biraz kısa ve dardı.

Gelin çiçeğini kendi bahçesindeki çiçeklerden Şirin Hanım hazırlamıştı. Ayakkabılarını değiştirmemişti, her zamanki ayakkabılar vardı ayağında: erkek ayakkabısına benzeyen, büyük, tozdan görünmeyen, yürüdükçe altındaki çivilerin, pençelerin tak tukları duyulan.

Annesi ve annesinin halaları merdivenin önünde daire olup zılgıt çektiler, li li li sesleri evi salladı.

Misafirler birbirlerine yapışmışlardı, teklifsiz ve şaşkındılar. Talat Hanım'ın her adımında kalabalık geri gidiyor, nefesler ağırlaşıyordu.

Yaşlı kadınlar kutlayıp iyi dileklerde bulunurken tükürükleri herkesin kafasına saçıldı.

Mehdevi Bey titremişti. Ayağa kalkmak, kaçmak istemişti. Oturmuş, şaşkın vaziyette Talat Hanım'ın aynadaki yansımasına bakakalmıştı.

Enveri Bey başını önüne eğip acı içindeki biri gibi dudaklarını sımsıkı birbirine yapıştırmıştı.

Talat Hanım heybet ve azamet içindeydi. Uzak uykuların derinliğinden çıkıp gelmiş mitolojik bir kadın heykeli gibi odanın ortasında durmuştu. "Ne oldu, niçin yas tutuyorsunuz. Düğün merasimi mi bu yoksa cenaze merasimi mi?" demişti.

Haşimi Bey misafirlere çay getirmişti. Herkesin tabağını meyve, fıstık, tatlı ve kurabiyelerle doldurmuş ve gülmüştü; yüksek sesle, rahatsız edici bir biçimde. Misafirlere, çocukluk zamanlarından, Mehdevi Bey'le tanıştıkları dönemden bir hikâye anlatmak istemişti ancak Talat Hanım önünü keserek "sessizlik" diye bağırmış ve herkes hayret içinde susmuştu.

Tarını getirmişti. Yere oturup sırtını duvara yaslamıştı. Başındaki mumlar göz kırpıp dalgalanıyordu. Sesi, iri gövdesiyle uyuşmuyordu. Dingindi sesi, yorgun ve kederliydi, ağaçlardaki rüzgâr hışırtısı gibi.

Mehdevi Bey yine dönüp durdu. Düşünmemeye çalıştı. Gözlerini bir daha açtı ve başının üstündeki siyah dallara baktı. Gece, arzudan arınmıştı ve tuğla çeperlerden dışarı ejderha soluğuna benzeyen heybetli bir sıcak yayılıyordu. Kalkıp oturdu. Islak alnını eliyle sildi. Yataktan çıktı. Ayakkabıları kaybolmuştu. Omuzlarını yukarı kaldırarak yalınayak yürüyüp uzaklaştı. Sıcaktan bunalmıştı. Gidip havuzun yanına oturdu, elbiselerini çıkardı. Eğilip suyun dibine baktı. Hoştu, berraktı, cezbedici şırıltılar yayılıyordu etrafa; zindelik ve aşinalık hissi yaratıyordu insanda. Elini suyun üstünde gezdirdi, parmaklarının ucundaki yumuşak halkalar yayılarak uzaklaştı. Biraz daha ileri uzandı, iki büklüm oldu. Nefesi suyun yüzeyinde küçük, dağınık daireler oluşturuyordu. Dilini çıkarıp suya değdirdi. Ellerini uzatıp yüzünü dalgaların hafif titreyişine yasladı. Kayıp düşmek, derinlere dalmak ama asla dibine ulaşamamak istiyordu bu suyun. Ona öyle geliyordu ki bu havuzun dibi ancak yerkürenin sona erdiği noktadadır. İstiyordu ki bu hoş ve güzel su onu yutup derinlerine çeksin.

Dönüp göz ucuyla Talat Hanım'a baktı. Bir çöküntü hissetti. Sanki bu yüzü ilk defa görüyordu. Bu denizin dibinde sağa sola savrularak korku veren yosunlara benzeyen saçları, bu esmer, sıcak teni, bu yutmaya hazır açık ağzı, bu ağız ki aldığı her nefesle bütün geceyi emiyor, verdiği her nefesle de evreni cehennemî bir şarapla dolduruyordu. O günü hatırladı, önceki günü, başlayan günü. Enveri Bey'le bahçede oturmuş tavla oynuyorlardı. İkisi de üç el yenmiş, üç el de yenilmişti. Ve her zamanki gibi birbirlerinden bir şey talep etmemişlerdi. Haydari Bey sırtında çizgili pijaması, ayağında kırmızı çoraplarıyla ikisine bakıp gülümsemişti. "Ne mutluluk, ne birlik, insan haz duyuyor bunu görmekten" demişti.

Mehdevi Bey de mutluydu. Kaşınmış sonra da gülümsemişti. Bahçedeki halının üstüne sırtüstü uzanmış, sonbaharın öğleden sonra güneşinin yavaş yavaş uykuya gidişini izlemişti. Mutluydu, öyle ki mızmız, tembel, sallapati bir çocuğa dönüşebilir; hiçbir şey düşünmeyebilirdi. Hissetmeyi de bırakabilirdi, hafızasındakileri silebilirdi. Bununla beraber korkuya kapılan biri gibi gözlerini açmıştı. Görülmeyen ama hissedilebilen bir şey geçiyordu havadan.

Ayağa kalkmıştı. Sonra oturup hayretle etrafına bakmıştı. Orada, hemen yanı başında kendisinden başka birinin olduğundan emindi. Arkasında, evindeydi, kapalı pencerelerle, yeşil bir tülbent-

le, Enveri Bey'in çamaşırlarıyla birlikte çatıdaydı. Sol tarafında her zamanki harabe vardı, karşısında bir duvar vardı, sokak vardı. Küçük tozlu pencereleriyle masası, kırık sandalyeleri, Halep kutuları, boş şişeleri ve eski gazeteler dolu avlusuyla kôhne bir bina vardı. Öbür tarafta elektrik direği vardı; yalnız, küçük bir ağaç, duvar, açık bir pencere. Biri kendisine bakıyordu ve sanki bütün ruhu o bakışla beraberdi, öyle ki tıpkı bir yerde hapsolmuş havanın sonunda pencereyi bulması gibi, gözbebeklerinden dışarı akıyordu ruhu.

Mehdevi Bey çabucak başını çevirmiş, tırnağının kenarını kemirmeye başlamıştı. Radyonun sesini her zamankinden çok açmış, gazetenin sayfalarını çevirmiş, satırları kendi kendine yüksek sesle okumuştu. Ayağa kalkıp yürümüş, konuşmuştu. Bahçeyi sulamıştı ve göz ucuyla o tozlu, kôhne pencereye bakmıştı. Kendi kendine "Bu kadını nerede gördüm, nereden tanıyorum onu?" diye sormuştu.

Enveri Bey "Ben tanımıyorum" demişti.

Haydari Bey "Evet, ben kim olduğunu biliyorum. Pervasız biri, mahalleden atmaları gerek onu" demişti.

Azizi Bey "Rezalet!" demişti.

Mehdevi Bey "Evet sizinle aynı fikirdeyim. Biz de onun bir şekilde mahalleden atılması için çaba göstermeliyiz" demişti. Ve yeniden huzura kavuşmuştu. Bir kez daha her şeyin yerli yerinde olduğundan emin olmuş, öğleden sonra uykusuna dalamayacağını da anlamıştı.

Ertesi gün o pencereye doğru bakmak istememiş ama yine de bakmıştı. Ertesi gün o pencerenin ardındaki kadını düşünmeyi de istememiş ama düşünmüştü. Sonraki günler o sokağa gitmeyi de istememiş ama gitmişti. Enveri Bey'e bakmıştı, Haydari Bey'e, kendisine. İçinden "Eğer anlarlarsa, eğer bir gün foyam ortaya çıkarsa?" demişti.

Arkadaşları da yavaş yavaş işkillenmeye başlamıştı. Enveri Bey herkesten önce anlamış, haberi Haydari Bey'e yetiştirmişti.

Haşimi Bey'in evindeydiler.

Enveri Bey bir köşede, rengi uçmuş, şaşkın iç dünyasına dalmış hiç konuşmuyordu. Haydari Bey ıstırap dolu bakışlarla, şüpheli bir sesle "Peki Mehdevi'ciğim, bütün bir gece nerede olduğunu söylemeyecek misin?" demişti.

Haşimi Bey "Endişelendik. Allah korusun, başına bir şey geldi sandık" demişti.

Azizi Bey "Bütün hastanelere baktık, bütün karakolları aradık. Sen hiç böyle habersiz ortadan kaybolmazdın" demişti.

Şirin Hanım gülmüştü. Sevecenlikle Mehdevi Bey'e bakıp kulağına eğilmiş "Ben nerede olduğunu biliyorum; iyi yaptın, kimseye kulak asma" demişti.

Mehdevi Bey kızarmış, başını yere eğip kaşınmış "Gitmek için yola çıktım, kendimi pek iyi hissetmedim" demişti.

Arkadaşları birbirlerine bakmışlardı ve Mehdevi Bey içinden "Artık gitmeyeceğim, bitti" demişti.

Fakat yine gitmişti; iki gece sonra. Enveri Bey anlamasın diye yorganını kabartmıştı. Ayakkabılarını kolunun altına alıp elbiselerini sokakta giymişti. Sabaha doğru dönmüştü, ayaklarının ucuna basarak, korka korka. Yorganın altına giysileri ve ayakkabılarıyla girmiş, sakin, düzenli nefesler alıp vermeye özen göstermişti.

Enveri Bey uyuyormuş gibi yapmıştı; fakat sinekliğin ardından Mehdevi Bey'in gözlerini görmüş, korkmuştu. Bu gözlerde daha önce olmayan bir parıltı vardı, gözbebeklerinin derinlikleri alışılmadık bir duyguyla dopdoluydu: hayretle, vesveseyle, yepyeni ve şeytani bir deneyimin şaşkınlığıyla... Enveri Bey, arkadaşının başına, düşündüğünden daha büyük bir şey geldiğinden emindi. Ama ne? Bunu bilmiyordu. Fakat hissetmişti, sıradışı bir duygu içinin derinliklerinde titremişti.

Mehdevi Bey gözlerini kapatmış, başını yastığa gömmüştü. Mutluydu. Değil mi ki dönmüştü ve yine kendi evindeydi. Tanıdık nefeslerle, rüyalarla, düşüncelerle, hesaplarla beraber. Değil mi ki dünya aynı makul dünyaydı ve kendisi de her zamanki Mehdevi'ydi; her zamanki arzuları, kuralları, arkadaşlarıyla. İçinden "Allah'a şükür, her ne olduysa geçti gitti. Bir daha gitmeyeceğim" demişti. Huzurlu uyumuştu. Huzurlu da uyanmıştı, her zamanki gibi. Semaverin fokurtusunu dinlemişti, bardakların şıkırtısını. Ayağa kalkmıştı. Bahçeyi sulayan komşularına selam vermiş, eşini, çocuklarını, mide ağrısını sormuştu komşusunun. Enveri Bey'le yan yana sabah sporu yapmışlardı. On defa bahçenin etrafında koşmuşlar, on iki defa derin nefes almışlardı. Duş almış, birbirlerinin sırtını liflemişlerdi. Gülmüşlerdi.

Saat yedide her sabah olduğu gibi masadaydılar. Haydari Bey'e, Azizi Bey'e, Haşimi Bey'e telefon açmış, hal hatır sorup kendilerinden söz etmişlerdi. Her ikisinin de aylığı 150 Tümen artmış-

tı, birbirlerini kutladılar, öpüştüler. Şirket çalışanları kendilerini alkışlamışlardı. Herkese dondurma ve tatlı alması için hizmetliyi göndermişler, Allah'a şükretmişlerdi.

Haydari Bey "İkinizle de gurur duyuyorum, her zaman başarılı olmanızı dilerim" demişti.

Eve dönmüşlerdi. Mehdevi Bey hamam çantasını hazırlamıştı. "Tepeden tırnağa yıkanmak istiyorum" demişti.

Sokakta ıslık çalmıştı. Mutlulukla caddeye yeni dökülmüş asfalta bakmıştı ve görevi gereği etrafı kolaçan eden bekçiye teşekkür etmişti. Ama sapağa varmadan caddedin başında durmuş, bacaklarının titrediğini hissetmişti. İçinden "Niçin? Neden? Niye başım zonkluyor? Niye kalbim böyle çarpıyor" demişti. Çantanın sapını avcunda sıkmış, adımlarını hızlandırmaya gayret etmiş ama olduğu yerde durduğunu fark etmişti, çakılmış gibi. "Ne demek oluyor bu? Niçin durdum? Niçin nefesim kesildi? Niçin titriyorum?" demiş ve geri dönmekte olduğunu fark etmişti. Sağa dönüyordu ve sonra sola. Koşuyordu. Kendi kendine "Haydari Bey'in evine gidiyorum. İşyerine dönüyorum. Sinemaya gidiyorum..." demişti. Başını kaldırıp baktığında yine o köhne binanın önünde olduğunu görmüştü. Kapıyı çalmaktaydı. Merdivenlerden yukarı çıkmaktaydı. Yine o yarı karanlık, boğucu odanın içinde bulmuştu kendini, Talat Hanım'la yanak yanağa, onun kollarında, göğsünde, saçlarının arasında ve erimekte, dağılmakta; kendisinden, yaşanmış ve yaşanacak bütün anlardan, bütün suretlerden, sözlerden, bütün gerekliliklerden ve belkilerden uzakta. Ve gülmüştü, içtenlikle, çocukken güldüğü gibi, her şeyin bir oyun olduğu zamanlardaki gibi. Ve sonra bunlar da hafızasından silinip gitmiş, ne bir şey hatırlamış ne bir şey düşünmüştü.

Ama yeniden uyanmıştı, kaç saat ya da kaç gün geçtiğini anlamadan. Yatağında oturup dehşet içinde Talat Hanım'a bakmıştı. Toz toprak içindeki perdelere, alışık olmadığı duvarlara, kendisinde yabancılık hissi yaratan etrafındaki bütün öteberiye, kendisine... Korkmuştu. Enveri Bey'i hatırlamıştı ve hamam çantasını, aldığı zamlı maaşı, beklediği rütbeyi, arkadaşlarını hatırladı ve "İkinizle de gurur duyuyorum" diyen Haydari Bey'i.

Talat Hanım'm avcundaki elini çekip küfretmişti. Odanın kapısını tekmelemişti, atlasçiçeği saksısını, dikiş makinesini, radyoyu tekmelemişti. "Benden ne istiyorsun, niçin yakamı bırakmıyorsun?"

demişti. Fırlayıp dışarı çıkmış bütün cadde boyunca koşmuştu. Duvar dibinde durmuş, okuldan çıkan çocukların hayhuy içinde dağılışını seyretmişti; hamamdan çıkan şişman, sağlıklı kadınları seyretmişti; hamileydiler, elleri kolları meyve, ekmek, sebzeyle doluydu. Evlerinin yakınındaki meydana çıkmış, orada gezinmişti. İşten dönen erkekler taksi peşinde koşuyor, otobüs sırasında itilip kakılıyorlardı. Onlarla birlikte, bir arada olmak istedi; sözleri edebe erkâna uygun, günlük kâr hesabından, alelade korkulardan, mazbut isteklerden, kolay mutluluklardan, bildik hastalıklardan, sıradan dertlerden, doğal dürtülerden ve sağlam aşklardan mürekkep o insanlarla. Onlar ki bütün bunlar nedeniyle bir aradaydılar, görünüşleri aynıydı, çantaları, şapkaları, ayakkabıları hep bir renkti.

Sokaklarının başındaki kör bilet satıcısından iki bilet almıştı, gazeteciden de haftalık dergiler. Şapkasını alışılageldik bir saygıyla kaldırıp ev sahibesine uzaktan selam vermişti. Eve koşmuştu. Kapı kilitliydi. Duvara yaslanmıştı. Rahat bir nefes almıştı ve yeniden kendi kabuğunda, sınırlarının merkeze uzaklığı her zamanki mesafede olan o küçük dairenin içinde olduğunu ve hiçbir şeyin basit düzenini tehdit edemeyeceğini hissetmişti.

Enveri Bey'le sinemaya gitmişlerdi. Haydari Bey'in amcaoğlunun dükkânına halı bakmaya gitmişlerdi. Haşimi Bey'in evine gitmişlerdi, hep beraber konuşup gülmüşlerdi. Gazete okumuşlardı. Pepsi içmişlerdi.

Televizyon izlemeye koyulmuşlardı ve Mehdevi Bey kendi kendine "Her zaman dostlarla olmak ne güzel, insan kendini güvende hissediyor" demişti.

Bununla beraber birkaç gece sonra uykudan şaşkın, allak bullak, ter içinde uyanmıştı; sanki uzaktan kendisine sesleniyorlardı, ağaçların ardından, gecenin sonundan. Geri dönüp dehşetle arkasına bakmıştı, sağa sola, yatağın altına, bahçeye bakmıştı. Yakınında tanıdık birinin varlığını hissetmişti. Kederli ve titrek biriydi bu, dağınık saçlarının kokusu havada dalgalanıyordu. Burnunu tıkayıp kendi içine dönmüştü. Zayıftı, güçsüzdü, bu koku kararlılığını, huzurunu alıp götürüyordu. O belirsiz şeyin anısı içini titretiyordu. Bu öyle bir kokuydu ki koyu karanlığın ardından gelip ruhunun derinliklerini coşturuyordu – annesinin kınalı saçlarının kokusu, renkli gecelerin karmaşık kokusu, yasak arzuların garip kokusu, büyükbabanın evinin alt katındaki Bibi Hanım'ın korkutucu koku-

su, beyefendinin yeni doğum yapmış eşinin kokusu ki kocasından dayak yediğinde tuvalette ağlıyordu – hem bütün bunların toplamıydı o koku hem de bunların hiçbiriydi.

Başını yastığın altına sokup döşeğin köşesini ısırmıştı. Sonra kendi kendine "Fanustan dışarı çıkmıyorum" demişti. Debelenip inlemişti, çırpınmıştı. Ve sonra rüyasında sabah olduğunu gören biri gibi kalkmış, içeri geçmişti. Görmüştü ki ölmektedir, ıstırap içindedir, paramparça olmaktadır ve esip durmakta olan bütün eski rüzgârlar, toprağın altındaki köhne kökler yok olup gitmektedir ve yeniden başlangıca dönülmektedir, o kemale ermiş siyah geceye.

Haydari Bey "Bırakın orada kalsın. Artık iflah olacak gibi değil" demişti.

Azizi Bey "Artık geri gelmez" demişti.

Ama geri gelmişti, yorgun, perişan, sıtmalı gibi titreyerek. Tehlikelerle dolu bir yolculuktan dönmüş biri gibi,. ölümcül bir hastalıktan kurtulmuş bir hasta gibi. Ayakkabılarını kapının önünde bırakmıştı, gömleğini bahçenin bir köşesinde, pantolonunu merdivenlerde. Ağlıyordu, Enveri ve Haydari beylerin önünde. Dudakları titriyordu, gözlerinin altı morarmıştı, kulağı şişmiş, kana bulanmıştı.

Enveri Bey'e "Enveri'ciğim henüz imkân varken, geç olmadan beni buradan alıp götür" demişti.

Enveri Bey kabul etmişti. Tamam anlamında başını sallamıştı, uyumasına yardım etmişti Mehdevi Bey'in. Akşam yemeğini yatağının yanına getirmişti. Kulağını sıcak suyla yıkamıştı.

Bavullarını kapatmışlardı. Enveri Bey bir araç kiralamıştı. Meygün'a gitmeye karar vermişlerdi. Haşimi Bey'in dayısının evine.

Haydari Bey "Dikkat edin Platon kaybolmasın" demişti.

Azizi Bey "Keşke bunu daha önce düşünseydik" demişti.

Arabaya binmişlerdi. Bavullarını bagaja koymuşlardı; dergileri, tavlayı, kuruyemiş paketlerini ve tatlıları arka koltuğa.

Mehdevi Bey "Harika, ne güzel bir güneş" demişti.

Dostlarına el sallamış, gülümsemişlerdi. Enveri Bey iki hasır şapka almıştı, kendisi ve Mehdevi Bey için, başlarındaydı şapkalar.

Haşimi Bey kendilerini Kuran'ın altından geçirmişti. Şirin Hanım, dayısına götürmeleri için iki fotoğraf vermişti. "Gördüğünüz gibi her şey Allah'ın izniyle yolunda gidiyor" demişti.

Mehdevi Bey "Gözlüğüm, güneş gözlüğümü ne yaptım?" demişti.

Torpido gözüne, öteberinin altına bakmışlardı.

"Evde bıraktım. Duralım, hemen dönerim" demişti.

Geri dönmemişti, ne o gün, ne o gece, bir hafta sonra da, bir ay sonra da.

Suyun dibinde bir şey kımıldıyordu. Gece, nemli ve bunaltıcı, ağaçların üzerinde duruyordu. Mehdevi Bey başını çevirdi ve titredi. Kendi kendine "Beni bu kadına bağlayan, ona böylesine tutsak eden şey nedir?" dedi.

Ayağa kalktı. Enveri Bey'i düşündü. Uzaktan Talat Hanım'a baktı ve mızrak gibi, şimşek gibi bir şey geçti beyninden.

İçinden "Keşke ölse, keşke aniden ortadan kaybolsa" dedi.

Bahçeye düşmüş bir taşa bakıp kederlendi. Başını çevirdi hemen ve güzel, saf, iyi bir şey düşünmeye çalıştı. Enveri Bey'le damda uyudukları geceleri hatırladı. Uykularını bölen tek şey sivrisinek vızıltıları ve komşuların kavgalarıydı. Cuma günlerini hatırladı. Enveri Bey'le dağa gidiyorlardı. Öğlen yemeklerini nehir kenarında yiyip bütün bir öğleden sonra pinekliyorlardı. İkisi de aynı zamanda bir eş bulmaya, evlenmeye, aynı zamanda çocuk sahibi olmaya karar vermişlerdi. Paralarını aynı hesapta biriktirecekler, birlikte emekli olacaklar, birlikte yaşlanacaklardı. Birlikte öleceklerdi, İmamzade Salih'ten iki mezar yeri almaya karar vermişlerdi, mezartaşları da bir olacaktı.

Ayağa kalktı, kalbi kuş gibi pır pır ediyordu. Havuzun etrafında dolaştı. Ağaçlar boy atmıştı ve her yer şüpheli gölgelerle doluydu; kımıldanıp duruyorlardı, canlıydı bu gölgeler.

İçinden "Onu öldüreceğim" dedi. Ve vücudu yanmaya başladı. Talat Hanım'ın baş ucuna gelip durdu, onu izlemeye başladı. Kulağında garip sesler yankılanıyordu. Görünmeyen bir el yüreğine bir kanca saplıyordu. Sanki ruhunun derinliklerinden bir şeyi çekip çıkarmak istiyordu. Eğildi, bahçeye düşen taşı aldı. Dudaklarını birbirine yapıştırdı, güçlükle nefes aldı. O gönül karıştıran, o nefret uyandıran güzel yakasına yapışmıştı, garajdaki o günden başlayarak. Talat Hanım'ın annesi arabalarının önünde bir koyun kestirmiş, sonra da hayvanın kanına batırdığı elini arabanın arkasına sürmüştü. Koyunun sıcak, kanlı ciğerini bir mendile sarıp Mehdevi Bey'in eline tutuşturmuş, "Bahçenize gömün, bereket getirir" demişti.

Mehdevi Bey koyunun kesilmiş başına, açık gözlerine, üstünde uçuşmakta olan sineklere, bir mendile sarılı vaziyette dizinin üstünde duran kanlı ciğere, Talat Hanım'a ve onun kırmızı saçlarına, çamurları ayağına bulaşmış olan uzun caddeye bakmış, dostlarının utangaç bakışlarıyla karşılaşmıştı ve bütün bunlar içini bulandırmıştı. Kusmuştu. Talat Hanım'ın eteğine, Enveri Bey'in Talat Hanım'a hediye getirdiği gelin çiçeğine, kendi üstüne. Başını Talat Hanım'ın omzuna yaslamıştı sonra, uzaktan Enveri Bey'e bakmıştı. Uykudaki biri gibi, değerli birinin cesedine bakarak artık onun hiç hareket edemeyeceğine inanamayan biri gibi, bir gün öleceğini henüz yeni anlamış biri gibi.

Başını çevirdi, elinde tuttuğu taşı yere attı. Avluda dizlerinin üstünde durdu. İçinden "Boğazını sıkıp havuza atayım" dedi. İleri doğru dört ayak üstünde sürünerek gitti. Elleriyle yatağın kenarına tutunarak kendini yukarı çekti.

Talat Hanım sırtüstü uyuyordu. Yüzünü gökyüzüne, başının üstündeki dolunaya çevirmişti. Hareket etmiyordu. Soluğu artık duyulmuyordu.

Mehdevi Bey sürünerek biraz daha ileri gitti. Çarşaflar buruş buruş olup eline ayağına dolanıyordu. Yatak genişleyip dünya kadar olmuştu sanki ve öbür tarafa ulaşmak için handiyse Nuh'un ömrü kadar ömür lazımdı.

Enveri Bey'e "Belki hastayım, bilmiyorum. Ne yapacağımı kendim de bilmiyorum; fakat ne varsa bitti. Yerim bu kadının yanı değil" demişti.

Haydari Bey "Evet haklısın, iradeli olmalısın. Dik durmalısın, dirençli olmalısın. Hayat iki kere iki eşittir dört hesabıdır" demişti.

Şirin Hanım'a "Senden önce Adem'in bir derdi gamı var mıydı, hatırlıyor musun? Henüz çocuk olduğunu düşünüyordu Adem. Henüz mutlu olduğunu, oyun peşinde olduğunu" demişti.

Dinledi, bütün şehir uykudaydı. Şaşkın ellerini uzatıp kendisini Talat Hanım'a doğru çekti. Parmaklarının ucu yanıyordu, bedenindeki bir şey parmak uçlarından dışarı çıkmak istiyordu.

İçinden "Öldüreceğim, bu sefer gerçekten öldüreceğim" dedi.

Kendisini daha da yukarı çekti. Talat Hanım'ın boynunu ellerinin arasına aldı ve titredi. Ağaçlar uzaktan kendisine bakıyorlardı. Beklenen rüzgâr duvarın başında durmuştu. Talat Hanım gözlerini açmış kendisine bakıyordu, sakin ve dingindi, şaşırmamıştı.

Korkmamıştı. Razıydı, teslimiyet içinde ve mutluydu; sanki bu anı beklemişti.

Mehdevi Bey ona bakmamaya çalışmıştı. Gözlerini kapatıp ellerini daha da bastırmıştı boynuna. Talat Hanım'ın nefesi kesilmişti, ağzı açılmıştı, şakaklarındaki damarlar atıyordu; nefesi Mehdevi Bey'in yüzüne çarpıyor, dudaklarına gelip oturuyordu. Boynundaki şah damarı yavaşça atıyordu; saçlarından, kirpiklerinden, teninin bütün gözeneklerinden eski bir sıcaklık taşıp dökülüyordu; şeytani ve uyku veren bir sıcaklık.

Mehdevi Bey ellerinin hareketsizce öylece kaldığını ve parmaklarında artık o öldürücü baskının olmadığını hissetti. İçinden "Öldüreceğim onu. Hemen şimdi. Henüz bir fırsat varken" dedi. Fakat elleri kendi kontrolünde değildi, başka bir emre itaat ediyorlardı. Düşünceleri, suyun üstündeki daireler gibi kafasının içinde dönüyor ve sonra uzaklaşıyordu. Zihni yine darmadağın olmuştu, düzenin yarattığı o garip vesvese, zorunluluklar ve 'eğer'ler aynı anda uçuşmaya başlamıştı beyninde. Talat Hanım'ın kalbinin sesi sanki yerin altından geliyordu ve teni büyük, kara bir çukur gibiydi, her şeyi derinliklerine doğru çekip sürüklüyordu.

Mehdevi Bey anlamsız bir şey mırıldandı, vücudunu Talat Hanım'a yapıştırdı. Başını onun göğsüne koydu ve o andan sonra hiçbir şey düşünmedi.

Güneş vurduğunda Talat Hanım uyandı. Mehdevi Bey'in başını usulca kaldırıp yastığa koydu. Pikeyi onun omzuna çekti ve yumuşak nefeslerini dinledi. Yataktan çıktı, yere düşmüş çadorunu[3] aldı, silkeledi, başına attı. Musluğu açtı, elbisesinin yenlerini yukarı sıyırıp abdest aldı.

3 *çador*: İranlı kadınların dışarı çıkarken üstlerine aldıkları geleneksel siyah çarşaf.

7. Bölüm

Akşam yemeği sofrasını topluyorum, tabakları duvarın dibine, daha önceden kalma diğer tabakların üstüne koyuyorum.

Çaydanlığa su dolduruyorum, sobanın üstüne koyuyorum. Sigara tablam rafta, içinde iki taneden fazla yoktur. Önemli değil. Birini çayla içeceğim, diğerini uyuyacağım zamana bırakacağım; ışıkları söndüreceğim zamana, soğuk çarşafların üzerine uzanacağım zamana. Her zamankinden yalnız olduğum koyu karanlığa bırakacağım o sigarayı.

Odada dönüp duruyorum; koltukların, sobanın etrafında. Her geceki işim bu, uykudan önce on on iki tur ya da daha çok.

Her yer toz toprak içinde. Camlar, masanın üstü, lambalar, çarşaflar, ben, bu oda. Nerden geliyor bu toprak? Dışardan değil, dışarda yalnız kar var, rüzgâr var. Kapılar da kapalı. Buradan geliyor, benden, bakışımdan, nefesimden, tenimden, toza bulanmış hayalimden.

Celili'ye "Sen ölmekten korkmuyor musun?" dedim.

"İşe yaramamaktan korkuyorum," dedi "bir sığır gibi yaşayıp ölmekten."

Ahmedi "Ben yaşamaktan daha çok korkuyorum" dedi.

Haşimi "Bunları konuşmanın ne faydası var?" dedi.

Şirin Hanım "Ölmek, gitmenin bir çeşidi. Kimse bir yerde kalmayacak" dedi.

Bavulu elindeydi. "Nereye?" dedim. "Yolculuğa mı çıkıyorsun?"

Allahaısmarladığa gelmişti. "Deniz kenarına gidiyoruz" dedi.

Haşimi "Sizin için iyi olur, sağlıcakla gidin, sağlıcakla dönün" dedi.

Güldü, mutluydu. Berbere gitmişti, saçlarını Haydari Bey'inki gibi ortadan ayırtarak taratmıştı. Sol gözü şişmişti, açılmıyordu. Burnu da şişmişti. Rengi solmuştu.

"Önemli bir şey değil, yere düştüm" dedi.

Şirin Hanım kulağıma eğilip yavaşça "Yalan söylüyor. Öğrencileri iteklemiş, maskara etmişler onu. Yeni elbiselerini su dökup ıslatmışlar" dedi.

Yine de hali acıklı değildi. "İyi çocuklar, şirinlik yapmak istediler" dedi. Bir keresinde dayak bile yemişti. Hatırlıyorum. Gece çalışıyordu. "Şirin'ciğimi deniz kenarına götürmek istiyorum, param yok. Maaşımızı vermediler, vermek de istemediler. Daha da vermiş değiller" dedi.

"Nerede çalıştığımı kimseye söyleme, hoş değil bu" dedi.

Onu takip ettim. Evlerinin arkasına dönmedolap, kaydırak, atlıkarınca koymuşlardı. Bir de korku tüneli adını verdikleri karanlık kıvrım kıvrım bir tünel vardı.

"Haşimi bu sen misin?" dedim. İnanamıyordum. İskelet olmuştu. Kafasından aşağı üstüne resimler yapılmış bir çuval geçirmişlerdi, yalnız ayakları dışardaydı. Yüzünü de boyamışlardı. İşi buydu, o çuvalın içinde bir köşede öylece durmak ve korku tünelindeki herkesi korkutmak.

"Öğrencilerim beni tanıyacaklar diye hep korku içindeyim, hiçbiri burdan geçmesin diye dua ediyorum. İnsanları korkutmak istemiyorum" dedi.

Birkaç gece sonra kapıma geldi. Geç vakitti. Su oluğunun arkasında durmuş, anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyordu. "Hayrola, ne var ne yok? Niye konuşmuyorsun?" dedim. Yüzü gözü kan içindeydi. "İnsanları korkutmak iyi bir şey değil, bir eğlence değil bu" dedi. "Haklısınız."

Dayak yediği apaçık ortadaydı. Hem de sevgili dayağı. Kuzeye gittikleri o gün hâlâ aklımda. Şirin Hanım otobüsün penceresinden bana bakıyordu, değişmişti, yaşlanmış bir çocuk gibiydi. İçim ezildi. Havuzda yıkandığı o günü hatırladım. Parlıyordu, ışıl ışıldı. Menekşeye benziyordu. İnsan, nefesiyle onun saf tenini soldurmaktan korktuğu için çok yaklaşamıyordu ona. Haşimi'nin daima şöyle mırıldandığını hatırlıyorum: "Sen kimsin gerçekten, bilen var mı bunu, şimdiye kadar neredeydin?"

Bunu sormamayı âdet edinmiştik. Önemli olan gelip bizi bulmuş olmasıydı. Şirin Hanım'ın kimliğinin peşinde olan yalnız Haydari Bey'di, bir türlü içi rahat etmiyordu bu konuda.

Onların yeri nasıl da bomboş, hepsinin. Bu fotoğrafların durduğu rafa kaç bin kere bakmışımdır acaba? Bu fotoğraflara bakmak da her geceki işlerimden biri. Bazen nasıl olduklarını, neye benzediklerini düşünüyorum. Yüzleri zihnimde canlanıyor. Haydari Bey, Şirin Hanım'ın gözleriyle bana bakıyor. Talat Hanım, çeşitli

şekillerde, Enveri ve Mehdevi beylerin bir karışımı olarak beliriyor gözümün önünde. Kimi düşünsem bir diğeri de hemen orada belirerek kendi varlığını ekliyor hayalimdeki fotoğrafa.

Dün rüyamda Mehdevi'yi görmüştüm. Nerdeydik? Hatırlamıyorum. Ne yapıyorduk, onu da hatırlamıyorum; fakat bütün gece birlikte olduğumuzu hatırlıyorum. Onu ne kadar özledim. Yuvarlak yüzünü, kırmızı burnunu, gül açan dudaklarını, kulaklarının şeklini, çocuksu inatçılığını ve tembelliğini, o feci tembelliğini.

Kendisi nasıl basit biri idiyse ölümü de aynı şekilde oldu, basitçe. Evinin havuzuna düşüp son nefesini verdi. Havuzun dibindeki yosunlara dolanıp çamura batarak.

Ne yolculuktu, keşke gitmeseydik. Celili "O kadar uğursuz, kademsizdik ki hâlâ Talat Hanım'ın yüzüne nasıl bakıyoruz?" dedi.

Bir önceki gece varmıştık. Henüz yol yorgunluğunu üstümüzden atmamıştık ki bu olay oldu. İnanamadık. Ben vardım bir de Celili. Bahçe kapısının önünde duruyorduk, ayaklarımız daha ileri gitmiyordu. Belki de rüya görüyoruz, belki de bütün bunlar bir oyun diye düşünüyorduk.

Sesi hâlâ kulaklarımızdaydı. Aramızdaydı o. Ölüm o kadar kolay olamazdı. O kadar yıkıcı ve aniden.

Talat Hanım avludaki taşlığa koymuştu onu, ağacın altına, bahçenin hemen başladığı noktaya ve durmuş onu izliyordu. Mehdevi Bey'in etrafında dönüp duruyor, kokusunu içine çekiyordu. Usulca ona sesleniyordu. Islak ceketini tutup sıktı onun ve ulur gibi ağlayıp inlemeye başladı. Bizi onun yanına yaklaştırmıyordu, elini tutmamıza müsaade etmiyordu. Güneş gelmesin diye üstüne eğilmişti, elini başına koymuştu, yüzünün etrafında dönüp duran sinekleri kovalıyordu.

Nasıl oldu da Gorgan'a gittik hatırlamıyorum. Bir gün arabaya binip yola çıktık. Celili ve ben. Biri daha vardı yanımızda, kimdi hatırlamıyorum.

Celili'ye "Kapıyı sen çal, ben cesaret edemiyorum" dedim.

İyi bir kadındı, göründüğünden daha iyi bir kadındı. Kapıyı temkinli açtı. Emniyet kilidinin aralığından şaşkın şaşkın baktı bize. "Ne var, ne istiyorsunuz?" dedi.

Mehdevi Bey'in durumunu sordum. Cevap vermedi. Başını uzatıp sokağın sonuna doğru baktı. "Enveri gelmedi mi sizinle?" diye sordu.

Dönmek istedik. Bırakmadı. Homurdanarak küfretti bize. "Niyeymiş o? Ne demeye orada durup bakıyorsunuz öyle?" Bavullarımızı alıp avlunun bir köşesine attı. Fakat akşam bize güzel bir yemek yaptı, insanı sersemleten, acılı, alışık olmadığımız baharatlarla dolu, lezzetli mi lezzetli bir yemek.

Gece biz uyurken o başımızda bekliyordu. Sabaha doğru gelip Celili'nin üstünü örtüyordu, benim yatağımın etrafında usulca gezinip duruyor, haşereleri öldürüyordu.

Mehdevi Bey'i kendisi toprağa verdi. Mezarlıkta bizden başka kimse yoktu. Yağmur atıştırıyordu. Rüzgâr siyah çadorunu havalandırıyordu. Her zamankinden heybetli görünüyordu. Kederli, kocamış bir kuş gibiydi. Ağlamadı. Ağladıysa da bizim karşımızda ağlamadı. Yüzünü görmedik. Yalnız eli, zaman zaman çadorundan dışarı çıkıyor, mezarın üstündeki toprağı tırmalıyordu.

"Bu sabah onu banyo ettirdim, keselememe izin vermedi. Vurdum. Öfkelendi, 'bırakıp gideceğim seni' dedi. İnanmadım. Oturup Enveri'ye uzun bir mektup yazdı. Gönlünü almaya çalıştım, bir hoş yüz göstersin diye uğraştım durdum. Elini ayağını öptüm, yalvardım. Fayda etmedi. Öfke içindeydi, öyle de öldü" dedi.

Eve döndük. Havuzun kenarına oturup şaşkın şaşkın suyun dibine baktık, suyun yüzünde dönüp duran dairelere, havuzun iç kısımlarına yapışan balçığa. Gözbebekleri büyümüştü. Dudaklarının üst kısmı azgın bir köpeğin ağız çevresi gibi titriyordu ve beyaz dişleri parlıyordu. Kendisi olmaktan çıkmıştı, tanıdığımız hiç kimseye benzemiyordu. Öyle bir yüzü vardı ki sanki biz bu yüzü rüyamızda görmüştük ya da bir kitapta veyahut bize hikâyeleri anlatılıp duran kadınlardan birinin hayali suretiydi bu yüz.

Döndü, bize baktı. "Ne diye kapının önünde bekliyorsunuz?" dedi.

"Biz en iyisi gidip Haydari'ye haber verelim" dedik.

Çadorunu başından sıyırıp atmıştı. Siyah elbisesi tıpkı gelinliği gibi kısaydı, dardı. Çay getirdi, bize öğle yemeği de yedirme telaşındaydı. Mehdevi'nin ayakkabılarını kapının önünden kaldırıp üstlerindeki tozu toprağı sildi. Sonra da yatağın altına koydu onları.

"Yarı yolda bırakan arkadaş insanın acısını da paylaşmıyor. Şu kapıya bakmaktan ikimizin de gözünde fer kalmadı ama Enveri gelmedi" dedi.

Kapı çalındı. Komşularıydı, teselli etmeye gelmişlerdi Talat Hanım'ı. Onları içeri almadı. Kapıyı yüzlerine kapattı ve ağzının içinde homurdanarak küfretti. İpteki çarşafları toplayıp getirdi, avludaki yatağın üstüne koydu. "Eğer Enveri gelmiş olsaydı böyle olmazdı" dedi.

Celili "Biz artık gidelim" dedi.

Bavullarımızı ayağının altına aldı, ne yaptıysak elinden alamadık onları. En sonunda bizimle birlikte yola çıkacak olanlar sokağın başına kadar geldiler de öyle bıraktı. Bizi Kur'an'ın altından geçirdi, kucakladı ve ikimizi de başımızdan öptü.

"Talat Hanım, bizden kurtulmak için bakın neler yapıyor" dedim.

Sırtıma vurup güldü. "Vakti geldiğinde size haber veririm" dedi.

Haber vermedi. Defalarca mektup yazdım, cevap gelmedi. Gorgan'a telefon etmek için Celili'yle beraber postaneye gittik. Kimse açmadı. Sorup soruşturduk, burdan gitti dediler, epey zaman önce.

Camın önünde duruyorum, ne kar! Ne korkutucu bir beyazlık. Kimse yok. Karşımda bir pencere var. Beton bir duvar ve yine pencereler, kapalı duran. Ne oldu? Herkes şehri bırakıp gitmiş gibi. Herkes ölmüş ya da taşlaşmış gibi. Belki de hayat, aceleci adımlarıyla benim küçük odamdan geçmeyi unutmuştur. Rüzgârın savurduğu karlar, buz tutmuş elektrik telleri üzerinde asılı kalıyorlar, sonra da camın dış tarafında birikiyorlar. Birisi bu sokaktan geçmiş, karın üstünde ayak izleri duruyor. Harabenin arkasından gelmiş, caddenin öbür tarafına geçmiş ve tekrar dönüp gelmiş, pencerenin altında durmuş ve yürüyüp gitmiş. Duvarın dibindeki ayak izleri kararsız ve düzensiz, birinin peşine düşmüş gibi.

Pencerenin altında gidip gelmiş olan kimdi? Kar, ayak izlerini dolduruyor. Belki de benim evimin etrafında dolanıyor bu her kimse. Yarın camın önüne oturup izleyeyim. Hep yarını beklemek. Fakat bu yarın, diğer yarınlardan farklı. Yarın, son yarın olabilir.

Dönüp sobanın yanındaki yerime geliyorum. Kendime koyu bir çay doldurup oturuyorum. Guguklu saatin kuşu sebepsiz yere ötüyor. Bazen her on dakikada bir başını çıkarıp bağırıyor. İşine karışmıyorum onun. Bunu karşılıklı âdet edindik. Eğer bu hatıralar olmasaydı ne yapardım; bu geceler nasıl geçerdi? Her gece birinin sırası, Haşimi, Mehdevi, Enveri, Şirin Hanım, Haydari. Celili'yi düşünmeyi istemiyorum, belki de korkuyorum bundan.

Azizi "Bu adam bizden farklı, başka bir kumaştan" dedi.

Asgeri "Ondan korkuyorsunuz çünkü güzel uykularınızı kaçıracak, çünkü bileklerinizi bükecek" dedi.

Haydari "Hayat, onu adam edene dek beklemek gerek" dedi.

Celili'nin evindeydik. Eşinin babası da vardı. Odanın başköşesine oturmuş, Avrupa seyahati anılarını anlatıyordu.

Celili "Haline üzülüyorum. Keşke kıçına bir tekme atmak mümkün olsa" dedi.

Haydari "Ne muhterem bir aile, gerçek şu ki bu arkadaşımız bize şans getirdi" dedi.

"İyi de Celili'ciğim, akıl da fena bir şey değildir. Tek başına dünyayı değiştiremezsin" dedim.

"Bunun için ne gerekirse yapacağım" dedi.

Ciddiydi, şakası yoktu. Sokak sokak onun peşinden koştuğumuz o gün hâlâ aklımda, küçük kafasının içinde ne düşünceler olduğunu öğrendiğimizde titrediğimiz o gün.

Haydari "Sizler nasılsınız, niçin başınıza vuruyorsunuz, ne diye birer birer ortadan kayboluyorsunuz?" dedi.

Şirin Hanım vahşi bir kedi gibi oradan oraya koşuyor, önüne gelenin yakasına yapışıyordu.

"Şirin Hanım biz Celili Bey'in dostuyuz, ona yardım etmeye çalışıyoruz" dedim.

Üstüme atlayıp yüzümü yırttı. "Onu neden bodruma götürdünüz?" dedi.

Çığlık attı. Haşimi'nin elini yakalayıp alyansını çıkardı parmağından, sokağa fırlatıp attı. "Artık hepinizi tanıyorum, artık hiçbirinizin dostu değilim" dedi.

Onu kucaklamak istiyordum, durup ona bakmak. Haşimi odanın bir köşesinde oturuyordu, dizlerinin üstünde. Başını ellerinin arasına almıştı ve ne yapacağını bilemiyordu.

Hayır, Celili'yi düşünmek istemiyorum. Keşke onunla ilgili bütün günleri, bütün anları camdaki buğuyu siler gibi zihnimden silip atabilsem.

Kalkıp çay bardağını, öteberiyi yemek tabaklarının yanına koyuyorum. Uyumadan önce ilaçlarımı içiyorum. Işığı söndürüp yatağa giriyorum. Sigaramı unutmadım, uyku vakti tek dostumu. Amma da soğuk. Ayaklarımı topluyorum. Dizlerimi karnıma çekiyorum. Ellerimi birleştirip birbirine bastırıyorum. Gözlerimi kapatıyorum. Kulak kabartıyorum. Fareler bile uyumuş.

Bir zamanlar en azından bekçi dolaşmaya çıkıyordu. Sesleniyordum ona, o da içeri geliyordu. Zayıf bir adamdı, kalın bıyıkları vardı. Bekçi olduğu için mutluydu, ayakkabıları bağcıklı olduğu için, düdük çaldığı için, ceketi düğmelerle dolu olduğu için. Babasının hırsız olduğunu söylüyordu. Kardeşi de hırsızmış. Amcasının oğlu cinayet işlediği için asılmış. Pencerenin önünde duruyordu ve şapkasını göğsüne bastırıyordu. "Ama beyefendiciğim ben şerefli biriyim. Ben vatan için çalışıyorum" diyordu. Bütün gece uyanıktı, dondurucu kış gecelerinde bile. Penceremin altından geçerken ayak seslerini duyuyordum onun, birbirine vuran dişlerinin sesini.

Gözkapaklarımı sıkıca yumuyorum. Korkuyorum, alışık olmadığım bir his uyarıyor beni: "İhtiyar, belki de bu son gecen." Bu durumda en iyisi uyumamak. En iyisi sonu gelmekte olan zamanın her anını yaşamak, kendi uyumsuzluğunu idrak edemediği gibi her şeyimi insafsızca çalan zamanın. Bir şey beklememek ne garip, hiçbir şey. Dünya boşaldı, mekândan, zamandan, benden. "İhtiyar, yorganı başına çek ve uyu. İhtiyar dikkatli ol. İhtiyar."

8. Bölüm

Herkes toplanmış: Eş dost, baba, kardeş, amca, komşular. Celili Bey'in yatağının etrafında dört dönüyorlar. Ona bakıyorlar. Parmaklarının ucuna basa basa yürüyorlar. Fısır fısır konuşuyorlar. Şaşkın ve perişanlar.

Koridordan konuşmalar geliyor, ağlamalar, kıtlama şekerlerin ısırılma sesleri.

Bahçede Celili Bey'in penceresinin altında biri yürüyor. Kapıyı gözetliyor. Korkunç öksürüyor. Duvarın dibindeki çiçek sulama kabına arada sırada ayağıyla vuruyor.

Celili Bey'in kardeşi alelacele pencereleri kapatıyor.

Biri yatağın altında bir şey arıyor.

Kimse konuşmuyor. Yalnızca bakıyorlar, birbirlerine ve Celili Bey'e, usulca, ihtiyatla, göz ucuyla.

Biri "Çabuk olun, perdeleri de çekin" diyor.

Celili Bey'in babası sandalyede, teklifsiz ve şaşkın oturmakta. Kirpiğini dahi kımıldatmıyor. Eli, çay bardağıyla beraber havada asılı kalmış. Isırdığı şeker, dudağının ucunda öylece duruyor. Bakışları halının çiçeklerine takılı kalmış.

Azizi Bey perdenin aralığından sokağı gözetliyor.

Biri, dikkatle, tek tek Celili Bey'in kitaplarını inceliyor.

Şirin Hanım da orada, Celili Bey'in yatağının yanında. Altdudağı hafifçe titriyor. Eli, Celili Bey'in ıslak saçlarında, yüzünü, alnını, yavaşça okşuyor onun. Şaşkın bakışları Celili Bey'in eşinden Azizi Bey'e, Haşimi Bey'e, Celili Bey'in babasına, komşulara kayıyor ve yeniden Celili Bey'e dönüyor. Ne olduğunu anlamıyor, kederli, tedirgin, kırgın. Bu oyunu sevmiyor. Eli kolu bağlı Celili Bey'e bakıyor, ne yapmak gerektiğini kestiremiyor. Sabahtan beri binlerce kez tekrarlamış "Nedir? Ne oldu? Neden onu iple bağladınız böyle? Ağzı neden bağlı?"

Kimse ona cevap vermemişti. Haşimi Bey herkesten üzgündü. Celili Bey için okunmuş nöbet şekeri, türbe suyu ve bir kavanoz da kendi yaptığı incir reçelinden getirmiş. Celili Bey'in ağzını onun

mendiliyle bağlamışlar. Mendili temiz ve ütülü. Gülsuyu kokuyor. Herkese çay ikram ediyor. Herkesin halini hatırını soruyor. Kimsenin sigarasının külü halıya düşmesin diye etrafı kolluyor.

Gelen iki komşu, koridorda karşı karşıya oturuyorlar. Dizlerindeki kâselerde nar, muz, elma, kuruyemiş; iki parça et ve tatlı var; hiçbir şeye el sürmemişler. Önlerine bakarak oturuyorlar; ama ara sıra başlarını biraz kaldırıp Celili Bey'e bakıyorlar.

Sokaktan konuşmalar ve ayak sesleri geliyor. Celili Bey'in eşi cümlesini yarım bırakıp korkuyla kayınbiraderine bakıyor. Gözleri kırmızı. Ağlamış, bütün gün ve gece. Celili Bey'e bakıyor, Azizi Bey'e, etrafa.

Sesler yaklaştı, yükseldi.

Celili Bey'in babası uykudan aniden uyanmış biri gibi şaşkın, sersemlemiş vaziyette seslere kulak kabartıyor. Yutkunuyor, ağzındaki şekeri kıtır kıtır yiyip bitiriyor. "Nedir, kimdir?" diye soruyor.

Celili Bey'in eşi "Geliyor" diyor.

Celili Bey'in kardeşi parmağını dudağına götürüp ayaklarının ucuna basa basa yürüyor.

Azizi Bey perdenin kenarından dışarı bakıyor. Sokak karanlık. Ayak sesleri uzaklaşıyor.

Haşimi Bey çay bardaklarını topluyor.

Celili Bey'in eşi dizine vuruyor, ağlıyor ve göğsündeki anahtar destesi çın çın ötüyor. "Şimdi ne yapmak lazım" diyor. Duvara dayanıyor ve hayretle Celili Bey'e bakıyor. İnanamıyor. Dudakları öfkeyle geriliyor ve göz ucuyla aynadaki yansımasına bakıyor. "Sanki her şey bir rüya, bir kâbus" diyor. Başını sallıyor. Dudağının kenarındaki sivilceyi tırnağıyla patlatıyor. Eliyle yüzünü siliyor ve Celili Bey'in yorgun gözlerine yeniden hayretle bakıyor. "İyi de neden? Nasıl yapabildi bunu? Niçin?" diye soruyor.

Haşimi Bey Şirin Hanım için endişeleniyor, herkes için endişeleniyor. Onun resimlerinden birini duvara asmışlar. Deniz var, birkaç kuş ve pırıl pırıl açık bir gökyüzü.

Celili Bey'in eşi yumruğuyla kocasının karyolasının demir çubuklarına vuruyor. Herkes ona bakıyor. Azizi Bey başını sallıyor. Celili Bey'in eşi çığlık atıyor. Komşular ayağa kalkıp dikiliyorlar. Tabaklarını sıkıca tutuyorlar. Muzları ve tatlıları yemişler.

Herkes birbiriyle konuşuyor. Herkes hep birlikte Celili Bey'in eşiyle de konuşuyor. Herkes, hep beraber feryat eden Celili Bey'in babasına bakıyor. Susuyorlar.

Komşular içeri girmişler. Kapının yanında duruyorlar. Şirin Hanım Celili Bey'in ellerini çözmek istiyor, beceremiyor. Eğilmiş dişleriyle düğümü ısırıyor.

Celili Bey'in babası sesini alçaltıyor. Hızlı hızlı soluk alıp veriyor. Astımı tutuyor yine, yüzünde korkunç sinek ısırıkları var. "Hepiniz benim gibi soğukkanlı olmalısınız" diyor. "Her şey yolundaymış, asayiş berkemalmiş gibi davranmalıyız." Yüzündeki şişip kızarmış sinek ısırıklarını kaşıyor ve sanki kuyunun dibinden geliyormuş gibi kısık bir sesle "Öyle bir tutum sergilemeliyiz ki bir gelen olursa, bunun bir dost meclisi olduğunu, misafirliğe geldiğimiz düşünmeli. Durmadan konuşup gülmeliyiz" diyor.

Gidip perdenin arkasından santurunu çıkarıp getiriyor. Üfleyip ceketinin koluyla santurun üstündeki tozu siliyor.

Komşular yerlerine dönüp oturuyorlar. Etrafa bakıyorlar. Bıçakları ve kâğıt peçeteleriyle narlarını yiyorlar. Ortada görünmüyorlar.

Sevgili hala kızı Betül'ün yüzü sandık odasının camının ardında kımıldıyordu. Külrengi gözlüklerinin ardında gözlerinin dışında bir şey parıldıyordu. Sanki gülüyordu. Bir dolu uzun uzun altın dişi vardı.

Kapı vuruluyor. Celili Bey'in eşi Şirin Hanım'ı Celili Bey'in yanından uzaklaştırmaya çalışıyor.

Kapı çalınıyor, sertçe, daha ısrarlı.

Celili Bey'in babası birkaç sert vuruş yapıyor santura, "Soğukkanlı olmalıyız. Farz edelim" diyor. Azizi Bey pencereyi açıyor, bahçedeki kişiyle konuşuyor. Hala kızı Betül sandık odasının kapısındaki camdan "En iyisi bırakın götürsünler onu buradan, iyiliğiniz için dediğimi yapın. Ruhuna şeytanın nefesi girmiş onun ve hepinizi esir alacak kendine" diyor.

Kapı vuruluyor.

Celili Bey'in babası kapı çalınır çalınmaz rastgele bir şey çalmaya başlıyor hemen.

Haşimi Bey eğilmiş, dört ayağının üstünde koltukların arkasına düşen bir çay kaşığını arıyor.

Bahçeden pencere camını tıklatıyorlar durmaksızın.

Azizi Bey "Çare yok, açmak zorundayız" diyor. Ceketinin düğmelerini açıyor, hapşırığını tutuyor ve bitkince saatine bakıyor. Her zamankinden daha şişman. Elleri alaca hastalığının sebep olduğu

lekelerle dolu. Yeni bir tatsız durum bu. Cebinden bir avuç hap çıkarıyor, ağzına atıp yutuyor hapları.

Asgeri Bey çatıda. Sesi, soba borusundan geliyor. "Gelen Haydari Bey, kapıyı açın" diyor.

Haşimi Bey başını koltukların arkasından çıkarıyor. Gülümsüyor ve sonunda bulduğu çay kaşığını gösteriyor herkese.

Haydari Bey'in sesi bahçeden geliyor, koridordan, kapının ardından.

Komşular, ağızları dolu vaziyette selamlıyorlar onu, hal hatır soruyorlar.

Hala kızı Betül, yüzünü sandık odasının kapısındaki cama yapıştırmış. Dua okuyor, kapının arasından odanın içine doğru üflüyor.

Haşimi Bey, odada köşede duran sandalyeyi telaşla Haydari Bey için tutuyor.

Celili Bey'in babası tırnaklarıyla santurun tellerini çekiyor ve Haydari Bey'e sıkıntıyla oğlunu gösteriyor.

Haydari Bey "Tuhaf bir olay, inanılacak gibi değil" diyor.

Celili Bey'in eşi komşuların önündeki meyve tabaklarını topluyor, Haydari Bey'in yakınında bir yere koyuyor. "Gördünüz mü, sonunda yapacağını yaptı" diyor.

Celili Bey'in babası santurun çubuklarını havada sallıyor. Nefesi ağırlaşıyor, yüzündeki sinek ısırıkları büyüyor. "Hayattan bir şeyin eksilmesi beni o kadar üzmezdi. En azından onun neden aklını yitirdiğini, hem kendisini hem bizi zora sokan bu büyük hatayı neden yaptığını anlasaydım" diyor.

Şirin Hanım suratını asmış, duvara yaslanmış. Etrafındakilere, sanki bu yüzleri daha önce görmemiş gibi bir ifadeyle bakıyor.

Azizi Bey ayağını sıkan ayakkabılarının bağcıklarını gevşetiyordu. Sıkılmış, bunalmış, üzgün ve sinir haplarını yanına almayı unutmuş, uzun esnemelerine çaresiz iç çekmeleri, iniltileri ekleniyor. Altın dişleri karanlık ağız boşluğunda parlıyor.

Hala kızı Betül, kapının yanına oturmuş, siyah çadorunun altından anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyor.

Haydari Bey yeni bir virüs keşfetmiş doktor edasıyla bakıyor Celili Bey'e. Külrengi gözlüğünü çıkarıyor, yakın gözlüğünü takıyor. Eğiliyor ve gördüğünün her zamanki Celili Bey olup olmadığından emin olmak ister gibi daha yakından bakıyor ona.

Şirin Hanım kederle ve alçak sesle "Eğer doğru söylüyorsanız onun ağzını açın" diyor.

Haydari Bey dudağını ısırıyor. Başını geri çekiyor. Sandalyesine yaslanıp uzaktaki bir noktaya hayretle bakıyor. Bütün alametler ortada, garip bir hastalığın bütün alametleri.

Şirin Hanım "Ondan korkuyor musunuz? Yoksa?" diyor.

Bütün gözler Haydari Bey'in üstünde. Bütün kulaklar ondan gelecek bir seste. Haşimi Bey Celili Bey'in yatağının yanında diz çökmüş ona yelpaze yapıyor.

Celili Bey'in babası mırıldanıyor. "Eşşek sıpası, şuursuz çocuk, akılsız çocuk."

Haydari Bey oturduğu yerden kalkıyor. Elleri arkasında. Ona yol açıyorlar. İlerliyor. Pencereye doğru gidiyor. Geri dönüp Celili Bey'e bakıyor. Yürümeye devam ediyor. Pencerenin önünde duruyor. Perdeyi açıyor. Hareket etmeden öylece dikiliyor.

Kimse bir şey söylemiyor.

Koridordan bir şeyin düşüp kırılma sesi geliyor. Hala kızı Betül daha yüksek sesle dua ediyor.

Asgeri Bey'in sesi, soba borusunun içinden döne döne içeri ulaşıyor. Sokağa birkaç kişinin girdiğini haber veriyor.

Odanın kapısına tekmeyle vuruyorlar. Celili Bey'in oğlu bu. Okuldan dönmüş. İçeri dalıyor, odanın ortasındaki masada durmakta olan şerbetin kalanını kafasına dikiyor. Defterlerini fırlatıp atıyor ortaya ve neşeyle Matematik'ten aldığı sıfırı herkese gösteriyor, garip sesler çıkarıyor. Babasının bağlı ağzına bakıyor ve gülüyor.

Hala kızı Betül çadorunun altından ona dua ediyor. "Aynı babasına benziyor, haram tohumu, bismillahsız."

Haydari Bey Celili Bey'in yatağının yanında duruyor. "Daima bu adam için endişeleniyorum. Böyle perperişan olması içimi yakıyor. Bizlerden nasıl uzaklaşmak istediğini ve uzaklaştığını da fark etmiştim ama bir gün aklı başına gelecek diye düşünüyordum" diyor.

Celili Bey'in eşi yeniden ağlamaya başlıyor. Azap içinde ah çekiyor. "Ne kadar mutluyduk. Her şeyimiz vardı: Ev, araba, çocuk, sosyal statü..."

Celili Bey'in kardeşi "Keşke o işi buralara getirmeden elini ayağını bağlamış olsaydık" diyor.

Hala kızı Betül biraz daha ileri gidip "Bütün bunlar insanın kanında var. Ta çocukluktan başlamıştı bu. Meme emmiyordu. İlk-

gençliğinden beri biraz farklıydı. Bakışı, insanın içinde bir yalnızlık hissi yaratıyordu" diyor.

Kapı vuruluyor. Herkes Haydari Bey'e bakıyor.

Asgeri Bey, gelenlerin yabancı olmadıklarını haber veriyor. Haşimi Bey kapıyı açmak için koşuyor. Gelenler amcaoğulları. Bir doktorla beraber amcaoğlunun bitki solüsyonlarından da bir kutu getirmişler. Ahlaya vahlaya herkesle konuşuyorlar. Toz toprak içinde kalıp sıcaktan kavrulmuşlar. Sıcak ve susuzluk kokusu yayıyorlar etrafa. Eğilip Celili Bey'i başından öpüyorlar. Herkesle tokalaşıyorlar, herkese hürmet gösteriyorlar. Celili Bey'in eşinin omzuna vuruyorlar. Onu teselli ediyorlar, muhterem babalarının, değerli annelerinin hatırını soruyorlar.

Haşimi Bey Doktor Bey'e bir sandalye getiriyor.

Haydari Bey "Doktor Bey müsaade edin size olayı anlatayım, ben kendilerinin en iyi dostuyum" diyor.

Hala kızı Betül iri ve siyah bir kaplumbağa gibi sürünerek biraz daha ileri geliyor. Sesi çarşafın altında kıvrılıp bükülüyor. "Bırakın ben anlatayım, ben her şeyi biliyorum" diyor.

Amcaoğulları kalkıp hala kızı Betül'e selam veriyorlar, kız kardeşlerinin halini hatırını soruyorlar.

Doktor Bey güzel yüzlü, yaşlı biriydi. Mavi gözlerinde sebepsiz bir gülümseme vardı. Kırmızı dudakları mütemadiyen kımıldıyordu. Herkese bakıyor, sandalyesinde kıpraşıp duruyordu.

Şerbet getiriyorlar Doktor Bey'e, şerbeti içip dudaklarını yalıyor, pembe yüzü parlıyor. Şirin Hanım'a el sallıyor. Celili Bey'e bakıyor ve gülüyor.

Celili Bey'in eşi "İzin verin neden onun elini, ayağını ve ağzını bağladığımızı anlatayım" diyor.

Celili Bey'in kardeşi "Herkesten çok eşi perişan oldu" diyor.

Dışardan garip sesler geliyor. Kalabalık gürültüler, çığlıklar, kornalar ve hayhuy.

Asgeri Bey'in sesi soba borusundan dönerek geliyor: "Korkmayın, önemli bir şey değil. Kuş cıvıltıları ve deveye binenler şehrin etrafında dönüyorlar" diyor.

Dışardan çığlıklar ve bekçi düdükleri geliyor.

Asgeri Bey, bunların ürkmüş develer olduklarını haber veriyor.

Doktor Bey keyifleniyor, oturduğu yerde yaylanıp duruyor.

Komşular kalkmak için müsaade istiyorlar. Uzaktan allahaısmarladık diyorlar. Tabakları boşalmış.

Doktor Bey muayeneye başlıyor. Celili Bey'in nabzını tutuyor. Gözkapaklarının altına bakıyor. Kalbini dinliyor. Kulaklarının içine bakıyor. Parmaklarıyla karnına, böğrüne bastırıyor. Göğsünü dinliyor. Tansiyonunu ölçüyor. Ayak parmaklarına bakıyor ve demir çubukla sırtına vuruyor. Doğum tarihini, mesleğini, işyerini ve arkadaşlarını soruyor. "Hiçbir şeyiniz yok!" diyor.

Celili Bey'in babası "Kafasını beyefendiciğim, kafasını muayene ediniz" diyor.

Şirin Hanım "Niçin ağzını bağladınız diye sorunuz ona" diyor.

Celili Bey'in eşi "Kuyudan nasıl çıkacağını bilmiyor o. İnsani ve manevi değerler konusunda hata yapmış. Bize düşen doğru yolu bulması için ona yardım etmektir" diyor.

Celili Bey'in eşi usulca ağlıyor. Kocasının yanına oturmuş, iple bağlanmış ellerini öpüyor onun. Saçlarını okşuyor. "Hepsi onun değerli, aziz varlığı için. Yoksa hangi kadın kocasının elinin ağzının bağlanmasına razı olur? Hangi baba, hangi dost?" diyor.

Haşimi Bey elinin tersiyle gözlerini siliyor. Şirin Hanım kendi kendine mırıldanıyor. Amcaoğulları iç çekiyorlar.

Doktor Bey hızlı hızlı bir şeyler yazıyor. Düşünüyor. "Evet, anlıyorum. Anlıyorum" diyor.

Celili Bey'in babası Doktor Bey'in kulağına eğilip yavaşça soruyor "Aklını mı kaçırmış?"

Doktor Bey hayır anlamında başını sallıyor.

Celili Bey'in erkek kardeşi "Bir ruhsal bunalım mı?" diye soruyor.

Doktor Bey gülüyor.

Amcaoğulları "Allah'ın izniyle kurtulur inşallah" diyorlar.

Celili Bey'in eşi sabırsızlıkla "O halde ne?" diye soruyor.

Doktor Bey not defterini kapatıyor. Yüzünün bütün çizgilerinde yine o sebepsiz gülüş beliriyor. "Nasıl desem. Onlar tıpkı bir serçe gibiler. Uçmak isteyip uçamayan bir serçe gibi" diyor.

Kimse konuşmuyor. Kimse birbirine bakmıyor. Azizi Bey mırıldanıyor: "Nasıl uçsun, uçmaması lazım."

Celili Bey'in babası şaşkına dönmüş durumda. Dudakları kızarmış. "Beyefendiciğim ne demek istiyorsunuz?" diyor.

Doktor Bey sevecenlikle ona bakıyor. "Bir örnekle arz ettim durumu" diyor.

Celili Bey'in babası çileden çıkıyor, bağırıyor. Celili Bey'in karyolasının demirlerini ayağıyla tekmeleyip "Bok yiyor, hayvan oğlu

hayvan! Benim oğlum şerefli ve saygın bir hayattan sonra böyle mi olacaktı! Serçe olmak da ne demek?" diyor.

Nefes alıyor. Ağzını açıyor ve bir şeyler söylüyor. Hırıldıyor. Amcaoğulları koluna girip apar topar odadan çıkarıyorlar onu. Dövünüyor ve boğazından teneke kutuların birbirine çarpmasını andıran tuhaf sesler çıkıyor.

Hala kızı Betül sürünerek biraz daha ileri geliyor, Doktor Bey'in yanı başına. Çadorunun altından "Ne olduysa o gün oldu, Gürsütun'a gittiğimiz o gün. Bir köşede durmuş kabirlere bakıyordu. Rengi bembeyazdı, titriyordu" diyor.

Celili Bey'in kardeşi "Evet, bir gün bana da ölümden bahsetti" diyor.

Haydari Bey "Beyefendiciğim bu sözlerin anlamı nedir? Bu sevgili dostu kimse benim kadar iyi tanıyamaz. Biz birlikte büyüdük. Elbette bu hata yapan dostumuz eskiden de biraz fazla düşünüyordu yahut fazla durup seyrediyordu. Fakat iyi bir gençti ve binlerce güçlü arzusu vardı" diyor.

Celili Bey'in eşi "Ben budala onun için en iyi kadındım. Onu değiştirmeye, düzeltmeye çalıştım ve bunu başardığımı sanıyordum" diyor.

Haydari Bey sözlerini sürdürüyor: "Evet, ne diyordum? Herhalde bütün dostları onun kıymetli varlığıyla, sahip olduklarıyla, ortaya koyduğu akıl ve güçle gurur duyuyordu. Bütün öğrenim hayatı boyunca hep birinciydi. Ailesi en iyi aileydi. Hepimiz ona gıpta ediyorduk. Buyrun kendiniz bakın" diyor.

Yerinden kalkıyor ve Celili Bey'in duvarda asılı diplomasını gösteriyor. "Bunlar insanı mutlu ediyor. Ne kusursuz bir gülümseme, ne umut dolu bir yüz, ne bakış! Gençlik ve neşe saçılıyor her yerinden. Ya şu öbür fotoğrafa bir bakın. Mukaddes evlilik hatırası. Burada biraz yaşlanmış tabii, gülümsemiyor da ama ne önemi var? Her zaman gülünmez ya. Ve bu da ilk evlatla ilk fotoğraf, muhterem büyükbaba ve değerli büyükannenin ortasında. Ve bu da son fotoğraf. Sanıyorum bendenizin doğumgünü. Güzel bir fotoğraf değil. Fotoğrafçının kusuru olmalı, yoksa benim aziz dostlarım buradaki gibi değiller" diyor.

Doktor Bey fotoğraflara yakından bakıyor. "Bu son fotoğrafta tuhaf bir değişiklik olmuş, ilk fotoğrafla aralarında hiç benzerlik yok" diyor.

Hala kızı Betül Doktor Bey'in ayağına vuruyor. "Çoğu gece hiç uyumuyordu. Ayaklanıp yola düşüyordu. Ben damdan gözetliyordum. Sanki bir yeri ağrıyordu, bir şeyi vardı. Kendi kendine konuşuyordu. İnliyordu. Geceleri görünüşü de değişiyordu. İnsan korkuyordu ondan. Karanlığın içinde yavaş yavaş bir kurda benzemeye başlıyordu. Her yeri parçalamak isteyen bir kurda. Dişlerini birbirine sürtüyordu, ağaçların gövdelerini tırmalıyordu. Hep söyledim bunlara, ama bana kulak asmadılar, onları inandıramadım" diyor.

Celili Bey'in eşi "Nerden bilebilirdim? Başımı koyar koymaz uyuyordum ben. Gaipten haberdar olamam ya" diyor.

Şirin Hanım halının saçaklarını örüyordu. Kimseyle ilgilenmiyordu. Halının altından çekip çıkardığı eski bir gazete parçasını okuyordu.

Azizi Bey henüz serçeyi düşünmekteydi, uçmamış ve uçmaması gereken serçeyi.

Celili Bey'in eşi "Şimdi ne yapmak gerek?" diye soruyor.

Doktor Bey çantasını kapatıyor. Kalkıyor. "Uyuması gerek. Mutlak istirahat. Yeni bir şey değil bu. Çok yaygın bir hastalık. Bu serçelerden. Bir tür hap yazıyorum. Günde üç tane verin. Geceye kadar gevşetir bunlar onu. Gece için de bir ampül, bu da sabaha kadar uyutur onu. Bir müddet sonra düzelir. Elini, ağzını da açın ki hareket edebilsin. İçiniz rahat olsun, bugünkü dualarınız bir mucize yaratacak" diyor.

Çantasını alıp çıkıyor.

Amcaoğulları kalkıyorlar ve Doktor Bey'i kapıya kadar yolcu ediyorlar.

Haşimi Bey "Reçeteyi verin gidip alayım ben" diyor.

Haydari Bey "Tamam. Kimse gelmeden göz önünden kaldıralım onu" diyor.

Hala kızı Betül "Uzak bir yere götürün" diyor.

Azizi Bey "Bodruma ne dersiniz?" diyor.

Şirin Hanım kalkıyor ve allahaısmarladık demeden çıkıp gidiyor.

Celili Bey'in eşi tabakların dibinde kalan meyveleri topluyor.

Hala kızı Betül yerden kalkıp sandık odasına gidiyor.

Yorgun görünen Azizi Bey ayağa kalkıyor. Saatine bakıyor. Ayakkabılarının bağcıklarını zorlanarak bağlıyor ve "Şimdi her şey yoluna girdi mi? Bence hayır, ne değişti?" diyor.

Ceketinin düğmelerini ilikliyor ve başıyla herkese allahaısmarladık edip gidiyor.

Sokaktan Azizi ve Asgeri beylerin konuşmaları, aceleyle uzaklaşan ayak sesleri geliyor.

Celili Bey'in erkek kardeşi bodrumun anahtarını arıyor.

Haydari Bey sessiz sedasız yürüyüp duruyor. Başı yerde. Yorgun. Gözlerinin altı morarmış. Gür saçlarından eser kalmamış.

Celili Bey'in eşi kocasının yatağının başında duruyor, ona bakıyor. Yanına yaklaşıyor. Eğilip yorganı üstüne çekiyor, başını döndürüyor. Omuzlarını yukarı kaldırıyor ve yavaşça "Ne yapayım, ağlamaya takatim yok" diyor.

9. Bölüm

Haşimi Bey gözlerini açtı. Başının üstünde birbirine geçmiş dallarla, yaprakların ardında cıvıldaşan kuşlar vardı. Dinledi. Yalnızca denizin sesi duyuluyordu ve kumların üstünden geçen yumuşacık rüzgârın ve yaprakların hışırtıları ve bir daldan öbür dala konan görünmez kuşların sesi.

Şirin Hanım'ı düşündü ve kendinden geçti. Onun dilindeki tutukluk geldi aklına, bir karıştan fazla gelmeyecek ufak tefek bedeni, kimseden esirgemediği sevecenliği. Fıskiye çalışıyor, sular dökülüyordu ve güzeldi bu.

Haydari Bey "Bu da kim, nereden gelmiş?" diye sormuştu. Nereden gelmişti, kimse bilmiyordu. Şirin Hanım gülmüştü. O uzak noktayı, gökyüzünün enginliğini, ağaçların ardını, komşu evleri, havuzu, çatının öte tarafını, sağı solu gösterip "Oradan, bunun ardından, şu aralıktan, ta uzaktan, şu aşağılardan, ne fark eder ki? Geldim işte" demişti.

Enveri Bey "Kadının ailesi önemlidir. İçimizde yalnız Celili şanslıymış" demişti.

Haşimi Bey başını kaldırıp etrafına baktı. Şirin Hanım dalgaların üstünde oturuyordu, bir balık gibi, bir deniz kızı gibi.

Yeniden uzandı. İçinden "Benim kadınım, kıymetlim, dayanağım, iyi ki varsın. İyi ki geldin. Günün seninle başlaması ne güzel, seninle bitmesi. İnsanın gözünü açıp karşısında, yanında, ardında, orada, burada seni görmesi ne güzel, havada saçlarının kokusu ne güzel, sesinin yakından bir yerden gelmesi ne güzel. Kapının önündeki ayakkabıların, halının üstündeki elbiselerin, çarşafların üzerinde bedeninin bıraktığı oyuk ne güzel. Ellerinin izi, kapıda, duvarda, her yerde ne güzel."

Haydari Bey "Bu nasıl konuşma, bu kadın işe yaramaz! Kesinlikle kadın değil bu. Bununla mutlu olmak mümkün değil" demişti.

Enveri Bey de bunu söylemişti; fakat yavaşça ve biraz utanarak. Kuşlar dallara dizilmişlerdi. Toprak sıcak ve yapışkandı.

Haşimi Bey ellerini uzatıp nemli otlara dokundu. Nefes aldı de-

rin derin ve arka arkaya. Yuvarlandı. Yüzünü sıcak kumlara gömdü. Kendi kendine "Ne güzel bir güneş, ne güzel bir koku, ne güzel bir gün, ne güzel bir dünya. İyi ki yaşıyorum ve varım. Keşke her şey şimdiki haliyle donup kalsa, şimdi olduğu gibi kalsa. Ne bir eksik ne bir fazla." Her şey 'var'dı, yalnızca vardı.

Geleceği düşündü. Şirin Hanımsız bir geleceği... Kederlendi. Gökyüzünün enginliğine baktı, o bilinmez ağza. Her şeyi yutup götüren devasa bir nefese, bir eriyik maddeye benzeyen o ağız sanki belirsiz bir zamanda akıp gelmişti oradan.

Avuçlarını ve dizlerini yere bastırdı. Mırıldandı: "Ama şimdi varım. Bu an benim, bana ait. Bu koku, bu güneş, bu sahil, bu deniz, hepsi benim ve aslolan da bunlar. Bir gün ölecek olmamın ne önemi var. Kabul etmek gerek ki gün gelecek bütün bunlar benden alınacak. Benim Şirin Hanım'ım var, onu geç buldum, hayli geç. Ömrümün yarısı geçip gitmişken. Ama şimdi burada, karşımda.

Kalkıp oturdu. Şirin Hanım dalgaların ardındaydı. Epey uzakta. Haşimi Bey, onun ağacın altına bıraktığı sarı havlusuna ve beyaz terliklerine bakıp güldü. Kendi kendine "Şimdi gelir, havlusuna sarınıp yanımda uyur. Başı göğsüme dayalı. Ellerini yüzümde gezdirir, kirpiklerini hızlı hızlı açıp kapar. Onu nazlandırırım, kurularım. Islak ayaklarını avcuma alıp ona derim ki Şirin'ciğim, şekerciğim, iyi ki buradasın, varsın. Sen olmasaydın bu güneş bana böyle sıcak ve güzel gelir miydi? Bu otlar böyle yeşerir miydi?" dedi.

Susamıştı. Matarayı alıp kafasına dikti. Sepetten bir salatalık çıkardı, soydu, yarısını Şirin Hanım'a bıraktı. Mırıldandı: "Bu ben miyim? Gerçekten doğru mu, bu ben miyim? Rüya görüyor olmayayım, hayal olmasın bunlar?" Elini yavaşça ve tereddütle başında gezdirdi. Kendi kel ve toz toprak içindeki kafasıydı bu, sıcaktan yanmış alnına dokundu, yumuşak iri karnına, kurt ayaklarına, nasırdan mustarip parmaklarına. Kendisiydi. Haşim Haşimi. Simetri caddesi, Eldövle bulvarı, Şehriver sokağı, numara 2 sakini, 42 yaşında, resim öğretmeni. Evet, kendisiydi. Mutlulukları, yoksunluklarıyla kendisiydi fakat vardı. Kim inkâr edebilirdi bunu? Kim onun sade mutluluğunu görmezden gelebilirdi? Bunun küçük kanıtı işte oradaydı.

Şirin Hanım, onun Şirin'i suların içinde coşup eğleniyor, uzaktan sesi geliyordu. Kendi kendine "Kim, hangi güç bana bu kadını yolladı? Ve niçin beni seçti? Acaba ben ne yapmış olabilirim, nasıl

bir liyakat sergilemiş olabilirim? Hiçbir şey. Ne akıllıyım ne yakışıklı. Ne inancım var ne itikadım. Ne bir şey için savaştım ne bir şeyin peşinden koştum. Yalnızca bir resim öğretmeniydim ve Haydari Bey adında bir dostum vardı. Niçin ben? Ben ki ne bir alametifarikam var ne bir ayrıcalığım ne bir ailem ve ne de peygamber soyundanım. Hiçbir şeyim yok" diye düşündü.

Babasını düşündü, dedesini, babasının dedesini. Ne seyyid[4] idiler ne de bir din âlimiyle alakaları vardı. Bir keramet sahibi olmadıkları gibi bir mucize de göstermiş değillerdi. Babasının attar dükkânı vardı, çiçek tohumlarından, bitki köklerinden ilaçlar yapıyordu. Bir annesi de vardı, yoklukları hiç düşünülmeyen diğer pek çok şey gibi.

Arkadaşlarını düşündü, en iyi dostu Haydari Bey'i, Enveri, Ahmedi, Mehdevi ve Celili Bey'i. Hayır onlardan dolayı da değildi. Bu mutluluk miras değildi. Kazanılmış da değildi. Bir mucizeydi bu. Yalnızca bir kişiye özgüydü, onundu.

Kendi kendine düşündü. Çocukluğunu. Hatırlamıyordu. Oradaydı. Diğer çocukların arasında. Kardeşlerinin ve amca çocuklarının, komşu çocukların arasında. Onlardan hangisiydi? Havuzun kenarındaydı. Duvarın dibinde. Sokakta, damda, okulun bahçesinde. Şimdiki gibiydi. Çocukluğu yoktu. Gençliğini düşündü, öğrenim hayatını, işini, yirmi yaşını, otuz yaşını, sonraki yaşlarını ve ondan önceki yaşlarını. Gördü ki anlamlı ve özel bir yerde olmamış hiç, orada, burada, şurada olmuş hep. Bir gün kaçınılmaz olarak yirmi yaşına ya da otuz yaşına geleceğini biliyordu, nitekim kırk iki yaşına gelmişti işte. Fakat ne zaman? Geçmişi renksiz bir madde gibi havaya karışıp dağılmıştı ve aklından geçirdiği her yerde karmakarışık gölgeler yerlerinden çıkıp zihnine hücum ediyordu ve hiçbir yer o "bir tek yer" gibi canlanmıyordu hafızasında ve geçmiş, o belirsiz tasarı, bir avuç gece ile gündüzden ibaretti. Bir avuç kopmuş, parçalanıp dağılmış andan ibaretti.

Yalnızca Şirin Hanım'la bir hatıraya, bir geçmişe, bir mekâna sahip olmuştu. Birlikte gittikleri her yer, yaşadıkları her gün, yaptıkları her şey, konuştukları her şey hatırındaydı. Her şey Şirin Hanım'la başlamıştı. İlk gün, ikinci gün, üçüncü gün ve sonraki günler. Tarih onunla başlamıştı. Her şeyin ve Haşimi Bey'in tarihi.

4 Seyyid: Hazreti Muhammed'in soyundan gelenlere verilen ad.

Her şey Şirin Hanım'la var olmuştu: Karanlık ve aydınlık, mevsimler, mekânlar, arzular, korkular, hatıralar ve Haşimi Bey. Kendisine Şirin Hanım'la bakmıştı, onunla görmüştü kendisini, onunla anlamıştı var olduğunu, daha önce de var olmuş olduğunu ve gün gelip yok olacağını da.

Elini kumlara sürdü ve şaşırdı. Ne sıcak bir topraktı bu ve ne yumuşak ne canlı. Etrafı bu kahverengi maddeyle doluydu. Hiçbir zaman düşünmemişti toprağı, bu her daim ayağının altında olan yumuşak maddeyi. Yanındaydı. Gözünün önündeydi ve o şimdi sanki ilk kez görmüşçesine bakıyordu toprağa. Başının üstündeki yeşil dallara baktı, uzaktaki küçük evlere, gökyüzüne, denize, ağaca, otlara, taşlara. Bütün bunları ilk kez görmüştü sanki. Bu gördüklerinin ortasında hayret içinde kalmıştı, bunlar nerdeydi daha önce ve eğer bütün bunlar daha önce yok idiyseler neler oluyordu şimdi?

Ayağa kalkıp dikildi. Şirin Hanım'a el salladı. Heyecanlanmıştı. Biraz daha ileri yürüyüp ona seslendi. Uzaktan sarı havlusunu sallayıp bağırdı: "Yeter artık hanımefendi, çık artık denizden, çok uzaklaştın, geri dön!"

Asgeri Bey "Evet, birkaç gün deniz kenarına götür onu. Yeniden düzelecektir durumu" demişti. Haydari Bey "Numara yapıyor, aldırış etme" demişti.

Enveri Bey "Belki hastadır, belki bir yeri ağrıyordur, doktora götür onu" demişti.

Haşimi Bey, Şirin Hanım'ın hayret dolu, nemli gözlerine bakıp "Ne oldu Hanımefendi? Niçin bir köşede oturup iç çekiyorsunuz? Niçin herkesten bu kadar uzak duruyorsunuz? Yakut küpelerinizi, bileziklerinizi ne diye çıkarıp yere attınız?" demişti.

Şirin Hanım dalgaların arasındaydı. Uzaktan yalnız başı görünüyordu. Haşimi Bey içinden "Haşimi, cancağızım, bu nasıl bir zamandır böyle seninle uyum içinde, barışık? Nasıl oldu da sen bütün bunların sahibi oldun? Bütün bu küçük şeyler nasıl oldu da senin için sonsuz oldu? Ne yaptın? Hiçbir şey. Yalnız bir gün bilmeden ve bir şey beklemeksizin baktı ve gördüm ki biri karşımda oturmakta. Öyle biri ki bana bağlı, konuşuyoruz, sesime kulak veriyor, elimi tutuyor, adımı söylüyor. Ona bakıyorum. Gözleri gülüyordu. Cesur, ufak tefek ve tombuldu. Göz alıcıydı, ışıl ışıldı, cam gibi, su kabarcığı gibi. Bir de baktım ki yorganımın altında, yastığımda, kırışık çarşafların üstünde. Bir de baktım ki püsküllü, şirin

saçları benim dazlak kafamın yanında. Bir üzüm taneciği kadar olan yüzü benim sakallı, iri, kara yüzüme yapışmış. Bir de baktım ki o her yerde. Bütün odalarda, bütün koridorlarda, banyoda, sokakta, bahçede, havuzun kenarında, damda, ağaçların üstünde, orada, burada. Adım attığım her yerde, gözümün değdiği her yerde. Benim olduğum her yerde.

Ona diyordum ki "Şirin'ciğim yoksa sen cin misin? Periler şahının kızı olmayasın sen? Nasıl oluyor da nereye adım atsam sen orada olabiliyorsun? Her yerde? Hu çekince görünür mü oluyorsun? Gaipten geliyor olmayasın?" Gülüyordu, dişleri parlıyordu. Yanımda uyuyor, sakallarımı okşuyordu. Başını göğsüme koyuyor, mırıl mırıl şarkı söylüyordu. "Hanımefendi sen şimdi, aynı anda hem damda çamaşır seriyor, hem mutfakta yemek yapıyor, hem sobanın altında uyuyorken ve hem de sesin sokaktan geliyorken nasıl oluyor da burada oluyorsun?" diyordum. Elini çenesine koyup bana bakıyordu. Anlıyordum ki olmalıydı, her yerde olmalıydı, ışık gibi, hava gibi, dağılıp saçılan her ne varsa hepsinden daha gerekli, daha güzel bir şeydi o. Keşke şimdi burada olsaydı, keşke eli elimde olsaydı, sohbet etseydik.

Azizi "Şirin Hanım ne oldu, niçin bu kadar sessizsiniz? Söylenenlere mi üzülüyorsunuz yoksa? Her şey geçti gitti öyle değil mi?" demişti.

Haydari Bey "Şaşırıyorum artık. Neden bana öyle bakıyorsunuz sürekli? Onun bu halde olması benim suçum mu?" demişti.

Haşimi Bey ayağa kalktı. Biraz ileri gitti, biraz daha. Deniz onu sahile atıyor ve geri dönüyordu. Deniz şaşırmıştı. Kuşlar çığlık atıyordu.

Dallardaki kuşlar delirmişlerdi. Eğilip avuçladığı deniz suyunu yüzüne çarptı. Tuzluydu, gözleri yandı. Ayağının yanında sürünmekte olan kurtçuğa baktı ve Şirin Hanım'a seslendi. Mırıldandı "Nazlım, güzelim, kurban olurum sana. Yoksa sen bir uçurtma, bir bulut ya da bir rüzgâr mısın ki suları böyle sakinleştirebiliyorsun? Benim lastik topum niçin hiçbir zaman pat diye yere vurmuyor? Düğün gecemizi hatırlıyor musun? Sandalyenin ucuna oturmuştun ve ayağının ucu halıya güçbela değiyordu. Ya seni gezmeye götürdüğümü, onu da hatırlıyor musun? Ayakların otobüsün zeminine yetişmiyordu. Yolcular bunu görüp gülmüşlerdi. "Kadın kıtlığı mı var yoksa? Bu kimdir? Nedir? Ne hoş karınca kadar" demişlerdi.

Neden sebepsiz gülüyordun, hiç sebep yokken neden mutluydun? Neden herkesin elinden tutuyor, neden herkese şefkatle yaklaşıyordun? Rezalet. Ona adabımuaşereti öğretmemişler. Aklı çalışmıyor, hesap kitap bilmiyor. Nüfus cüzdanı nerede? Ailesi kim? Hayır. Bunlar insanı mutlu etmeye yeten şeyler değil. İmkânsız.

Haydari Bey "Pek haklı dostum, neden bana danışmadan âşık oldun? Senin aklın ermez, aşk böyle bir şey değil" demişti.

Haşimi Bey gözlerini sıkıp eliyle başını sıvazladı. Güneş bedeninin içinden geçiyordu sanki. Gözleri kararıyordu. Deniz altın pullarla doluydu ve onların parıltıları gözünü alıyordu. Bir parça mum gibi yavaş yavaş eridiğini, elinin ayağının bir bitki gibi kumlara kök saldığını hissediyordu.

Kuşlar topluca o daldan bu dala uçup duruyordu.

Haşimi Bey bir taş alıp Şirin Hanım'ın olduğu tarafa attı. Kafası garip seslerle doluydu, deniz sesiyle, kuşların ve rüzgârın sesiyle. Ağacın altına geri döndü. Şirin Hanım'ın havlusunu kolunun altına aldı. Şirin Hanım'ın giysileri kumların üstüne düşmüştü. Ayakkabıları da oradaydı. Her şey, her zaman olduğu gibiydi. Güneş güzeldi, gün güzeldi, deniz güzeldi. Şirin Hanım'ın giysilerini alıp çırptı. Güldü. Onun eteğini kendisine tuttu. Ellerini onun terliklerine geçirdi ve daha çok güldü. Başını kaldırıp gözleriyle onu takip etti. Deniz sakindi, griydi, yavaş yavaş nefes alıp veriyordu. Sanki ıstırabı son bulmuştu. Haşimi Bey mırıldandı: "Şirin'im şekerim nerdesin?" İleri doğru gitti, biraz daha ileri. Su dizlerine kadar ulaşıyordu. Etrafına bakındı, arkasına baktı, sahilin son bulduğu noktaya baktı, denize baktı. "Belki çalıların arkasındadır, belki tümseğin ardındadır" dedi.

Haydari Bey "Hesapsız kitapsız bir insan böyle mutlu olmaz, böyle şeyler yetenek ister" dedi.

Enveri Bey "Ufak bir dev gelip dostumuzu alıp götürdü hiç zorlanmadan, kolayca, bir anda, göz açıp kapayıncaya kadar" demişti.

Haşimi Bey titreyen ellerine baktı, ürperen tenine, dermansız dizlerine. Kızgın güneş tepesindeydi. İnatçı, sinek gibi bir şey kulağının dibinde vızırdayıp duruyordu. Ağacın altına geri döndü ve kumlardaki karmakarışık ayak izlerine hayretle baktı. "Hemen buralarda, kesinlikle hemen yakınlarda" dedi.

Deniz garip ve durgun kendisine bakıyordu. Nerdeyse kımıldamıyordu hiç. Sanki büyük bir sessizlik biriktiriyordu, şeytani bir sessizlikle dolup taşıyordu.

Denize doğru koştu. Durdu, arkasına baktı ve güldü. Geldiği yoldan geri döndü. "Benimle dalga geçiyor, eziyet etmek istiyor bana. Biliyorum bunu. Eminim" diye mırıldandı oturdu ve ürküntüyle arkasındaki tümseklere kulak kabarttı. Her yere sessizlik hâkimdi, gökyüzünden denize kadar. Ona öyle geldi ki her şey, çöl, gökyüzü ve hatta etraftaki çakıllar bile kendisine bakmakta. Kendi kendine "Yok, benim Şirin'im, basbayağı yok" dedi.

İnanamıyordu. Hepsi kötü bir rüyaydı. Uyanacak ve Şirin Hanım'ın yanı başında oturduğunu görecekti. Uzandı. Gözlerini çabucak kapattı ve birinin ya da bir sesin kendisini bu kötü rüyadan uyandırmasını bekledi. Bununla beraber kafasında bu rüya fikrinden başka bir şey dönüp durmaktaydı. Öyle bir şeydi ki bu, uyanıktı, haberdardı, akıllıydı. Öyle bir şeydi ki bütün bunların bir oyun olduğunu, hakikatin başka bir şey olduğunu biliyordu.

O halde doğruydu, uzaktan kokusu gelmekte olan bu musibet onunla ilgiliydi. Kalkıp oturdu, bedeni ağırlaşmıştı. Yüzüne çarpan rüzgâr sıcak, yapışkan ve kuruydu; bir ağırlık gibi bedenine asılıyor, asıldığı yerde kalıyordu.

Kendi kendine, "Henüz orada. Orada. Şimdi gelecek. Şimdi ortaya çıkacak" dedi.

Denizin ortasında Şirin Hanım'ın eline benzer bir şey kımıldıyordu. Dört ayak üstünde sürünerek gitti. İleri doğru süründü, biraz daha, Şirin Hanım'ın havlusunu aldı, bedenine yapıştırdı bu havluyu, köşesini ısırdı. Kafasının içinde fısıldayıp duran, eziyet eden o düşmandan, ölümün o kabullenilemez bilgisinden, o her zamanki gerçeklik hissinden uzaklaşmak istiyordu. Yumruğunu yere vurdu, yüzünü kumlara sürdü. "İmkânsız, imkânsız!" dedi. Ve güldü. Daha yüksek sesle, daha da yüksek sesle, kederle. Bağırmaya çalıştı, gökyüzündeki dağınık bulutları saymaya çalıştı. Konuşmaya çalıştı, düşünmeye, hatırlamaya, hatta ölmeye çalıştı. Sonunda o dehşet verici anın geldiğini anlamıştı. Bir türlü inanmadığı ama varlığını kendisine daima uzaktan hatırlatan o yok oluş işte şimdi buradaydı, gerçekti, basitti. Yok oluşun böyle kolayca gerçekleşmesi imkânsızdı.

Sahilden ilerisinden biri geçiyordu. Bağırdı ona. Denizden uzaktaydı geçen kişi. Haşimi Bey ona seslenmeyi düşündü, onun ardından koşmayı, ondan yardım istemeyi. İki kişi güçbela denize girip Şirin Hanım'ı buluyorlar. Durup bakıyorlar ona. Sonunda Şirin Hanım'ı denizden çıkarıyorlar.

Ağzını açıp bağırmaya çalıştı. Sesi çıkmadı. Elini sallamak istedi. Ayağa kalkıp ardından koşmaya çalıştı. Bir şey yapmaya çalıştı. Oturdu ve gözlerini hayretle açıp denize baktı. Kendi kendine konuştu: "Bu benim kazanılmış hakkımdı. Bana verilmişti bu hak. Beni aramaya geldi o. Talih kuşu gibi, kesilmiş bir bilet gibi. Onu kucaklıyorum, göğsüme bastırıyorum. Sana diyorum, hanımefendi sen yok olmuş olamazsın. Sen her zamanki gibisin, muhtaç olunan her şeyden daha önemlisin sen. Sonunda geri dönüyorsun. Dönmek zorundasın. O el, senin elin değil."

Güneş yavaş yavaş denizin içinde batıyor. Kuşlar uyuyorlardı. Haşimi Bey'in kendi kendine söylediği "Ne güzel bir gün, ne güzel bir deniz, ne güzel bir dünya" sözlerinden başka bir şey işitilmiyordu.

10. Bölüm

"Başına ne iş geldi, gördün mü ihtiyar?"

Bu, Haydari Bey'in sesi. Burada yanımda oturmuş. Gözleri karanlıkta parlıyor. Sağa sola dönüyorum. Başımı yorganın altına sokuyorum. "Sözüme kulak ver ihtiyar, kurtuluşun buna bağlı." Başı, yastıkta, benimkinin yanında. Saçları her zamanki gibi hindistancevizi yağı ve taze nohut kokuyor. "Haydari'ciğim hâlâ ellerini yıkamayı ve saçlarını mı düşünüyorsun? Dişlerini fırçalamayı, sivilcelerini mi?" diyorum.

Kafamın içine gelip yerleşiyor. Gözkapaklarımın ardından geçiyor. Bütün hatıralarım birbirine karışmış durumda onun huzurunda. Onu görüyorum. Güneşin altına oturmuş. Saçlarına yumurta maskesi yapmış ve başına bir naylon geçirmiş. Daima saçlarını düşünürdü, zayıf saçları yavaş yavaş dökülüyordu.

Birlikte dağa gidiyorduk. Yanında kaynamış su ve haşlanmış sebze getirmişti. Çeşmenin başına oturmuş meyvelerini sabunla yıkıyordu. Dişlerini misvakla fırçalıyordu. Gargara yapıyordu. Ayakkabılarının tozunu alıyor ve gülüyordu. Kızamık olduğunda kırk yaşındaydı. Daha yeni doğumgününü kutlamıştık. Gülmüştük. "Demek insan kırkında da kızamık olabiliyor" demiştik. Ama o herhangi biri değildi. İnanamıyorduk buna. Başındaydık. Haşimi onun için kendi bitki ilaçlarından getirmişti: Şurup, yaprak, kök, çiçek tohumu. Ölüyordu. İnanamıyorduk buna. Ölüm denen şeyi unutmuştuk. Bizimle ilgili değildi ölüm. Menije de oradaydı. "Bu yalnızca bir oyun. Yoksa değil mi? Yoksa mümkün mü bu?" dedi. Biz de inanamıyorduk. Haydari Bey'i hiç ölmeyecek biri olarak görmüştük. Tenindeki pembelikte, dişlerindeki beyazlıkta öyle bir şey vardı ki onun bir fani olduğunu inkâr ediyordu. Yalnızca saçları dökülüyordu. O saçların bir gün yeniden çıkacağından da emindik. Kendisi de emindi bundan. İlaçlarıyla bir yolunu bulmuştu. "Çocuklar bana inanmaya devam edin. Sonunda zafer bizim olacak" dedi.

Ona bakınca bizdeki bir şeyin de son bulmakta olduğunu gördük.

Haşimi "Bizim de sıramız gelecek" dedi. Fakat ne zaman? Keşke bilseydik. Keşke en azından o lanetli vaktin ne zaman geleceğini bilseydik. Haydari Bey bizim saflığımıza gülüyordu. "Ben sağlıklı bir insanım. Çeliktenim. Paslanmaz çelikten. Çelik daima çeliktir" dedi. Eliyle başını sıvazladı ve bize dehşetle baktı "Çıkıyor, inanın. Saçlarımın çıkmasını bekliyorum. Dökülen her bir telin yeniden çıkmasını. Yolunu buldum bunun. Sabır ve çaba istiyor" dedi.

Çarşaftan ve yastıktan dökülen saçlarını topladı. Onları sayıp gazetenin arasına koydu, bir kenara kaldırdı. Sayılarını biliyordu. Biz de biliyorduk. Haydari Bey hoşnuttu. "Pekâlâ, hodri meydan! Çoğalacak saçlarım, çıkacaklar yeniden. Her gün bir öncekinden daha çok çıkacaklar hem de" dedi. Elimi tutup bana bakarak "Gördün mü haklı çıktığımı? Her şeyin bir yolu olduğunu gördün değil mi? Çıkacak dememiş miydim? Zafer bizim olacak dememiş miydim?" dedi. Mutluydu ve mutlu öldü.

Ben ve Azizi kalmıştık, kanepeye oturup yoldan geçenleri, caddeyi izliyorduk, sonunda başları pencereden görünmez olan yayaları. Haydari Bey'i de anıyorduk, deste deste dökülüp giden gür saçlarını, ellerinin nazik tenini ve yavaş yavaş unutmaya başladığımız pek çok şeyini. Bazı zamanlar konuşuyorduk da. Hep konuşup durduğumuz şeyleri yeniden konuşuyorduk. Ben Menije'den söz ediyordum Azizi oğlundan bahsediyordu.

Boşandığımızda onunla dosttuk. Gidişi felaketti. Bu öyle bir kayıptı ki içten içe geri dönmesini bekliyordum, daima. Sonunda bir gün yanıldığımı anlayacağımı da biliyordum. Arkadaşlar "Boş ver, baştan başla. Başka bir kadınla evlen, başka bir iş bul" dediler. "Senin hatan, ne diye gitmesine izin verdin" dediler. O, çocuk istiyordu. Anlıyordum bunu. Kederliydi. "Seninle birlikte mutlu olmadığımı düşünme; fakat ne yapayım, elimde değil. Kendime engel olamıyorum, çaresizim" dedi. Sebeplerini sıralayıp durdu. Ağlıyordu. Anlıyordum onu. Biliyordum. Bu bakışını tanıyordum. Aynı bakış Haydari Bey'in gözlerinde de vardı, ölmek üzere olduğu o gün, o son an, dönüp bana baktığında. Ölümün huzurunu hissetmişti, o garip karanlığın huzurunu, kendisini yutmak üzere ağzını açıp bekleyen o her şeyi emip içine alan deliğin yarattığı huzuru.

"Menije'ciğim gitmesen ne olurdu" dedim.

Gitti. Mahallemizin kadın bekçisi oldu. Bir gün kavşakta karşılaştık onunla. Üç çocuğu vardı yanında. Bana baktı, güldü. Dişle-

ri dökülmüştü. Şişmanlamıştı. Mahalle bekçimiz gibi kokuyordu. Tuhaftı. "Kocam öldü. İyi biriydi, fakat ayakları kokardı, her zaman kokardı." Kızını kucağına aldı ve öptü. Ellerinde beyaz lekeler vardı. "Hâlâ geceleri pencereyi açık bırakıyor musun" diye sordu. "Hâlâ uykunda konuşuyor musun? Diktiğin yasemin çiçek açıyor mu? Hâlâ acı çekiyor musun yok yere? Hâlâ günde üç beş sigara içiyor musun?"

"Ne güzel günler geçirdik birlikte. Ne kadar gülüyorduk" çocuğuna beni gösterdi. Kâküllerini okşadı onun. Yakasının düğmesini ilikledi, yanağından makas aldı. Çocuklarının elinden tutup gitti. Bir bütün, tamamlanmış bir daireydi onlarla.

Azizi "İyi de benim çocuğum oldu da ne oldu? Akademide okumaya gitti, bir daha da dönmedi. Mühendis ya da doktor olmayı kafasına koymuştu, olmadı. Bir adım ilerlemedi. Garson oldu. Yabancı bir kadınla evlendi. Kırmızı saçlı, mavi gözlü bir çocuk peydahladı. Benim burada onu beklediğimi aklının ucundan geçiriyor mu? Doktor Bey'i beklediğimi, mühendis hazretlerini beklediğimi, evladımı beklediğimi" dedi.

"Keşke mümkün olsa da baştan başlayabilsek, bambaşka koşullarda" dedim. Azizi "Ne yapardık sanki? Yine bulunduğumuz noktaya gelirdik, aynı hevesle. Başka bir yol yok bizim için. Küçük adamlarız biz. Ne kazanabilir, neyi ele geçirebiliriz? Elimizden ne iş gelir? Uyumak, yemek yemek, okumak, çocuk yapmak, bazen de sade, kendi halinde eğlenceler, şenlikler. Yok olma korkusu. Fakat fena değil. Buna da şükür. Pek çoğundan iyiyiz, ilerdeyiz. Çok kötü zamanlarımız olmadı. Doğruya doğru. Bazen güldük. Her zamanki sözlerimizi söylemeye, daima yaptıklarımızı tekrarlamaya devam ettik ve güldük. Belki de gülmedik. Hatırlamıyorum. Birlikteydik. Korkularımızı bölüşüyorduk. Bir köşeye kıvrılıp uyukluyorduk. Kötü değildi. Yoksa başka bir şey mi bekliyordun hayattan?" dedi.

Yavaş yavaş söyleyeceklerimiz tükendi ve kulaklarımız ağır işitmeye başladı. Birbirimizin dilini anlamıyorduk artık. Yan yana oturup vaktin geçmesini bekliyorduk. Birbirimizin kahramanı gibiydik, bu güzeldi. Yalnız değildik. Ne düşünüyorduk? Gün gelip içimizden birinin şu oturduğumuz kanepeye oturup orada olmayan diğerini düşüneceğini biliyor muyduk? Hangimiz olacaktı bu? Ne kadar tuhaftı. Daima yoldaydık. Daima bir sonraki günü dü-

şünüyorduk ve 'şimdi' yalnızca geçip gitmiş bir duygudan ibaretti. Zaman artık kendini tekrarlamıyor. Onu tanıdık ve şimdi onun varlığı yalnızca bir hatıradan ibaret. Sanki geçici bir süre için donup kalmıştık, öylesine boş bir duraksama anıydı ki bu, ne o anda ne de ondan sonra bir şey olması mümkün. O her zamanki boşluğa ulaşmamıza yalnızca bir adım kalmıştı.

İkimiz de bir diğerinin neyi düşündüğünü biliyorduk. Bakışlarımızdaydı o, birbirimize verdiğimiz selamda, bir gün sonrası için aldığımız kararda.

Menije "Nasıl değişmiş, ne kadar kilo almış, ne kadar yaşlanmışsın. Allah esirgesin hasta filan değilsin ya? Ne oldu, niçin aksıyorsun sen? Halin keyfin yerinde mi?" diye sordu. Çocuklarına beni gösterdi, "Bu büyük oğlum beşinci sınıfta. Sınıf birincisi. Bu kızım adı Şapure. Şirinliğiyle kendini sevdirir, şeytan çekici, alımlı kirpi" dedi.

Şişmiş parmaklarına baktım. "Terzilik yapıyorum. Kendiminkilere ve komşulara dikiş dikiyorum. Ne yapayım? Bunlar elli çeşit masraf çıkarıyorlar insanın başına. Kurban olurum ben onlara. Onlar için yaşıyorum ben" dedi.

Çocuk sahibi olmayı niçin o kadar çok istiyordu? Keyfimiz yerindeydi. Gül gibi geçinip gidiyorduk.

Keşke mümkün olsa da dışarı çıkabilsem. Kar altında yürümek istiyorum. Fakat hava soğuk ve bu kar, o her zamanki kar değil. Dondurucu ve öldürücü. Böyle hevesleri yaza saklamalı.

Menije "Sen ki sıcaktan rahatsız olursun, başın döner, perişan olursun. Bin türlü dert, bin çeşit hastalık çıkarırsın. Buna rağmen ne demeye yazın gelmesini bekliyorsun?" dedi.

Asgeri ile birlikte ben de gidecektim. Allah bilir nereye? Ne fark ederdi? Nereye gidersem gideyim buradan iyi olacağı kesindi. Hiçbir şey kalmamıştı burada. Hiçbir şey yoktu. Gitmeliydik. Motorları maviliklere sürmeliydik. Bir şey yapmalıydık. Bekleyip durmak dışında bir şey. Korkmak dışında, ölçüp tartmak dışında bir şey. Asgeri "Bu toprak verimsiz. Köklerimiz kuruyor. Bırakıp gidelim burayı. Belki başka bir yer bulur orada yeşeririz. Kanatlanıp uçalım. Burada kalırsak ölüp gideceğiz. Yaşlanıyoruz artık" dedi.

Azizi "Ben gelmiyorum. Oğlumu bekliyorum ben. Garson Bey'i" dedi.

Asgeri "Geç olmadan gitmeliyiz" dedi.

Yolculuk hayalinden epeyce uzaklaştı artık. Çocukluğumuzdan beri bu yolculuktan söz edip durdu. Gençliğimiz bu yolculuk rüyasıyla geçti. Bana "Bu hiçbir numarası olmayan şehir bizi sırtımızdan bıçaklayacak. Namertçe! Gençliğimizi çalıyor bu şehir, bizi aldatıyor. Çıkıp gidelim buradan!" dedi. Fakat gitmedik. Hiçbirimiz. Neden? Asgeri'nin yüzünden. Eli ayağı tutmayan yaşlı annesinin yüzünden. Aklımızı başımızdan alan Haydari Bey yüzünden. Aslında kimsenin yüzünden değil. Kalmaktan başka çaremiz yoktu.

Enveri "Asgeri'ciğim, ömrünü kötürüm annenin dizinin dibinde mi harcamak istiyorsun" dedi.

Haydari Bey "Niçin kendini düşünmüyorsun? Kendini nasıl geliştireceğini?" dedi.

Annesinin yanında oturuyordu. Ayaklarını ovuyordu onun, saçlarını tarıyordu. Yelpaze yapıyordu ona. "Yakut küpelerini hâlâ hatırlıyor. Çıkarmak istedim onları, bırakmadı. Başını yastığa gömdü, hıçkırdı" dedi. Gidip annesinin gerdanlığını getirdi boynuna taktı, yüzüklerini getirip tek tek parmaklarına geçirdi. Birbirine girip keçeleşmiş beyaz saçlarını yastığa yaydı. Atlas elbisesini üstüne örttü. Sardunya saksısını yatağının yanına koydu ve oturup seyretmeye başladı.

"Eee ne oldu bizim yolculuk?" dedim.

"Sen git. Sana ayak bağı olacak kimse yok, özgürsün sen. Ne diye benim yanımda durup vaktini boşa harcıyorsun. Sen git, geç olmadan git. Henüz fırsat varken."

"Niçin fırsat varken? Mutluluk için mi?" dedim.

"Evet" dedi.

Menije'nin hatasıydı. Eğer gitmeseydi her şey farklı olurdu. Sözgelimi Haydari Bey. Niçin o kadar erken öldü? Onlar olmadan ben nasıl iyi olurum? Diğerleri olmadan, kendileriyle dost olduklarım ya da olmadıklarım. Ne fark eder ki. Var olduğumu onlarla anlıyordum ben.

Asgeri "Sana ne Haydari'den. Onun ölümü senin sonun değil ya. Cehennemin dibine gitsin Haydari. Sen henüz yaşıyorsun, varsın. Ömrün var daha. Ne diye yas tutuyorsun?" dedi.

"Yaz gelsin" dedim.

"Cehennemin dibine gelsin yaz. Yaz, ekinlerin ve ağaçların zamanıdır. Senin vadenin dolmasına daha çok var" dedi.

"Sen de bu hastalığa yakalanıyorsun. Sen de annen gibi oluyor-

sun. Kötürüm, kör ve dilsiz" dedim. Güldü ve başını salladı. Annesinin elini tutmuştu. Kendisi de biliyordu. "Bu bir yolculuk, benim yolculuğum" dedi. Ona yardım etmek istedim. Annesinin yanında kalmak istedim bırakmadı. Bu benim işim değildi, orası benim yerim değildi. Arkadaşlarla onu görmeye gittik. Kapıyı çaldık. Cevap vermedi. Pencereden seslendik. Kapıyı açmadı. Ne yapabilirdik? Bunu kendisi istemişti.

Azizi "İyi ki Asgeri'nin yolundan gitmedin. Ne olursa olsun burada emniyettesin, güvendesin. Evimiz var, sokağımız var, tek tük de olsa ağacımız var. Geceleri düdük çalan bekçimiz, sağlık ocağımız. Nereye gitsen aynı" dedi.

Haydari Bey "Çocuklar başarımız, beraberliğimize bağlı. Bırakın ben bu birliğin devamını sağlayayım. Paralarınızı bana verin, toprak alalım" dedi.

Kabul ettik. Bir gün zengin oluruz dedik. Oturup bekledik, bu yaz, sonraki yaz, bir sonraki yaz, bütün yazlar boyunca.

Uyumak istiyorum. Başka bir şey düşünmek istemiyorum. Yorgunum. Nasıl söyleyeyim ihtiyarım. Bir fare döşeğin ucunu kemiriyor. Zaman zaman sesini işittiğim bir kedi vardı buralarda. Havalar soğuduğundan beri ortalarda yok. Yarın çıkıp birkaç tane kapan alayım. Kedisi olan komşuya da haber vereyim. Haydari Bey'in sözüydü: "Her derdin bir çaresi bulunur. Sabredeceğiz, sebat edeceğiz. Sonunda başarıyı yakalayacağız."

Yaz 1951
Son

İran Devrimi'nin ardından yerleştiği Paris'te uluslararası bir okuyucu kitlesi edinen Goli Taraghi'nin birçok dile çevrilmiş ünlü romanı *Kış Uykusu* nihayet Türkçede.

Külrengi bir gökyüzü altında sabırlı, vakur, mağrur, tatlı dilli karakterlerle dolu bir roman *Kış Uykusu*. Goli Taraghi adım adım yaklaşan büyük değişimin yarattığı endişelerle boğuşan, hayatın gittikçe zorlaşan koşulları karşısında kalplerini temiz tutup yaşamayı sürdürmekten başka seçeneği olmayan sıradan insanların hikâyesini yalın ama görkemli bir şiirsellikle anlatıyor.

Komşu coğrafyanın bize hiç de uzak olmayan sesini duyuran dokunaklı bir roman *Kış Uykusu*.

Keşke şimdi sabah olsaydı. Keşke şimdi ben taştan, duvardan yazın kokusunu alabilseydim. Radyoyu açıyorum. Haberler. Her şeyden habersizim. Bir adam bir kadını öldürmüş. Başka bir adam kendini öldürmüş. Sel basmış. Savaş devam etmekte. Kolluk güçleri kazanmış. Dünya yine aynı dünya. Susuyorum.

ISBN 978-975-08-3371-7
9 789750 833717
10 TL